

**KÜLTÜR ENDÜSTRİLERİNİN DESTEKLENMESİ ODAKLI KÜLTÜREL
İFADELERİN ÇEŞİTLİLİĞİNİN
KORUNMASI VE GELİŞTİRİLMESİ SÖZLEŞMESİ (KİFAÇ) İSTİŞARE VE
İŞBİRLİĞİ TOPLANTISI
(SİVİL TOPLUM KATILIMLI)
19 MART 2019
İSTANBUL**

AÇILIŞ KONUŞMALARINI TAKDİM;

Sayın Bakan Yardımcım, Sayın Genel Müdürüm, UNESCO Türkiye Milli Komisyonu Başkanı, UNESCO KİFAÇ İhtisas Komitesi'nin değerli üyeleri, değerli akademisyenler, sivil toplum kuruluşları ve meslek birliklerimizin saygıdeğer temsilcileri, Kültür Endüstrilerinin Desteklenmesi Odaklı Kültürel İfadelerin Çeşitliliğinin Korunması ve Geliştirilmesi Sözleşmesi İstişare Toplantısına hoş geldiniz,

İki oturumdan oluşan programımıza açılış konuşmaları ile başlamak istiyoruz. İlk açılış konuşmasını yapmak üzere Telif Hakları Genel Müdürü Dr. Ziya Taşkent'i kürsüye davet ediyorum.

TELİF HAKLARI GENEL MÜDÜRÜ DR. ZİYA TAŞKENT'İN AÇILIŞ KONUŞMASI;

Sayın Bakanım, UNESCO Türkiye Milli Komisyonunun değerli Başkanı, KİFAÇ İhtisas Komitesi'nin değerli üyeleri, değerli akademisyenler, kültür ve sanat alanında faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşları ve meslek birliklerinin değerli temsilcileri, UNESCO ile işbirliğiyle düzenlediğimiz Kültür Endüstrilerinin Desteklenmesi Odaklı Kültürel ifadelerin Çeşitliliğinin Korunması ve Geliştirilmesi Sözleşmesi İstişare toplantısına hoş geldiniz.

UNESCO Genel Konferansında 2005 yılında kabul edilen Kültürel İfadelerin Çeşitliliğinin Korunması ve Geliştirilmesi Sözleşmesi, kısaca KİFAÇ olarak adlandırdığımız bu sözleşmeye ülkemizin taraf olduğu, 2 Şubat 2018 tarihli nota ile UNESCO tarafından tarafımıza bildirilmiştir. Sözleşme gereğince ülkemiz tarafından yerine getirilmesi gereken yükümlülüklerin kamu kurumları, ilgili sektörler ve sivil toplum kuruluşları nezdinde takibi ve koordinasyonu konusunda Telif Hakları Genel Müdürlüğü yetkili birim olarak belirlenmiştir.

KİFAÇ Sözleşmesine taraf devletler, kültürel çeşitliliğin korunmasına ilişkin politika ve önlemleri belirlemek ve uygulamanın yanı sıra bu politika ve önlemleri mali olarak desteklemekle de yükümlü kılınmıştır. Ayrıca; taraf devletlerin her dört yılda bir yine UNESCO'ya sundukları raporlarında kültürel ifadelerin çeşitliliğini korumak ve geliştirmek için kendi ülkelerinde ve uluslararası düzeyde aldıkları önlemler hakkında bilgi verme yükümlülüğü de bulunmaktadır. Sözleşmenin amacı, kapsamı ve önemini aktarmak amacıyla bugüne dek Bakanlığımız birimleri, ilgili kamu kurum ve kuruluşlarıyla farkındalık artırma toplantıları düzenlenmiş, ülke politikasının oluşturulması doğrultusunda yapılacak ve paylaşılacak işler istişare edilmiştir. Bu toplantılarda, özellikle sözleşmenin temel amaçları olan sürdürülebilir kültür yönetim sistemlerinin desteklenmesi, kültür ürünleri ve hizmetlerinin dengeli bir şekilde dolaşımı, sanatçıların ve kültür profesyonellerinin hareketliliğinin sağlanması ve artırılması, kültürün sürdürülebilir kalkınmaya entegre edilmesi ilkeleri çerçevesinde, yaratıcı kültür

endüstrilerinin desteklenerek kültürel çeşitliliğin korunmasına ilişkin gerekli önlemlerin alınması konularına odaklanılmıştır.

Bilindiği üzere sürdürülebilir ekonomik kalkınmanın sağlanmasında yayıncılık, müzik, sinema, video, radyo ve televizyon, fotoğrafçılık, yazılım ve veritabanı, görsel sanatlar ve grafik ve reklamcılık disiplinleri katma değeri yüksek alanlar olarak öne çıkmaktadır. Bu endüstriler özünde bireysel yaratıcılık ve yeteneği barındırarak, fikir mülkiyetine, özellikle de telif hakkı korumasına dayalı biçimde istihdam ve ekonomik açıdan ölçülebilir değer zinciri yaratabilmesi ve her ülkenin kendi özgün kültürel potansiyelini ortaya çıkarabilmesi bakımından tüm dünyada ekonomik kalkınmanın temel dinamikleri arasında kabul edilmektedir. Bu çerçevede, Genel Müdürlüğümüz tarafından Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü WIPO işbirliğiyle 2014 yılında yürütülen Telif Haklarına Dayalı Endüstrilerin Ülke Ekonomisine Katkısının Ölçülmesi Projesi kapsamında Türkiye'de telif haklarına dayalı endüstrilerin ekonomik büyüklüklerinin ve ülke ekonomisi içinde yarattıkları katma değer, istihdam ve dış ticaret gelirlerine katkısının tespitine yönelik bir rapor hazırlandığını ifade etmek isterim, şimdi bakanlık olarak söz konusu çalışmayı güncellemek için yeniden bir çalışma grubu oluşturulmuştur. Bu ölçüm ve boyutlandırma projesinin kültür endüstrilerimizin potansiyelini ortaya koymak adına KİFAÇ kapsamında önemli bir adım olduğuna inanıyoruz.

Bugünkü toplantının katılımcıları olan sivil toplum kuruluşları, KİFAÇ Sözleşmesi bağlamında sadece yararlanıcı değil, aynı zamanda Sözleşmenin uygulanması sürecinde önemli birer paydaştır. Nitekim Sözleşmede sivil toplumun kültürel ifadelerin çeşitliliğinin korunmasında ve desteklenmesindeki temel rolü açıkça belirtilmekte, Taraf devletler sözleşmenin hedeflerinin yerine getirilmesinde sivil toplumla ortaklıkları güçlendirmeye teşvik edilmektedir. Gün boyu devam edecek çalışmamızda KİFAÇ Sözleşmesinin amacı, kapsamı ve temel ilkeleri ile bu alanda sivil toplum-kamu işbirliğinin nasıl sağlanacağı konusunda yapılacak bilgilendirici sunumlardan sonra sivil toplum kuruluşları temsilcilerinin görüş, değerlendirme ve önerilerini dinlemekten ve not etmekten memnuniyet olacağımızı belirtmek isterim.

Katılımlarınız için teşekkür eder, verimli bir çalışma günü gerçekleştirmemizi dilerim.

İKİNCİ AÇILIŞ KONUŞMASI TAKDİM:

Telif Hakları Genel Müdürü Sayın Dr. Ziya TAŞKENT'e çok teşekkür ediyorum. İkinci açılış konuşmasını yapmak üzere UNESCO Türkiye Millî Komisyonu Başkanı ve KİFAÇ İhtisas Komitesi Başkanı Sayın Profesör Doktor Öcal Oğuz'u kürsüye davet ediyorum.

UNESCO TÜRKİYE MİLLİ KOMİSYONU BAŞKANI VE KİFAÇ İHTİSAS KOMİTESİ BAŞKANI SAYIN PROF. DR. M. ÖCAL OĞUZ'UN AÇILIŞ KONUŞMASI;

Sayın Bakanım, Sayın Telif Hakları Genel Müdürü, UNESCO Türkiye Millî Komisyonu Kültürel İfadelerin Çeşitliliği İhtisas Komitesinin Sayın Üyeleri, sivil toplum kuruluşlarımızın değerli temsilcileri, üniversitelerimizin değerli temsilcileri, hanımefendiler, beyefendiler, hepimizi saygıyla, sevgiyle selamlıyorum; bu önemli inisiyatif için Kültür ve Turizm Bakanlığımıza ayrıca teşekkür ediyorum. Değerli katılımlarınız ve sağlayacağınız katkılar için de sizlere minnettarlığımı UNESCO Türkiye Millî Komisyonu adına peşinen ifade etmek istiyorum.

Sayın Bakanım, sayın katılımcılar, Kültürel İfadelerin Çeşitliliğinin Korunması ve Geliştirilmesi Sözleşmesi, UNESCO'nun kuruluşundan itibaren geliştirdiği kültürleri ve kültürel mirasları koruma hikâyesinin son kültür sözleşmesi olarak bizim de tarihimizde yerini almıştır; hatırlanacağı üzere kültürün korunması hakkında UNESCO daha çok kültürel mirasın korunmasına yönelik olarak hazırladığı sözleşmelerle dikkatleri çekmiştir. Bu uzun koruma hikâyesinde somut objelerin korunması öncelik taşımıştır. Bu somut objelerden, somut olandan, somut olmayana ve kültürün çeşitliliğine yönelik koruma fikri süreç içerisinde gelişmiş; evrilmiş ve bu sözleşmeyle yeni bir aşamaya gelmiştir. Düşünsel anlamda tabii ki bu süreç devam edecek; 2001 yılında İstanbul'da UNESCO Üyesi Devletlerin Kültür Bakanlarıyla yapılan toplantıya “kültürel çeşitliliğin aynasında somut olmayan miras” başlığı verilerek bu konuya dikkat çekilmişti. Böylece kültür bakanlıklarının, somuttan somut olmayana ve çeşitliliğe geçişi bir anlamda sağlanmış ve toplantı da UNESCO tarihinde İstanbul Toplantısı olarak yerini almıştır. 2003 Somut Olmayan Kültürel Miras Sözleşmesi ve 2005 Kültürel İfadelerin Çeşitliliğinin Korunması ve Geliştirilmesi Sözleşmesi; bu süreçlerin sonucu olarak ortaya çıkmıştır.

Dolayısıyla şimdi, bu toplantıyla ne amaçlıyoruz diye kendimize soracak olursak, somut olmayan kültürel mirastan sonra kültürel ifadelerin çeşitliliği ile UNESCO'nun amaçladığı çok önemli bir konuyu ele alıyoruz: kültürel çeşitlilik. Bu kavramla birlikte çeşitlilik içinde korunma fikri kadar, kültürlerin, kalkınmanın ve geleceğin inşasının motoru ve güçlü bir enstrümanı olduğu vurgusu ve hedefi de öne çıkmıştır. Bu konuya çok boyutlu olarak bakmamız gerekiyor ve bu alanda konunun aktörleri, ilgilileri de çok çeşitlidir. Bunlar içerisinde sivil toplum kuruluşları, hem içerik üretimi hem içerik tüketimi bakımından çok önemli bir yerde duruyorlar; zira içeriği üretenleri de siz içinizden çıkarıyorsunuz, tüketenleri de. O zaman sivil toplum olarak nerede durmalısınız ki bu sözleşmelerin sağlamasını yapan kurumlar olarak varlığınızı etkin hâle getirmelisiniz. Bu nedenle sizinle kurulan diyalog açısından Kültür ve Turizm Bakanlığımızın bu inisiyatifini biz Millî Komisyon olarak çok yerinde buluyoruz.

Özellikle de Sayın Bakanım, Sayın Genel Müdürümüz ve ekibi ile çok ahenkli bir çalışma süreci yürütüyoruz. İnşallah nihai raporlarımızı sizlere, kamuoyuna duyurma imkânımız da olacak bu sürecin sonunda. Biz Millî Komisyon olarak paydaşlarımızla, özellikle de icra kurumlarıyla ahenkli bir çalışma sürdürmek ve ondan verim almak için varız. Millî Komisyonumuz içerisinde kurmuş olduğumuz Kültürel İfadelerin Çeşitliliği İhtisas Komitesinde çok değerli uzmanlarımız geçmişte de çalıştılar; bugün de çalışıyorlar. Üyelerimizin büyük çoğunluğu akademisyenlerden, bu alandaki temayüz etmiş uzmanlardan, ilgili sivil toplum kuruluşları ve meslek birliklerinden davet ettiğimiz temsilcilerden oluşuyor. Onlarla birlikte çalışıp daha iyiye ulaşmak için elimizden gelen gayreti gösteriyoruz, göstermeye devam edeceğiz.

Bizim için bu toplantının bir başka önemli yönü ve anlamı da şu: UNESCO Türkiye Millî Komisyonu olarak dünyanın en eski komisyonlardan biriyiz ve biliyorsunuz bu sene 70. yılınızı kutluyoruz. 2015 yılında UNESCO kendi kuruluşunun 70. yılını kutlamıştı. O dönemde çok önemli bir duyarlılık gösterilmiş ve 4 yıl sonra Millî Komisyonumuz kurulmuş. Kuruluşumuzun 70. yılında Telif Hakları Genel Müdürlüğümüz ve siz değerli katılımcıların destek ve yardımlarıyla henüz bir yıl önce kabul ettiğimiz Kültürel İfadelerin Çeşitliliğinin Korunması ve Geliştirilmesi Sözleşmesinde yapacağımız çalışmalarla UNESCO'da kültür alanında söz sahibi bir ülke olmaya devam edeceğiz.

2017 yılından bu yana UNESCO'nun Yürütme Kuruluna seçilen 58 devletten biriyiz. Pekala Kültürel İfadelerin Çeşitliliğinin Korunması ve Geliştirilmesi Sözleşmesinde de güçlü uzmanlıklarla gelecekte inisiyatifler alabilir, dünyaya yol gösterebiliriz ve kendi burada edinilen deneyimleri ve birikimleri değerlendirebiliriz. Bu süreç içerisinde ben ikinci bir konuşmacı olarak tekrar buraya geleceğim ve burayı yeniden işgal edeceğim için, ayrıntılara girmek istemiyorum. Tabir yerindeyse benim bu alanda “bir atımlık barutum var” hepsini bitirmek istemem. Sözüme burada virgül koyarak sizleri saygıyla selamlıyorum.

SON AÇILIŞ KONUŞMASI TAKDİM:

Sayın Başkanımıza çok teşekkür ediyoruz. Şimdi son açılış konuşmasını yapmak üzere Kültür ve Turizm Bakan Yardımcımız Profesör Doktor Ahmet Haluk Dursun'u kürsüye davet ediyorum.

KÜLTÜR VE TURİZM BAKAN YARDIMCISI PROF.DR. HALUK DURSUN'UN AÇILIŞ KONUŞMASI;

Bakanlığımızın değerli temsilcileri, UNESCO Türkiye Milli Komisyonu Başkanı, KİFAÇ İhtisas Komitesi'nin saygıdeğer üyeleri, değerli akademisyenler, kültür sanat alanında öncü sivil toplum kuruluşları, meslek birliklerinin değerli temsilcileri, hepinizi İstanbul'un baharı andıran bu güzel gününe özel Nevruz hazırlığı yapıyoruz, ama daha Nevruz olmadan Nevruz arefesindeyiz, her gününüz Nevruz gibi gelsin diyorum.

Bakanlığım adına, Kültür ve Turizm Bakanlığı adına, Bakanımız adına hepinizi saygılarımla selamlıyorum. Öcal Hocam güzel bir pasla beni kürsüye davet etti. Şimdi ben de malumu ilam eski tabirle etmekten kendimi korumak suretiyle, çünkü teknik olarak arkadaşlarımız zaten bizim Telif Hakları Genel Müdürlüğü ve burada yapılacak olan gün boyu çalışmalarda birçok noktayı aydınlatacaklar ve size Bakanlığımız adına çözümler ve cevaplar üretecekler o rol için buradayız. Onun için hep beraber buraya geldik. Ben size biraz yaratıcı, kültürel endüstrilerin desteklenmesi ve kültürel ifadelerin çeşitliliğinin korunması, özellikle ikinci kısmı, yani kültürel ifadelerin çeşitliliğinin korunması ve geliştirilmesi açısından ne düşünüyoruz? Bunu nasıl uygulamaya geçirmeyi planlıyoruz, buna cevap vermeyi, buna en azından bir şekilde öncülük etmeyi düşünüyorum ve konuşmamı da o plan üzerine kuracağım.

Şimdi dün Çanakkale zaferinin yıldönümüydü bir Çanakkale Şehitlerini rahmetle yad ediyorum, anıyorum, ikincisi Yeni Zelanda'da ve daha sonra Hollanda'da gerçekten insanlık adına bizi üzen gelişmeler oldu. Bütün bu gelişmeleri de şiddetle kınıyorum efendim.

Bu alan, yani Beyoğlu ve Taksim'in bulunduğu alan, bizim kültürel geri planımızda derinliğinin ve çeşitliliğinin kendini en iyi gösterdiği alan önce bir kere mekandan yola çıkarak konuşmak istiyorum burası eski Hariciye Nezareti'nin konağıdır, Tevfik Paşa'nın. Burası Hariciye Nezareti'nin, Merkez, bizim şu anda Bakanlık olarak Ulus'taki kullandığımız bina, Ankara'daki ilk Hariciye Nezareti binasıdır. Yani burada bir dış cephe var, hariciye var gözleri bizim üzerimizde olan Avrupa Birliği'nin içinde olduğu, bir göz var, önce bu göze karşı neler yapıyoruz, bu kültürel çeşitliliği nasıl değerlendiriyoruz biraz bundan bahsetmek istiyorum yahut da biz bunu yapıyoruz da bize karşı nasıl bir bakış açısıyla bakılıyor bunu da ifade etmekte fayda var.

Geçen hafta, her zaman olduğu gibi Bakanlığımıza bir grup ziyaretçi geldi ve bana haber verdiler, Romanlar geldi dediler ben önce romancılar herhalde edebiyatla ilgili bir grup geldi anladım.

Hayır, Romanlar gelmişler, İzmir'den bir grup Roman gelmiş, doğalarından kaynaklanan bir samimiyetle bir sıcaklık ile odaya geldiler ve herhalde benim de bürokrat hayatımda bu kadar keyif aldığım başka bir görüşme olmamıştır. İfadeleri ve niyetleri tam işte bugünkü konu kültürel ifadelerin çeşitliliği ve bunun geliştirilmesini talep ediyorlar. Bu terminolojiyi kullanmıyorlar ama talepleri tam olarak bu. Kültürel olarak kendini ifade etmenin ve Kültür Bakanlığı'nın bunu destekleme tarafının ne olduğunu merak ediyorlar. Kültür ve Turizm Bakanlığı olarak onlar başta olmak üzere bir müzik müzesi kuruyoruz, İstanbul'da müzik müzesi kuruluyor ve Müzik Müzesi'nin kurulmasını düşündüğümüz yer tam onların Mahallesi'nin çok yakınında bir yer. Bundan kendilerine bahsettim, neler yapabileceğimizi konuştuk kendi gençlerinin geleneksel kültürlerinden kopmalarından şikayet ettiler, bayıldım, bize genelde Bakanlığa başka işler için gelirler, herkes başka bir takım iş ve işlemler üzerinden gelirler. Romanlar kendi kültürlerinin korunmasına yönelik ve gençlerinin bu kültürden kopmamaları noktasında taleplerle geldiler. Bu bizim vazifemiz, önemli vazifelerimizden bir tanesi ve bu konuda kendileriyle anlaşmaya vardık. Yine, neredeyse yani enstrümanlar olsa çala oynaya bizim yanıımızdan ayrılacaklardı biz de neşeyle kendilerini yolcu ettik.

Bakanlığımızın ikinci olarak bu Romanlarla ilgili projesi dışında Anadolu Tarih ve Kültür Birliği Platformu kuruluşundan haber vermek istiyorum size. Anadolu Tarih ve Kültür Birliği Platformu 3 etkinlik yapmak suretiyle kendisini yavaş yavaş Anadolu'da göstermeye başladı. Bu demin söylemiş olduğum kültürel çeşitliliği ifade eden bir platform. Midyat, Mardin merkez ve Midyat Hasankeyf, Cizre, Diyarbakır, Sur merkezli olarak bir büyük platform yapmıştık. Geçen hafta da Amasya, Havza, Samsun hattında Milli Mücadele'nin yüzüncü yılı dolayısıyla bir platform, bir çalıştay da yaptık. Bu çalıştayda kültürün çeşitliliğini, yerel kültür temsilcileri anlatıyorlar, Nusaybinli kızlar sunum yaptılar. İstanbul'dan önemli liselerden seçtiğimiz ve gönüllülük esasına dayanan bir genç grupla bu işi sürdürüyoruz. İstanbul liselerinden Galatasaray Lisesi, İstanbul Erkek Lisesi, Kabataş Lisesi, Haydarpaşa Lisesi, Robert Kolej gibi. Bundan sonrakiler daha iyi olacak ve bu gençler yani doğuyu hiç görmeyen, yani kültürel çeşitliliği İstanbul'dan ibaret sayan gençleri Doğu'ya götürüyoruz orada Nusaybinli, Kızıltepe, Midyatlı gençlerle buluşturuyoruz. Gençlik Buluşması diyoruz, biz gençlerle baş başa program içerisinde konuşmuyoruz, sunumları gençler yapıyorlar, protokol kaidesi yok, önce onlar konuşuyor hep onları dinliyoruz, sonra konuşulanlar üzerinden görüş belirtiyoruz.

Türkiye'nin kültürel çeşitliliği birlik içinde nasıl sağlanır? Ana tema bu kültürel çeşitliliğin korunması ama bunun birlik ruhuna aykırı bir şekilde dönüşmesinden bahsetmiyoruz. Bu çözümü Anadolu'da kendi kendimize bulmamız, başkalarının dışarıdan müdahalesine, dışarının aklına ihtiyaç duymadan çözüm üretmek ana misyonumuz, bunu yaparken de bu konuları konuşuyoruz, bu konularda sunumlar yapıyoruz, tarih ve saha araştırmaları yapıyoruz, yerel ve sivil kültür temsilcileriyle konuşmalar yapıyoruz. Herhalde devlet açısından kültürel çeşitliliğin korunması ve geliştirilmesi noktasında yapılmış olan önemli bir iş yapıyoruz. Gecikmekle beraber en azından zararın neresinden dönülürse kadrır düşüncesi içerisinde bundan sonra İstanbul Beyoğlu'ndan başlamak üzere Silopi'de ne oluyor? Beytüşşebap'ta ne oluyor? Yüksekova'da ne oluyor, Cizre'de ne oluyor oradaki kültürlerin korunması ve geliştirilmesine yönelik ne yapılıyor? Bunu gündemimize aldık. Bu gündeme yol açan gelişme de çok ilginç. Bunu da sizinle paylaşmak istiyorum. Diyarbakır Dicle Üniversitesi'nde bir konuşma için gittiğimde bir kız öğrenci bana biraz da böyle gergin ve suçlayıcı bir şekilde bir soru sordu dedi ki *“ben sizin yazdığınız kitaplara baktım, Tuna ile ilgili kitabınız vardı, Tuna güzellemesi çok güzel Tuna anlatıyorsunuz dedi. Tuna hikayeleri var dedi. Nil ile ilgili kitabınız var dedi, çok güzel*

anlatıyorsunuz, güzel fotoğraflar Nil Nehri üzerine nehir söyleşisi gibi kaleme almışsınız, evet fakat sizin Dicle ile ilgili yazınız yok” dedi. “Dicle sizin dünyanızda yok dedi, onun için konuşmaya hakkınız yok” dedi. “Gidin Tuna'yı başkalarına anlatın” dedi “ama burada biz sizden Dicle'yi dinlemek isterdik,” dedi. Muhalefet ruhunun yoğun olduğu yer zaten Diyarbakır. Ama gerçekten çok doğru bir yerden özür diyorum ama damardan girdi, Dicle'den geldi diye damarımızdan girdi ben de peki dedim cevap vereceğim bu konuşmayı nerede yapıyoruz? “Diyarbakır Dicle Üniversitesi'nde üniversitenin kampüsünden geçiyor Dicle Nehri, tam içinden. Ben buraya nereden geldim Hasankeyf'ten ve Cizre'den geldim, Hasankeyf ve Cizre'de ne var iki senedir de var demek ki bizim dünyamızda, bizim ruhumuzda, bizim müktesebatımız da eski tabirle Dicle varmış ki; ben burada sizlerle beraberim”. “Çok geç olmadı mı” dedi, “çok geç oldu dedim ama hiç olmazsa bundan sonra siz bizim için Dicle'nin kuzularısınız ve Dicle'nin kuzularını artık çakallara kaptırmamak için buradayız.” Şimdi Dicle'nin kuzularına, Fırat'ı da buna ekleyebilirsiniz. Zap Suyunda bir zamanlar Zap Suyu Köprüsü vardı, Zap Suyu'nda da Çukurca'da da toplantı yaptık, yani Türkiye'yi sadece İstanbul'dan ve Ankara'dan metropollerden ibaret saymamak işte kültürel çeşitliliğin farkına varmak ve bunun gelişmesine ön ayak olmak hep söyleyegeldiğimiz ve şuanda uygulamakta olduğumuz bir eylem biçimi. Bu eylem biçimini çok riskli bulabilirsiniz, bulabilirler ama bizim artık kaybedecek zamanımız yok.

Bu kültürel çeşitliliği korumaya, geliştirmeye resmen devlet adına ve Bakanlık adına başlamamız lazımdı ve biz bir şekilde buna başladık. Şimdi Avrupa'nın bize bu konuda Avrupa Birliği üzerinden Öcal hocam çok güzel ifade etti, özellikle somut olmayan kültürel miras konusu çok önemsenmediği bir dönemde ama biz son dönemde işte il il listelere girmek suretiyle bunu elde ettik, bu kazanımlarla daha güçlü bir hale geldik fakat Avrupa'nın ve dışarı dışarının bize bunları öğretirken, bize de bunları tavsiye ederken biraz da kendisinin kendi içine bakması lazım, oradaki kendilerinden olmayan kültürlerin temsilcilerine, kültürel çeşitlilik ve o çeşitliliğin geliştirilmesi noktasında olumlu bakıyor mu? Bakmıyor. Son imajları son uygulamaları Avusturya başta olmak üzere kültürel çeşitlilik olarak mı görüyor? İdeolojik yansıması olarak görüyor, buna bakması lazım. Ben yıllar önce Suriye'de, Şam'da Süryani Patrik'le görüşmem sırasında Süryani Patrik dedi ki madem İstanbul'un ve Beyoğlu'nda oturuyorsunuz, Beyoğlu'nda bizim kültürel çeşitliliğimize darbe vurmak üzere bir çalışma yapıyor bunu biliyor musun? dedi, ne yapıyor? Dedim. Keldani gençleri Güneydoğu'dan topluyorlar ve Beyoğlu'nda bir kilisenin altında Vatikan onları Katolik kilisesine bağlamak üzere Keldani'leri özel eylem planı hazırlığını yapmış ve bunu uyguluyor dedi, bizim bunları da konuşmamız lazım, bunlar da dedi ki devamı çok da hoş tabi. Siz Osmanlı kültüründen gelen ve kültürel çeşitliliği bilen bir grupsunuz ve bizim Keldani gençlerimiz sizin şeriat hükümlerinin altında korunmuş oldu dedi. Bakın hilafet devleti Keldani kültürünü korudu dedi ama şu anda onlar üzerinde bir eylem planı yapıyor.

Bunlara birçok örnek verebiliriz, biz Süryanilerin İstanbul'daki ibadethanelerinin yetersiz olduğunu bildiğimiz için ve onlarla konuşmak suretiyle şu anda bir yeni ve çok büyük bir Süryani kilisesi yapılıyor Bakırköy sınırları içerisinde. Bu örnekler üzerinden gitmek suretiyle çok da fena olmadığımızı, tarihsel geri planımızda güçlü ve bize destek veren örneklerimiz olduğunu ifade etmek istiyorum. Algı yönetimleriyle dezenformasyonlar da kendimizi küçük görmeyelim kendimizi bu konuda sıkıştırılmış hissetmeyelim ve bu tür etkinliklerle şu anda yapmış olduğumuz etkinliklerle kendi kendimize, toplumsal zenginliğimizi, kültürel çeşitliliğimizi ve bu çeşitliliğin kültür endüstrisi içindeki ürünlerini geliştirmeyi eskiden olduğu gibi başarılı bir şekilde becerelim. Bu toplantıyı bu açıdan son derece önemli görüyorum.

Biz bu çok yoğunlaşmış olan gergin konjonktür de neredeyse kültürler arası çatışmaya doğru gidecek olan bir takım provakatif eylemler de kendimizi bulmayalım, bunların üzerine çıkalım ve bunların üzerinde geçmişimize uygun yaptığımız uygulama gibi bu semtin en eski binası 1481 Galatasaray Mektebi ve şurada kim olursan ol gel diyen Galata Mevlevihanesi 1491'dir. Beyoğlunda Pera o zamanki Pera'da ve gerçekten dönen dervişler diye bütün seyahatnamelerden bu anlayışı bu kültürel zenginlik ve çeşitliliği okuyabilirsiniz. 1481 Galatasaray Mektebi Enderun kuruluşudur. Sultani'ye dönüştüğü zaman ilk müdürlerin çoğu gayrimüslimdir. Öğrencileri Müslümanlardan ibaret değil, bütün azınlıklardandır, sadece oraya öğrenci verilmemesine, rezerv koyan Vatikan Kilisesi'dir. Bunları size tekrar hatırlatmak haddim değil ama mekan konuşturuyor deniyor ya şu mekanda bulunduğumuz için bu mekanın geçmiş örneklerinden yola çıkmak suretiyle geleceği bundan sonra çok daha pozitif, çok daha olumlu, çok daha yararlı eylem planlarıyla projelerle bizim Bakanlığımızın, Telif Hakları Genel Müdürlüğünün öncülüğünde, sizlerle beraber olmak suretiyle, üreteceğimize eminim. İyi niyetle yola çıkmak suretiyle iyi niyetle projeler geliştirilmesi son derece mümkün, bu duygu ve düşüncelerle sizlere buraya geldiğiniz için, bize katkı verdiğiniz için çok teşekkür ediyorum ve gün boyunca yapacağınız çalışmaların çok verimli, çok başarılı çalışmalar olması dileğiyle tekrar saygılar sunuyorum efendim.

BİRİNCİ OTURUM TAKDİM;

Sayın Bakan Yardımcımıza çok teşekkür ediyorum. Değerli katılımcılar şimdi birinci oturumumuza geçiyoruz. Oturumu yönetmek üzere sözü Telif Hakları Genel Müdürü Sayın Dr. Ziya Taşkent'e bırakıyorum.

BİRİNCİ OTURUM:

ZİYA TAŞKENT: İlginiz için çok teşekkürler değerli misafirler, şöyle bir planlama yaptık: İki oturumumuz olacak biri öğleden önce, diğeri öğleden sonra olmak üzere. Her oturumda üçer sunum yapılacak ve her oturumun sonunda, yani öğlene doğru ve akşamüzerine doğru yarımşar saat kadar katılmanız için sizlere söz verilecek. İlk takdimi Profesör Doktor Öcal Oğuz Hocamız yapacak. UNESCO Türkiye Milli Komisyonu Başkanı aynı zamanda KİFAÇ İhtisas Komitesi Başkanı, sözü kendisine veriyorum.

PROF. DR. M. ÖCAL OĞUZ SUNUM:

Sayın Genel Müdürüm, teşekkür ederim. Sayın Bakanım, değerli katılımcılar, ben UNESCO'nun kültür çalışmalarından hareketle şöyle bir gezinti yapmak istiyorum; hem kişisel deneyimlerimi sizlerle paylaşmak ve bir anlamda dertleşmek hem de UNESCO'nun somut ve somut olmayan kültürel miraslarla ilgili sözleşmeleri birlikte ele alarak bazı soruları gündeme getirmek istiyorum. Uzmanlık alanlarınızdan yapacağımız değerli katkılarla fikirlerimi revize edebilirim, değiştirebilirim, vazgeçebilirim ama onları sizinle biraz tartışmak istiyorum.

Bu gördüğünüz logo, biraz önce söz ettim, Millî Komisyonumuzun 70. yılı logosudur; biz bu yıla mahsus olarak 70'in içerisine bayrağımızı aldık, bu şekilde bir logo tasarladık. Hayırlı olmasını dilerim.

Öncelikle toplanmamıza vesile olan sözleşmeden başlayayım sözlerime. Neden bu Sözleşme bizim için önemli olabilir? Sayın Bakanımız da biraz önce söyledi, menfur bir saldırı hem Yeni

Zelanda'da, hem de iki gün geçmeden Hollanda'da gerçekleşti; ben herhangi bir yorum getirmeden sadece ölenlere Allah rahmet eylesin duygularımı ifade edeyim. Ancak geldiğimiz noktada şu var: dünya iki savaş geçirmişti. UNESCO kurulmadan önce dünya iki savaştan da gerçekten yorgun ve harap olarak çıkmıştı. Bu iki savaş hiç kimsenin bana göre hayrına olmadı. İster kazananı olsun, ister kaybedeni olsun, egemen olanlar kazanmış olabilirler ama halklar ve kültürler asla kazanmadı bu iki savaşta; zaten öyle olsaydı UNESCO kurulmazdı.

UNESCO kurulduğu zaman temelinde şu cümle vardı: Savaş insanların zihninde oluşur, o zaman barışı da zihinlerde inşa etmeliyiz. Bu cümlelerin UNESCO'nun kuruluş deklarasyonu olduğunu söyleyebilirim. O hâlde barışı ne ile inşa edeceksiniz sorusunu UNESCO o zaman şöyle yorumladı: Dünyanın hatırı sayılır çoğunluğu basılı eserlere, yayına, kitaba, bilgiye ulaşım bakımından okuryazarlık dediğimiz enstrümana sahip değil. O zaman insanların öncelikle okuryazar olmasını sağlamalıyız. UNESCO'nun Eğitim Sektörü ve bu sektör tarafından yürütülen Herkes İçin Eğitim başlıklı bir programı vardır; Birleşmiş Milletler'de de bu program başarıyla yürütüldü. Yüzde yüz başarı elde edildi diyemem ama en azında belirlenen hedeflerin bir bölümü gerçekleşti. Bunun gerçekleştiğinin bir kanıtı olarak da Birleşmiş Milletler'in 2015 yılında kabul ettiği Sürdürülebilir Kalkınma 2030 Hedeflerinden nitelikli eğitimle ilgili 4. maddenin takibinin UNESCO'ya verilmiş olması gösterilebilir. Böylece herkes için eğitim aşamasını geçtik, şimdi nitelikli eğitime geçmeliyiz, deniliyor. UNESCO kurulurken barışın önündeki engel olarak önyargılar üzerinde duruldu. Önyargıları gidermek için insanlar eğitimi olmalıydı. Bizim meşhur atasözümüzü bilirsiniz: “Varlık barıştırır; yokluk dövüştürür”. O zaman ikinci aşamada refah toplumları yaratmalıydık. UNESCO bu defa fen bilimleri ve sosyal ve beşeri bilimler üzerinden refah toplumları yaratmaya çalıştı. Bu süreçte UNESCO, fen ve sosyal bilimlerde pek çok programı destekleyen Birleşmiş Milletler sisteminin bilim kurumu olarak öne çıktı. Bu aşamadan sonra şöyle düşünüldü: Önyargıların temelinde kültürler var değil mi? Büyük oranda kültürler üzerinden önyargılar oluşuyor. Öyleyse kültürler üzerinden önyargıları kaldırmak için kültürleri tanımak ve tanıtmak lâzım. Herkesin diğer kültürleri, başka yazarları tanıdıkça önyargılarının azalacağı düşünüldü. Böylece tarihe merak ve araştırmacı ilgisi yanında kültürler ve kültürel miraslar değerlidir, bunları korumak lâzım denildi. Bu düşünceyle birlikte de insanların iletişime geçmesini, yani etkileşime geçmesini, diyalog kurmasını, seyahat etmesini sağlamaya çalıştı. Dolayısıyla kültürel miraslar için listeler yaptı: İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirası Temsilî Listesi, Dünya Mirası Listesi gibi. Bütün bunların temelde amacı insanların arasındaki önyargıyı azaltmaktır. Bu amaçlar istikametinde bütün programlar gelişti ve bizim üzerinde durduğumuz bu Sözleşme de esas itibarıyla ön yargıları kaldırmak ve barışı sürdürülebilir kılmak denilen temel hedeflerin bir parçası olarak ortaya çıktı.

Türkiye Cumhuriyeti Devleti, UNESCO'nun kuruluşundan beri etkin bir şekilde bu sürecin içinde yer aldı. Yansıda gördüğünüz gibi Türkiye Sözleşmeyi 10'uncu sırada kabul ettiği için UNESCO'yu kuran devletlerden biri olma unvanına sahiptir.

Gel gör ki bu güzel idealler ve güzel düşünceler galipler tarafından formüle edildi yani orada da İkinci Dünya savaşının kazananları öne çıktı. Bunun en sembolik tarafı da şu beyaz kırmızıya boyadığım BM sisteminin kabul ettiği altı dildir. Bunlar Birleşmiş Milletlerin resmî ve uluslararası dilleridir. Daraltılmış toplantılarda İngilizce ve Fransızca, Genel Kurullarda ise Arapça, Çince, İspanyolca ve Rusçanın da dâhil olduğu altı dili konuşmayanların BM sistemi içinde anlaşması ve anlaşılması mümkün değildir.

Bütün bu tür olumsuzluklara rağmen Birleşmiş Milletlerin kuruluşunda İkinci Dünya Savaşının olağanüstü şartlarında böyle bir şeyi başarmak önemli; ancak başarma biçimindeki hakkaniyetsizlik önemli bir sorunun bugüne kadar taşınmasını da sağlayan olaydır. Bugün Birleşmiş Milletler sisteminin bütün arzumuza rağmen istenilen performansı gösterememesi, istenilen refleksi adilane bir şekilde sağlayamaması ve nihayetinde hedeflediği barışı dünyada kuramamış olması eşitlikçi ve adaletli bir sistemin olmamasıyla ilişkilendirilebilir. Sayın Cumhurbaşkanımızın söylediği gibi dünya beşten büyüktür. Dünya beşten büyüktür ifadesi Güvenlik Konseyi'ni adres gösteriyor. Güvenlik Konseyi'nde bütün devletler eşit olmalı esas itibarıyla. Şimdi buradan baktığımızda UNESCO'nun 195 üyesi vardır. UNESCO'da 1,5 milyar nüfuslu bir ülkeyle 150 bin nüfuslu bir ülkenin oy hakkı birdir. Bu ilke bütün BM sisteminde işletilmelidir.

UNESCO bakış açısıyla, kültürel ifadelerin çeşitliliği kendini ifade edebilme çeşitliği olmalı; o zaman daha fazla dilin ve kültürün UNESCO içerisinde kendisini ifade edebileceği daha barışık bir dünya hayal edelim. UNESCO'da beş sektör var ve bunların içerisinde eğitim, kültür, doğa bilimi, sosyal ve beşeri bilimler, bilgi iletişim bulunuyor. Bütün bunlar diyalog ve barışa yönelik enstrümanların oluşturulduğu ve geliştirildiği programların ana başlıklarıdır. Kültür Sektörü diyoruz, bu sektörde neler var? Bunu kendimce bir grafik haline getirmek istedim. Hikâyem şuydu: En çok taraf devlete sahip olan sözleşmeyi daha büyük göstermek, en az taraf devlete sahip olan sözleşmeyi daha küçük göstermek ve tabii bizim sözleşmemizde çok renkli yazmak istedim. Şekilde gördüğümüz gibi en çok taraf devlete sahip olan sözleşme 193 devletin taraf olduğu 1972 tarihli *Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunmasına Dair Sözleşme*, en az tarafı olan sözleşme ise 60 taraf devletle *Sualtı Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesidir*. Yedi sözleşme arasında KİFAÇ UNESCO'da önemli bir yer ifade ediyor. Bu önemlilik konusuna belki bir cümle ile dokunacak olursam, somut miras, yani üretim süreçleri sistematığı değil, geçmişte olmuş bitmiş ama bizim tarafımızdan da korunması gereken veya kaçakçılığı yapılan somut miras var. Oysa KİFAÇ üretmeye devam etme durumuyla ilgili bir sözleşme, yani yaşayan ve inşa edilen kültürel yerlere dokunuyor. Yazar Hakları Evrensel Sözleşmesi 1952 yılında kabul edilmişti, daha sonra üç kez revizyon geçirdi. Türkiye bu sözleşmeye taraf değil, Sözleşme neyi amaçlıyor diye baktığımızda edebiyat, bilim ve sanat alanında eser veren yazarların haklarını korumak. Böyle bir sözleşmeye Türkiye niye taraf değil diye sorabiliriz. Araştırdığımız zaman uluslararası hukuka öncelik tanıyıp Türk hukuk sistemini merkeze almayan, egemenlik hakkını uluslararası alana yönlendiren kimi maddelerinde çekince koymaya izin vermemesi gibi hükümleri olduğu için Türkiye ve diğer pek çok ülke taraf olmadı.

Diğer bir önemli sözleşmeden söz etmiştim: *Silahlı Bir Çatışma Hâlinde Kültür Mallarının Korunmasına Dair Sözleşme*. 1954 yılında bu sözleşme yapıldı ve şu anda bu sözleşmenin aslında ne kadar önemli olduğunu Libya'da, Afganistan'da, Suriye'de, Irak'ta, Mali'de çok net bir şekilde görüyoruz. Daha başka ülkeler de var. Fakat UNESCO'nun yumuşak ve entelektüel gücü bu sözleşmenin etkin bir şekilde uygulanması ve mirasların korunmasını mümkün kılmıyor. Çünkü UNESCO'da Güvenlik Konseyi benzeri bir yapı yok, asker yok, müdahale imkânı yok, o Halep'in nasıl yok edildiğini hep birlikte UNESCO içinde de dışında da sadece seyrettik. Yani üzüntü verici bu tür durumlarda uluslararası toplum mekanizmasının devreye girememesi gibi sorunlu alanlarımızı da görmemiz lazım.

Bu anlamda ne korunmak isteniyor bu sözleşmeyle? Çatışma durumunda, taşınır veya taşınmaz olsun, insanlık için önemli mimari eserler, sanatsal eserler, arkeolojik sitler, yazma kitaplar,

bilimsel koleksiyonlar, arşivler, müzeler, kütüphaneler korunmak isteniyor. Ancak bir savaş durumu olduğunda ilk önce müzeler ve kütüphaneler yağmalanıyor; ne yazık ki müdahale edemiyoruz. Yani bunları da görmek lazım ve tabii bu yapılar ve mekânlar aynı zamanda kültürel ifade çeşitliliğinin kaynakları, yani bizim sözleşmemizin kaynakları.

1970 tarihli kaçakçılıkla ilgili *Kültür Varlıklarının Kanunsuz İthal, İhraç ve Mülkiyet Transferinin Önlenmesi ve Yasaklanması İçin Alınacak Tedbirlerle İlgili Sözleşme* bakımından kültür mirasına bakacak olursak en çok mağdur olan ülkelerden biri olduğumuz görülür. Her dönemde Türkiye'nin ve bizim coğrafyamızın mirasları kaçırılmıştır. Avrupa'nın, okyanus ötesinin pek çok müzesi, Osmanlı döneminden de kaçırıldığı için bizden giden eserlerle doludur. Sözleşmenin hedeflediği mirasları valizle kaçırılan eşyalar diye tanımlayabiliriz ama bizden kaçırılan mirasları birkaç valizle de götürmek mümkün değil. Yani, bu durum için “deveyi hamuduyla yutmak” deyimini kullanabiliriz.

1972 Sözleşmesi çok tanıdığımız bir sözleşme; *Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunması Sözleşmesi*, kültürel anıtları, yapı topluluklarını ve siteleri korumaya yönelik bir sözleşme. Dolayısıyla bugün yaşayan dediğimiz kültürle ilgili boyutundan ziyade atalarımızdan miras olarak kalan eserler bu sözleşmenin daha çok konusunu oluşturuyor.

Kültür alanında bir diğer sözleşme olan *2001 Sualtı Kültürel Mirasının Korunması Sözleşmesi*, su altındaki kültür varlıklarının korunmasını hedefliyor. Su ve kıta sahanlığıyla ilgili sorunları aşamadığı için bu sözleşme uluslararası toplumdan büyük bir teveccüh görmedi. Gördüğümüz gibi sözleşmeye 2001 yılından bu tarafa altmış devlet ancak taraf olabildi.

1972 Sözleşmesinden sonra en fazla ilgi gören ikinci sözleşme, 2003 *Somut Olmayan Kültürel Mirasının Korunması Sözleşmesi* esasında KİFAÇ'ın temel kaynaklarını, yani bu çeşitliliği oluşturacak ifadelerin temel kaynaklarını oluşturuyor.

Kültür alanındaki endüstriyel üretimlerinin büyük çoğunluğu, kültürel miraslarının kuşaktan kuşağa aktarımını gerekli kılıyor. Bu aktarım süreci içinde yer alan veya esinlenen sanatçılar, kültürel ifade çeşitliliğine katkı sağlıyorlar. Dolayısıyla denilebilir ki KİFAÇ'ın temel enstrümanı aslında somut olmayan mirastır.

Somut olmayan kültürel mirasın belirlediği 5 temel alan bulunmaktadır. Bunlardan sözlü anlatımlar, edebiyatçıların tabiriyle “halk edebiyatı” olup masaldan hikâyeye dandan şiire anlatıları içine alıyor. Gösteri sanatları, müzik söyleme biçimleri, halk oyunları, horonlar, zeybekler ve benzerini teşkil ediyor. Toplumsal uygulamalar, törenler, şenlikler, şölenler, ritüeller; doğumdan ölüme kadar bütün geçiş merasimlerini kapsıyor. Dördüncü alan olan doğa ve evrenle ilgili bilgi ve uygulamalar ise; en büyük kaybımızın yaşandığı yerler. Artık kentli toplumlar olduk; kırsalı tanımıyoruz, doğada kendiliğinden biten otları, ağaçları, çiçekleri, kuşları tanımıyoruz. Kuşlara kuş diyoruz. Balıklara balık diyoruz, çiçeklere çiçek. Onları adları ve özellikleriyle sayamıyoruz ve özellikle de doğada kendiliğinden yetişen otlarla ilgili ne tedaviye, ilaca ne de yemeğe dönük bilgilerimiz var artık. 10 tane doğal bitkiyi masaya koysak biri Madımak, biri Sirken biri yemlik diğeri Ebegümeçi... olsun bilmiyoruz, doğada görsek tanımıyoruz. Bu yeni eğitim sistemimiz içerisinde şehirli çocukları getirsem, bu otlara ne ad verilir desem hiçbirisi bilmiyor, çoğu unutuldu. Beşinci alan el sanatları geleneği ki burada da çok büyük bir zenginlik vardı, bunlar da unutuldu. Tabii unutuldu, kayboldu dediklerimiz kimlik

ve aidiyet ve sürdürülebilir kalkınma için önemli unsurlardır. Bu nedenle onları da tasarıma, endüstriye yaratıcı sektörlerle kazandırma açısından konuya bakıldığında unutulmaları kullanmak da mümkün olamıyor.

Şimdi bizim üzerinde durduğumuz KİFAÇ sözleşmesi ise bütün bu sözleşmelerden sonra ortaya çıktı. 2003 yılında yaşanan kültürü de koruyalım duyarlılığından sonra o zaman kültürel ifadelerimizin çeşitliliğini de oluşturalım ve koruyalım fikri doğdu. Yansıda gördüğümüz bir sürecin sonunda bizim 2017 yılında taraf olduğumuz önemli bir sözleşme. Çok yeniyiz taraf olma süreci bakımından; Hükûmetler Arası Komitesinde hiç görev almadık süreçleri yönetme bakımından. Ama sözleşmenin yazım sürecine Türkiye de dâhil oldu; 2006 yılında UNESCO Türkiye Millî Komisyonu içinde bir ihtisas komitesi kurdu ve bu komite marifetiyle bugün Türkçeleştirilmiş resmî metin elde edildi. Resmen taraf olma sürecinde sözleşme, Kültür ve Turizm Bakanlığı Telif Hakları ve Sinema Genel Müdürlüğü, sonra da yeni yapılanmayla birlikte Telif Hakları Genel Müdürlüğümüz kanalıyla takip edildi ve ediliyor.

Son dönemde UNESCO'nun üç sözleşmesi çok önemli ve merkezi bir konuma gelmiştir: 1972 *Dünya Kültürel Doğal ve Mirasının Korunması Sözleşmesi*, 2003 *Somut Olmayan Mirasın Korunması Sözleşmesi* ve nihayet 2005 *Kültürel İfadelerin Çeşitliliğinin Korunması ve Geliştirilmesi Sözleşmesi*. Şimdi 2005 Sözleşmesi ile ilgili sürecin nereden doğduğunu, nasıl geliştiğini birkaç cümleyle ifade etmek istiyorum. Biliyorsunuz en önemli temel tartışma son dönemlerde küreselleşme. Küreselleşmeyi biz etkileşimi artıran, diyalogu sağlayan, kültürler arasındaki önyargıları azaltan bir faktör olarak görebildiğimiz gibi küreselleşmeyi kültürleri yok eden tek tipleştiren bir olumsuzluk konusu olarak da görebiliriz. Yani elinizdeki bıçakla meyve de soyabilirsiniz insan da öldürebilirsiniz. Küreselleşme de terim olarak böyle bir yerde duruyor ve bu süreçte UNESCO, özellikle de tek tipleştirici aktörlerin dışındakiler. Yani Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi yapılırken UNESCO peşinden bu sözleşme yapılmalı diye bir programa sahipti aslında. Fakat devletler bu konuda uzlaştı diyemem. Özellikle kültürel içerik üretenler bu sözleşme üzerinden kendilerinin hedef alındığı düşüncesiyle karşı çıktılar ama vaka şuydu: Bu sözleşmenin yapıldığı dönemde de, şimdi de dünyada kültürel içeriklerin yüzde 80 'i bir iki merkezden üretilip yönlendiriliyor. Dolayısıyla da bu bir iki merkezden üretilince oradaki bakış açısı, yaşantı ve kültür dünyaya yayılıyor ve kültürel çeşitliliği yok ederek bir tek pencereden dünyaya bakmak gibi bir durum oluşuyor. Bunun yanında da başta Fransa olmak üzere buna karşı çıkan pek çok ülke, “benim kültür endüstrim ölüyor, ürettiğim kültürel içerikler endüstriyel alana dâhil olmuyor, sinema salonlarının yüzde 80'lik kısmını Amerikan sinema sanayisi kaplamış durumda, ben üretimlerime yer bulamıyorum” gibi yorumlarla konuyu tartışmaya başladı. Bu süreçte kültürel endüstriyel içeriklere kota koyulması tartışmaları oldu.

Bu tartışmalar ortaya çıkınca, Amerika Birleşik Devletleri ve bazı ülkeler bu tartışmalar UNESCO'nun konusu değil, bu konu WIPO'ya konuşulsun görüşünü savundu. Amerika şunu demek istedi; “Ben içeriği endüstriyel de olsa kültürel de olsa bir ürün ürettiğim, yani ticari bir mal ürettiğim ürüne siz pazarda kota koyarsınız ben de sizin ürettiğiniz herhangi bir teknoloji sanayi ürününe kota koyarım” dedi. Ancak uluslararası toplum, kültürden üretilenleri tam olarak otomobil vb. sanayi ürünü gibi olmadığı görüşünü çok güçlü bir şekilde savundu ve bu Sözleşme kabul edildi. Dolayısıyla bu tartışma gördüğümüz gibi Sözleşmenin giriş bölümünde bu şekilde vurgulanıyor. Kısacası küreselleşmenin olumsuz yönleri var. Bu olumsuz yönleri gidermenin yollarından biri de kültür endüstrilerini güçlendirmekten geçiyor. Bu süreçte çok tartışılıp konuşulan şeyler oldu. Bunlar arasında çokça konuşulan konu bildiğiniz gibi sinema; çok önemli

bir alan. Ayrıca televizyon, hakeza diziler, çizgi filmler, animasyonlar, oyunlar, müzikler ve bale, opera ve basın, internet, edebiyat, el sanatı, resim, heykel; yani pek çok kültürel içeriğin sanata ve endüstriyel ürüne dönüştüğü alanlar bunlar.

Türk kültürüne has endüstriyel ürün oluşturmamızı sağlayacak çok fazla içerik alanları var, ama biz bu içerik alanlarını ne kadar tanıyoruz, ne kadar bunları endüstriyel alana aktarabiliyoruz sorusu üzerinde düşünmek gerekiyor. Ne olacak bunlar, niye bunları korumanın telaşını taşıyorsunuz diye sorulduğunda da genellikle duygusal anlamda kültürel varlığımız ve kimliğimiz olarak konuya yaklaşıyoruz. Doğru bu bizim kimliğimiz, bize aidiyet duygusu kazandırıyor, biz onun üzerinden devamlılık duygusu kazanıyoruz, bunlar önemli. Ancak aynı zamanda da sadece bu yönüyle sınırlı değil, UNESCO'ya göre kültür sürdürülebilir kalkınmanın motoru konumunda, dolayısıyla sürdürülebilir kalkınmayla kültür arasındaki ilişkiyi dikkate almamız lâzım.

Özellikle Sürdürülebilir Kalkınma 2030 Hedeflerinde ve alt başlıklarıyla bütünleştirdiğimiz zaman mesela kimlik ve aidiyet, devamlılık duygusunun ne kadar önemli bir konu olduğunu şuradan bile düşünebilirsiniz: Bir gruba mensubiyetini tanımlayamayan kişi etrafıyla barışık bir kültür oluşturamaz; mutsuz olur. Mutsuz olan insanın üretim yapması mümkün değildir, depresyona da girebilir, çevresine de zarar verebilir. Son zamanlarda yaygınlaşan hoşgörüsüzlük ve tahammülsüzlük suçlarıyla ilgili örnekleri belki bu açıdan da okumak lazım. Öte yandan sürdürülebilir kalkınma hedefleri, insanın geleceği için gerekli olan enstrümanlardan oluşuyor. İnsanın refahı için insanı tanımak lâzım; acaba endüstriyel alanda ne üretiyoruz, insan neyi istiyor, bunları görmek gerekiyor. Oysa üretimlerimizin pek çoğuna baktığımız zaman halkla, kullanıcıyla, tüketiciyle yani sivil toplumla bağı olmaksızın kendince yapılmış tasarımlarla piyasaya ürün sunuluyor. Yani önce bir şey üretiliyor, sonra onun halk için ihtiyaç olduğu söyleniyor, sonra ihtiyaç yaratılıyor. Acaba öyle mi olmalı? Yoksa halkı tanıdıktan sonra mı ihtiyaçlara göre mi üretmeli, bu konularda düşünce geliştirmek gerekiyor.

Bu düşünceler ekseninde bu Sözleşmenin amacı ne diye baktığımız zaman kültürel ifadelerin çeşitliliğini korumak ve geliştirmek olduğunu görürüz. Nedeni de işte biraz önce söylediğim gibi, kültürlerin yaşamasını, serbestçe etkileşime girmesini ve bu etkileşimle güçlenmesini istiyor. Kültürler arasında diyalog kurulmasını istiyor. Kültürler arasında saygıyı güçlendirmek istiyor ve bu hususta farkındalık yaratmak istiyor. Kalkınmayı bu yolla sağlamak istiyor. Kültürlerin kendine özgünlüğünü vurgulayarak kültür sahiplerinin korumaya ve geliştirme yönelik egemenlik haklarını da teslim ederek bunları yapmak istiyor.

Şimdi Sözleşmeye ilişkin bir kaç tanım var; kısa kısa üzerinden geçelim: *Kültürel çeşitlilik*; kültürel ifade çeşitliliği için vazgeçilmez unsurdur. Dikkat ederseniz aslında Sözleşmenin girişinde somut olmayan ve maddi zenginlik kaynağı olarak geleneksel bilginin önemini ve bunların sürdürülebilir kalkınmaya sağladığı olumlu katkı ile uyumlu şekilde korumaya ve geliştirmeye olan ihtiyaçları tanımlıyor. Burada ne demek istiyor? Şöyle söyleyelim, şimdi sivil toplum temsilcileri olarak sanatçılar içimizden çıkıyor; sanatçıları da yönlendirme gücüne sahibiz. Aynı zamanda da sivil toplum olarak onların ürettiği içerikleri tüketen grubuz. Dolayısıyla bizim hedefimiz de bu Sözleşmede kültürel çeşitlilik üzerinden kültürel ifade çeşitliliği sağlamak. Ama şöyle bir baktığımızda, yani somut olmayan kültürel miras alanında çalıştığım için Sayın Bakanım ve sizler de mazur görün, bir kez daha burada bazı örnekler vereceğim. Ben şöyle bakıyorum; Pamuk Prenses ve Yedi Cüceler diye bir masalımız var. İnsanlık yarattığı için, halktan derlendiği için ve günümüze kadar da popülerleşip geldiği için hiç

itirazım yok ve iyi bir masaldır. Ancak sadece Pamuk Prenses ve Yedi Cüceler masalını dünyada kültür endüstrisi üzerinde üretilmiş dijital içeriklerde internet üzerinden arattığım zaman, milyonlarca içerik olduğunu da söyleyeyim size. Yani film, çizgi film, reklam, tasarım, hangi alanda ne dersiniz sayısız içerik internetten görülüyor.

1938 yılında olsa gerek Kars'a giden Pertev Naili Boratav; orada Nardaniye Hanım ve 40 Haramiler diye bir masal derlemişti. Bu Nardaniye Hanım da tıpkı Pamuk Prenses gibi “söyle bana ben mi güzelim” diyen kıskanç bir üvey annenin mağduru bir kızcağız. Yani hikâye çok benzer, çünkü masallar birbirine çok benzer dünyada. Şimdi sizlere soruyorum; kültürel içerik oluşturacak sanatçılar ve o içeriğe maruz kalan sivil toplum mensupları olarak milyon defa Pamuk Prenses içeriği ile karşılaştığımız kadar birkaç kez de Nardaniye Hanım içeriği ile karşılaşırsanız ne olur? Bu durum hedeflediğimiz kültürel çeşitliliğe katkı sağlar, zenginleşmeye katkı sağlar. Kültürler arasında içeriklerin paylaşılmasına katkı sağlar, diyaloga katkı sağlar.

Antalyalı Aziz Nikolas; bizim Demre'yle de ilişkisini gayet iyi biliyorsunuz. O da diğer benzerleriyle birlikte barışçı, dostane, sevimli özellikleriyle birlikte hediye dağıtan bir figür olarak Noel Baba biçimine dönüştü. Yine internete girdiğiniz zaman, Noel Baba yazdığınız zaman yine milyonlarca içerik bulursunuz. Buna karşılık “bizim kültürümüzde de Noel'in karşılığı olan Nasrettin Hocamız var” diyorlar ancak “parayı veren düdüğü çalar” diyen Nasrettin Hoca ile Noel Baba aynı amaçlar için yan yana gelemez. Noel Baba'nın benzeri olarak Hızır figürü var. Biraz esprili söyleyecek olursak, dünya yedi milyar oldu, bu kadar insana Noel Baba hediye yetiştiremez, sanatçıların tasarımlarıyla bu görevi Boz Atlı Hızır'la paylaşsalar, biri ren geyikleriyle diğeri kanatlı uçan atıyla havada karşılaşırsalar, birbirlerine selam verseler, “çok yorulduğum, hediye dağıtıyorum yılbaşında” dese Noel Baba, Hızır da “bizim de Hıdırellez hazırlıklarımız var ben de orada hediye dağıtıyorum” dese ne olur? Ne mi olur; elbette kültürel çeşitlilik olur, diyalog olur, sohbet olur, etkileşim olur, iletişim olur. Aynı şekilde Robin Hood hakkında milyonlarca içerik var ama Köroğlu onun kadar yer alamıyor kültürel içerik olarak. Yani milyon defa içerik oluşturabilirsiniz ama sadece popüler örneklerden değil. Bunların hepsi kültürün mirasları ve varlıkları aslında. Barışık bir dünyada içerik oluşturmak için niye önemli? Çünkü onlar enstrüman hâline geliyor, diyalogun aracı hâline geliyor. Lafı uzatmak istemiyorum. Kısacası bunlar bunun için önemli. Buradan bize, ilgili kurumlarımıza ve elbette sanatçılara çok vazife çıkar.

Kültürel içerik oluştururken, kültürel ifade çeşitliliğini anlamlandıran yapıları, organizasyonları, içerikleri oluşturanları, endüstri alanını destekleyici olmak, teşvik edici olmak, onlara güç ve kaynak aktarmak önemli hâle geliyor. Kültürel etkinlikler, mallar ve hizmetler bu Sözleşmenin en temel unsurları. Burada kültürel ifadeleri somutlaştırarak aktaran etkinlikler, mallar ve hizmetler kastediliyor. İşte biraz önce söylediklerim belki bunlara örnek teşkil edebilir. Bu Sözleşmede kendi bağlamında dedenin ninenin torununa bir şey aktarması durumundan söz etmiyoruz. Onu Somut Olmayan Mirasın Korunması Sözleşmesi yapıyor. Biz şimdi onun yaptığı ve koruduğu şeyi kültür endüstrisi aracılığıyla nasıl kitlelerle buluşturacağız? Önce bütün toplumlara aktaracağız, sonra kültürler arasılığını sağlayarak başka kültürlerin de konu edinmesini ve öğrenmesini sağlayacağız. Noel'de, ya da yılbaşında diyelim, dünya ekonomisi yüzde 30 hareketleniyormuş. İki gün sonra Nevruz'u kutlayacağız, Nevruz'u da, üstelik Hindistan'dan Makedonya'ya kadar 4 milyona yakın insan kutluyor; yani büyük bir coğrafya kutluyor. Baktığımız zaman 21 Mart'ta kredi kartından harcama limitinin sıfır olduğunu görüyorum; yılbaşı ise yüzde 30 ekonomiye canlanma getiriyor. O zaman demek ki kültür endüstrisi alanında da çok

önemli bir çeşitlik enstrümanı kurgulayabilirsiniz. Sevgililer Günü için mesela kredi kartı kullanabiliyorum ama Hidrellez için kullanmıyorum. Bunun gibi pek çok unsurun kültür endüstrisine kazandırılabilirliğini ve bunun da kullanılabilirliğini düşünmek lâzım.

Kültür endüstrisi ve endüstri alanımıza baktığımız zaman yaratıcı endüstri olma bakımından üreten ve dağıtan endüstrilerdir bunlar. Özellikle üretimine baktığımız zaman mesela biri biraz önce söylediğim çeşitliliği sağlayıcı içeriklerden ne kadar yararlanıyor diye baktığımızda oranımızın düşüklüğünü görebiliriz. 19 yüzyılda demirleri istif ederek yapılmış Paris'teki Eyfel Kulesi insanlığın önemli bir değeridir ama Galata Kulesi'nin değerinin içerik bakımından, çeşitliliğe katkı bakımından az olduğunu söylemek mümkün değil. Ancak Eyfel Kulesini ziyaret edenlerin, Eyfel Kulesi'nin içerik olarak internetteki bulunurluk oranının Galata ile karşılaştırılması durumunda Galata geride kalır. Niye bunları örnek veriyorum? İşte biz içerik oluşturma bakımından acaba çeşitliliği destekleyici kültür endüstrilerini daha fazla teşvik edebilir miyiz diye düşünmemiz gerekiyor.

Koruma ve kültürlerarasılık, bunların varlığı, diyalog içerisinde biraz önce söylediğim bu temel barış duygusu, saygı için gerekli.

Bir de bu Sözleşmede bizim taraf olma sürecimize değineyim. Bu süreç 2003 Sözleşmesine taraf olma sürecine göre daha uzun sürdü. 2007'de Sözleşme yeterli taraf devlet sayısına ulaştınca UNESCO'da yürürlüğe girdi, Hükümetler Arası Komitesi oluştu ve o Komite eliyle bizim taraf olmadığımız 12 yıllık dönemde Sözleşme maddeleri üzerinde çok önemli çalışmalar yapıldı. İlgili yönergelerle bu maddeler açıklığa kavuşturuldu. Çünkü malum olduğu üzere Sözleşme anayasa gibidir, Yönerge ise kanunlar. Sözleşmenin Madde 11'i sivil toplumun katılımını ve rolünü tanımlıyor. Ben sivil toplumun rolü üzerinde durmayacağım, konuyla ilgili hocalarımız buradalar onlar bahsedeceği için ben orayı geçiyorum.

Bu Sözleşmenin ortakları diye nitelendirebileceğimiz bazı aktörleri tanımlayabilirim: Sivil toplum kuruluşları, sizler yapmakta olduğumuz bu toplantının gündemi olduğu için onu kırmızıya boyadım. UNESCO'nun çeşitli ülkelerde kurmuş olduğu Kategori 2 Merkezler var, Sayın Bakanım, Sayın katılımcılar. Bizim de Türkiye olarak yaklaşık 15 yıldır üzerinde çalıştığımız ama bir türlü başarılı olamadığımız bir konudur. Hiçbir alanda Kategori 2 Merkez kuramadık, ne somut miras ne somut olmayan, ne KİFAÇ'ta, ne doğada, ne de bilimde. Dolayısıyla aşamadığımız bir mevzuat sorunu var. Belki bunu sizlerin bulunduğu bu güzel ortamda Sayın Bakanımızın da iradesiyle kurumlarımızın istişaresiyle bu Sözleşmeyle ilgili bir Kategori 2 Merkezi kurabiliriz. Bilimsel çalışmalar için UNESCO Kürsüleri var; bu daha kolay. UNESCO içerisinde bu tarz temaları çalışan Kürsüler bulunuyor. İstanbul'da bir kürsümüz var Kültürel İfadelerin Çeşitliliği konusunda.

Diğer yandan, kültür endüstrisi alanında kültürel ifade çeşitliliğinin sağlanabilmesi için mali kaynak lazım. Bunun için devletin yanında bağışçıların da olmasına ihtiyaç var. Kültür konusunda en büyük bağışçımız hâlâ devlet olmaya devam ediyor. Belki Bakanlığımız o bağışçı rolünü daha da güçlü tutarak içerik oluşturucuları daha fazla destekleyebilir diye düşünüyorum. Sivil toplum; hükümet dışı kuruluşlar bunlar. Sivil toplum, kâr amacı gütmeyen kuruluşlar, kültürün sektörleri ve bağlantılı sektörleri ve nihayet sanatçıların ve kültürel toplulukların çalışmalarını destekleyen gruplar; bunlar hep birlikte sivil toplumu oluşturuyor.

Sonuç olarak diyebilirim ki, kültürel ifadelerin çeşitliliği kültür endüstrilerini tetikleyen önemli bir faktördür. Eğer şöyle bir bakacak olursanız sinemada olsun, sanatsal alanda olsun; içerik oluşturmada yeknesaklık kültür ürünlerinin tüketicisini de geriletiyor. Oysa yeni bir şey bulunduğu yeni bir içerik oluşturulduğunda herkes o içerikle ilgileniyor. Bu fantastik alan olabilir, bu kültürel alan olabilir, bu doğal veya kültürel miras alanları olabilir. Mesela, çok basit bir örnek vereyim. *Avatar* diye bir film çekildi. Bana göre *Avatar*'ın en önemli motifi, Doğu kültürünün Zümrüdüanka'sının konu özelinde dönüştürülerek kullanılmasıdır. *Avatar* filmi pek çok fantastik yönünü onunla sağlamıştır.

Bizim çok yakın tarihteki Göbeklitepe'yi, Aslantepe'yi, Aşıklı Höyük'ü, Çatalhöyük'ü veya Selçuklu ve Beylikler dönemini, mesela Divriği Ulu Cami ve Darüşşifası inanılmaz bir hikâyedir, bunları internette aradığımız zaman üretilen kültürel içerikler o kadar sınırlı ki. Peribacaları mesela çok önemli bir doğa harikası ama aynı zamanda kültür alanı; ne kadar etkileyici. Peki, biz ne kadar etkilendik Peribacalarından fantastik sinema yaratmak için, roman yazmak için, şiir yaratmak için, bale için, opera için, heykel için, resim için vesaire... Şunu da söyleyeyim: İşlenmemiş, bakir bir kültürel mirasımız var. Bu çerçevede son sözümüz şöyle olsun: "[Ol mahiler ki derya içredir deryayı bilmezler](#)". Bu sözü belki de bizim kendi kültürel ifade çeşitliliğimizin farkına varamama durumu olarak da anlatabilirim. Beni dinlediğiniz için teşekkür ederim; sağ olun.

KÜLTÜR VE TURİZM BAKAN YARDIMCISI PROF.DR. HALUK DURSUN'un KATKISI;

Sayın Hocam çok teşekkürler, kabul buyurursanız Bakanlık adına Bakanlığımız adına size teşekkür etmek suretiyle tekrar ediyorum yaptığınız bu konuşmadan aldığımız çok ders var, kendim için söylüyorum ve Bakanlığım adına söylüyorum ve yapacağımız çok iş var, bunu da bir taahhüt olarak söylüyorum, teşekkür ediyorum

ZİYA TAŞKENT;

Değerli Hocamıza sunumu için çok teşekkür ederiz. Konuya ve güne bence çok faydalı bir giriş konuşması yapmış oldu; şimdi 15 dakika bir kahve arası vereceğiz, demek ki 11.40 itibariyle tekrar salonda buluşmak üzere.

ZİYA TAŞKENT: Öcal Hocamızın giriş sunumunu izledikten sonra ikinci olarak Bakanlıktan mesai arkadaşımız, Belgin Hanım'ın bir sunumu olacak. Genel manada Kültür Turizm Bakanlığı Telif Hakları Genel Müdürlüğü KİFAÇ'ın neresinde, bu kısa sürede onu dinleyeceğiz, kendisinden. Buyurun Belgin Hanım dedim ama kendi kaleme gol atmış oldum sanırım. Belgin Hanım'ın burada olduğunu gördüm demin ama... Nilüfer Hocam siz buyurun isterseniz, sonra takdim tehir yaparız. Şimdi Nilüfer TİMİSİ Hocamız daha ziyade KİFAÇ'ın sivil toplumla ilişkisi üzerine bir sunum yapacaklar.

Prof. Dr. NİLÜFER TİMİSİ: Saygıdeğer katılımcılar hepiniz hoş geldiniz. Açılış konuşmalarında da ifade edildiği üzere, Kültürel İfadelerin Çeşitliliğinin Korunması ve Geliştirilmesi Sözleşmesi, kısaca KİFAÇ çerçevesinde bugün sizlerle bir aradayız. Benim konuşmam Sivil Toplumun Katılımı ve Rolü'ne ilişkin, Sözleşme metninin, genel çerçevesi içerisinde ama biraz daha detaya girerek ilgili maddelerini hatırlayarak, üzerinden geçerek olacak. Dolayısıyla biraz teknik bir konuşma olarak da algılanabilir ama Sözleşmeyi tanıtmak ve

sivil toplumun yerini tam anlamıyla ortaya koymak açısından Sözleşme metninin içerisinden konuşmanın anlamlı olacağını düşünüyorum.

KİFAÇ Sözleşmesi aslında bir sivil toplum sözleşmesi olarak da algılanabilir. Doğrusu, sivil toplumun en açık ve güçlü referanslarla işaret edildiği bir Sözleşmedir. Sözleşmenin çeşitli maddelerini biraz sonra ifade edeceğim ancak öncesinde şunu söylemek istiyorum: Sözleşmenin 2005 yılında kabulünün arkasında sivil toplumun güçlü bir çalışması var. Yani sivil toplum desteğiyle harekete geçirilmiş olan bir sözleşme olduğu söylenebilir. Öcal Oğuz Hoca konuşmasında ifade ettiler, 2005 yılı öncesinde UNESCO'nun Kültür ile ilgili çeşitli Sözleşmeleri mevcut. Örneğin Kültürel Çeşitlilik Sözleşmesi bunlardan en önemlisi, ancak Kültürel Çeşitlilik Sözleşmesi, kültürel ifadelerin çeşitliliğinin ortaya konmasına ilişkin araçların desteklenmesini bize sunmuyordu. Sivil toplumun da desteğiyle Kültürel İfadelerin Çeşitliliği Sözleşmesi, kültür endüstrisi aracılığıyla kültürel ifadelerin çeşitliliğinin sağlanmasını hedeflemektedir.

Sözleşmenin uygulanması için gerekli koşullar söz konusu olduğunda, iki referansla bunu açıklamak isterim. Bir tanesi Bakan Yardımcımızın *kültürel çeşitlilik içinde birlik* ifadesi, diğeri ise *tek doğru yok, tek yanlış yok* ifadesi. Her ikisi de tek tipleştirmeye karşı ifadeler. Öcal Hoca'nın konuşmasında altını çizdiği üzere, özellikle küreselleşme süreciyle birlikte dünyada kültürel akışta bir tek tipleştirme olgusunun mevcut olması ve buna karşı nasıl önlemler alınacağı UNESCO tarafından gündeminde yer alan önemli bir meseledir. Bu çerçevede tek tipleştirmeye karşı çok seslilik küreselleşme tartışmaları içerisinde iki ayrı kutbu oluşturuyor ancak bunların karşısında başka bir kavram da aslında sosyal bilimlerin gündeminde yer alıyor. Yani ikisi arasında bir denge kurma amacıyla, Türkçe'ye küre/yemel olarak çevrilen, global kavramı küresel ve yerelin biraradallığını ele almaktadır. KİFAÇ Sözleşmesini ve bu sözleşmede sivil toplumun yerini ve anlamını global kavramı üzerinden, yani tektipleştirmeye karşı yerelin varlığını gösterdiği, kültürel bir denge arama girişimi olarak okumak gerektiğini düşünmekteyim.

Yine hikayelerin evrenselliği, ama coğrafi kültürel toplumsal bağlamlardaki özgünlüğü üzerinden yapılan vurguyu dikkate aldığımızda, nitekim, Öcal Oğuz Hoca'nın vermiş olduğu Noel Baba ve Hızır örneği küresel tektipleşmeye karşı yerelin varlığını ortaya koymak açısından önemli, KİFAÇ Sözleşmesi kültürel çeşitliliğin yerel unsurlarının korunması açısından bir güvence oluşturmaktadır.

Bu bağlamda küresel ve yerel arasındaki köprüyü sağlayacak olun unsurlardan biri sivil toplumdur. Sivil toplum, tanımından da anlaşılacağı üzere küresel/yemel siyasi ya da ticari güçlerle herhangi bir çıkar ilişkisi olmayan, özgür, yurttaşlık alanıdır. Sivil toplum kuruluşları da bu bireylerin kolektif kimliğini taşıyan, yerelin sesini dolaşıma sokmaya, görünür kılmaya aday kurumlardır. Kültürel ifadelerin tek tipleştirilmesine karşı yükselen eleştirinin UNESCO bünyesinde karşılık görmesinin sonucu KİFAÇ sözleşmesinin ortaya çıkmasıdır. Sözleşmenin yapılmasında bu elbette tek gerekçe değildir ancak büyük oranda etkili olduğunu düşünüyorum.

Buradan hareketle KİFAÇ sözleşmesinin çok temel iki özgün unsuru olduğunu ifade etmek istiyorum: Bunlardan bir tanesi bana göre, Sözleşme'de yer alan *çeşitlilik* kavramı ki, kültürel ifadelerin çeşitliliği ifadesi zaten bunu tanımlıyor. Farklı kültürlerin kültürel ve yaratıcı endüstriler aracılığıyla ifade edilmesi, üretilmesi, dolaşıma sokulması, paylaşılması, yeniden üretilmesi sözleşmenin merkezinde yer almaktadır. Diğer bir kavram ise *yönetişimsellik*, yani birlikte yönetmek, ortak yönetmek. Son dönemlerde bir yönetim stratejisi olarak belirginleşen ve

yerel ve küresel organlarda karar süreçlerinde tek merkezlilik yerine, aktörlerin çoğulluğunu temel alan, birlikte yönetim anlayışı, Sözleşmenin alt metnini oluşturmaktadır. Taraf devletler, özel kesim ve sivil toplum kuruluşları kültürel çeşitliliğin yönetiminde birlikte karar verici ve sorumlu konumdalar.

Bu noktada şunu da hatırlatmak istiyorum: Birleşmiş Milletler bünyesinde yaklaşık olarak 500 sözleşmenin mevcut olduğu ve bunlardan yalnızca ikisinin sivil topluma atıfta bulunduğu ifade edilmekte. KİFAÇ Sözleşmesi bunlardan biridir. KİFAÇ Sözleşmesinin sivil toplumla ilişkisine geçmeden önce, UNESCO'nun genel hedeflerinin ve çalışma prensiplerinin içinde sivil toplumla işbirliğinin merkezi bir yer tuttuğunu söylemekte fayda var. Stratejik ittifaklar oluşturmak, program, faaliyet ve uygulamaların verimliliğini ve etkinliğini artırmak, kapasite geliştirmek ve görünürlük etkisini güçlendirmek, program, politika ve projelerin normatif çerçevelerinin uygulanmasını izlemek ve bütün sözleşmelerin tüm toplum kesimlerine ulaşma kapasitesini artırmak amacıyla UNESCO sivil toplum örgütleriyle işbirliği yapmakta, destek vermekte ve desteklerini sağlamaktadır. UNESCO'nun politika planlamasında ve uygulama metinlerinde bu açıkça görülmektedir. Buna karşılık, UNESCO'nun sivil toplumla işbirliğinde belli ilkeler de ön plana çıkarılmış durumdadır. Buna göre işbirliği ilkeleri, karşılıklı yarar sağlayacak şekilde ve ortaklar arasında eşit bir statüyü temel alacak biçimde olmalıdır. İşbirliği için sivil toplum kuruluşları yasal bir statüye sahip olmalıdır. Ortaklardan her birinin rolü, sorumlulukları, katkıları açıkça tanımlanmış ve şeffaf olmalı, ortaklık ise süreden ziyade somut, ölçülebilir bir amaç ve katkıya yönelik olmalıdır. Tabii ki UNESCO her sivil toplum kuruluşuyla ortaklık da yapmamaktadır. Kendi etik ilkeleri bağlamında, savaş da dahil olmak üzere temel insan haklarını ihlal eden ya da buna yol açan/destekleyen sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği yapmayı elbette reddetmektedir.

KİFAÇ Sözleşmesi'ne geldiğimizde konuşmamın başında ifade ettiğim üzere, Sözleşmenin bütününde, çeşitli maddelerinde örtük ya da açıkça, sivil toplum kuruluşları ve sivil toplumun rolüne ilişkin atıflar yapılmaktadır. Sözleşme hem kültürel çeşitliliğin ifade edilmesinde, hem de kültürel politika ve önlemlerle korunması ve teşvik edilmesinde sivil topluma, rol atfediyor. Bu bağlamda öncelikle söz edilmesi gereken madde Sözleşmenin 11. Maddesi'dir. Bu madde Sivil Toplumun Katılımı başlığını taşımaktadır. Buna göre, "Taraflar, kültürel ifadelerin çeşitliliğinin korunmasında ve geliştirilmesinde sivil toplumun temel rolünü tanırlar. Taraflar bu Sözleşme'nin amaçlarına ulaşmak için gösterdikleri çabalara sivil toplumun etkin bir şekilde katılımını teşvik edeceklerdir" ifadesiyle Sözleşme öncelikli olarak Tarafların sivil toplumu tanımalarını ve sivil toplumun katılımını sağlamalarını istemektedir.

Bu temel madde ile birlikte Sözleşmenin diğer maddelerinde ve uygulama yönergelerinde derinleştirilen, sivil topluma ilişkin politika önerileri ve uygulama pratikleri söz konusudur. Sözleşme sivil toplum kavramı ile neyi kastettiğini de açıkça ifade etmektedir. Bugünkü toplantıda yer alan siz değerli konuklar sivil toplumun ne olduğunu çok yakinen biliyorsunuz ve bir sivil toplum temsilcisi olarak burada bulunmaktasınız ama ben Sözleşme bağlamında tekrar hatırlatmak istiyorum: Sivil toplum, devlet ve piyasa dışında vatandaşların oluşturdukları alandır. Dolayısıyla kar amacı gütmeyen, bir amaç ve hedef için bir araya gelen örgütlenme tarzlarıdır. Sivil toplum kuruluşları devlete karşı gözetleyici ve müzakereci, hem de ekonomik çıkar ilişkilerinden muaf, kamu yararı ilkesini merkezine alan; elbette sosyal sorumluluk ilkesiyle çalışan yani topluma karşı sorumlu olan kuruluşlar. Sivil toplum kuruluşlarının amacı müşterekler

yaratmaktır yani hayırseverlik, gönüllülük gibi değerleri de içerecek bir biçimde toplum yararına çalışmalar yürütmektir.

Sivil toplumun bu çok kısa tanımını verdikten sonra, sivil topluma ilişkin farklı tanımların, tartışmaların literatürde mevcut olduğunu da belirtmeliyim. Bunlar vatandaşlık kavramı ile birlikte devletin rol ve sınırlarını, ekonomik çıkar ilişkileriyle birlikte çizen tartışmalardır. Sözleşme sivil toplum kuruluşlarına atıfta bulunurken, bu kuruluşların kültürel ve yaratıcı sektörler içindeki örgütlü yapısını vurgulamaktadır. Örneğin tiyatrolar, edebiyat loncaları, müzeler, Uluslararası Müzik Konseyi, Dünya Anıtlar Fonu gibi çeşitlendirebileceğimiz kuruluşlar, vakıflar veya hayırsever kurumları. Yine bunun içerisine, meslek birlikleri, sanatçılar arasındaki yardım kuruluşları, kültür üreticileri ve tüketicileri kooperatiflerini de dahil edebiliriz. Kültürel Çeşitlilik için Küresel İttifak veya Avrupa Sanat ve Miras Fonu gibi savunuculuk grupları, sivil toplumun kapsamı içerisinde yer almaktadır. Sivil toplum kuruluşlarının kültürel ifadelerin çeşitliliğinin korunması ve geliştirilmesi bağlamındaki rolleri Sözleşmenin çeşitli maddelerine dağıtılarak tanımlanmış durumdadır.

Sivil toplumun Sözleşmeye katkısının ne olduğu açısından bakıldığında, Sözleşme 'de öncelikli olarak *aracılık* rolünün ön plana çıktığı söylenebilir. Sivil toplum kuruluşları yurttaşların, derneklerin, işletmelerin, vakıfların vb. taleplerini, kaygılarını, kamu otoritelerine iletme, yani kamuyla yurttaşlar arasındaki iletişimi sağlamakla yükümlü kılınmıştır. Temsil ettiği alanla ilgili kamu politikalarının ve programlarının uygulanmasını *izleme*, sivil toplumun görevleri arasında sayılmaktadır. Sivil toplum kuruluşlarının sosyal sorumlulukları gereği yurttaş olarak kamunun çıkarlarını koruyan bir *bekçi rolü* üstlenmesi ve *değer koruyucu görevini* yerine getirmesi ifade edilmektedir. Yani Sözleşmede, devletle özel kesim arasında, yurttaşların çıkarları için hem gözetleyen hem de bu gözetlemenin sonucunda etik ve hukuki olmayan ya da sivil toplumun lehine olmayan politikalara karşı müdahil ve müzakereci olmak sivil toplum kuruluşlarının asli görevleri arasında sayılmaktadır. Konuşmanın başında, küreselleşme süreçlerinde tek tipleştirme tehdidinden bahsettik. Bu bağlamda kültürel çeşitliliğin değerinin ortaya konması kendi başına bırakılmayacak kadar önemli ve politik bir meseledir. Bu süreçte neyin değerli/öncelikli olup olmadığına ilişkin tercihler çeşitliliğin önünde engel oluşturabilir. Sadece politik değil, aynı zamanda ekonomik verimlilik gibi tercihler de çeşitliliği ortadan kaldıracı işlev görebilir. Dolayısıyla sivil toplum kuruluşlarının varlığı, hangi toplum, hangi kültür ayrımı yapmaksızın ve nereden geldiğine bakmaksızın, kültürel çeşitliliğin korunmasında önemlidir. Sivil toplumun Sözleşme 'deki rollerin birisi de *yenilikçi* olmasıdır. Yeni üretim tarzları, uygulamalar, araçlar, hikaye etme biçimleri, bunların dolaşıma sokulması, sivil toplumun rolleri arasındadır. Sözleşme, aracılık etme, izleme, bekçi rolüne ek olarak devlet ve ekonomik çevrelerin *şeffaf ve hesap verebilir olmalarını* sağlamada sivil toplum kuruluşlarına etkin bir rol biçmektedir. Hükümet politikalarını, kamu/özel kurumların uygulamalarını izleyerek hesap verebilir ve şeffaf olmaya davet eden, zorlayan *müzakerecilik* sivil toplumun rolleri arasındadır.

Sözleşme hükümlerinin uygulanmasında, tarafların sivil topluma katkısının ne olacağı sorusu üzerinden bakıldığında ise, taraf devletlerin, sivil toplumu kültürel politika oluşturmayla ilgili uygun yollarla ilişkilendirmeleri, kültürel ifadelerin çeşitliliğinin korunması ve geliştirilmesi ile ilgili bilgilere erişimlerini kolaylaştırmaları, Sözleşme'nin uygulanmasına katılmalarını ve bu alandaki kapasitelerinin güçlendirilmelerini teşvik ederek, katkıda bulunmalarını sağlamaları beklenmektedir. Taraf devletler sivil toplumun sözleşmeyi uygulamak için benimsemesine, katılmasına ve bu alanda kapasitesini geliştirmesine yardımcı olmalı ve teşvik etmeli, bunun için

esnek ve etkili mekanizmalar üretmelidir. Yani katı, değişmeyecek mekanizmalar yerine, sivil toplumun dinamizmini içinde barındıran esnek mekanizmalar üreterek işbirliğini sağlamalı, sivil toplumun yaratıcı, yenilikçi ve değiştirici potansiyelini kullanmalı, kültür politikalarının oluşturulmasında ve yurttaşlara yayılmasında sivil toplum bir aktör olarak tanınmalıdır.

Bu noktada Sivil toplum sözleşmenin uygulanmasına nasıl katkıda bulunabilir, sorusu akla gelebilir. Bu soru bağlamında Sözleşme’de kültür politikalarının oluşturulmasında ve uygulanmasında taraf devlete destek vermek sivil toplum kuruluşlarının en önemli katkılarından biri olarak belirginleşmektedir. Sözleşme’nin uygulanmasıyla ilgili problemlerden birisi kültürel ifadelerin çeşitliliği ve kültür endüstrilerine ilişkin veri toplanmasıdır. Sözleşmeye göre veri toplamada sivil toplum önemli sorumluluk alabilir ve bu alanda kapasite geliştirme üzerine çalışmalıdır. Sivil toplumun görevlerinden biri de kültür politikaları oluşturulurken paydaşların özel koşullarının ve ihtiyaçlarının dikkate alınmasını sağlayacak mekanizmaları sağlamaktır. Başka bir katkı ise kalkınma için işbirliği sağlamak amacıyla yerel, ulusal ve uluslararası düzeylerde ittifaklar kurmaktır.

Özetle sözleşmede sivil toplumun katkısı öncelikli olarak savunuculuk rolüyle tanımlanmaktadır. Sözleşme’nin yaygın şekilde onaylanmasının ve hükümetlerce uygulanmasının savunulmasının yanı sıra tarafların diğer uluslararası forumlarda gerçekleştirecekleri çalışmalarda, Sözleşme’nin amaçlarını ve ilkelerini desteklemeye yardımcı olmak da savunuculuğun kapsamı içinde yer almaktadır. Tarafların hazırlayacakları periyodik raporlar için, yetki alanları dahilinde veri oluşturulmasına yardımcı olmak, ilgili kurumlarda kapasite geliştirmek, şeffaflık ve hesap verilebilirliği sağlamak ve kalkınmada işbirliği, kamu ve özel sektörle ve aynı zamanda dünyanın diğer bölgelerinin sivil toplumuyla yenilikçi ortaklıklar kurarak, yaratarak veya bunlarla ilişkilendirerek sivil toplum alanını güçlendirmek sivil toplumun sözleşmeye yapacağı katkılar arasında yer almaktadır.

Burada bir parantez açarak şunu ifade etmek isterim. Taraflar her dört yılda bir UNESCO’ya faaliyetleriyle ilgili rapor hazırlamakla yükümlüdür. Bu raporun hazırlanması, yönetim ilkesi bağlamında, Sözleşmede yer alan aktörlerin aktif katılımını içermek durumundadır. Dolayısıyla dört yıllık rapora ilişkin veri oluşturmada sivil toplumun kendi faaliyet alanına ilişkin sağlayacağı bilgi ve enformasyon oldukça önemlidir. Bu süreç aynı zamanda taraf ülkelerin raporlarını hazırlarken şeffaf ve hesap verebilir olmalarını da sağlamaktadır. Bu çerçevede, sivil toplum taraf devletleri dengede tutmaya aracı olma işlevini üstlenmektedir.

KİFAÇ Sözleşmesi, Sözleşme Organlarının çalışma süreçlerinde sivil toplum kuruluşlarına yer vermektedir. Sivil Toplum, UNESCO Paris’te gerçekleştirilen taraflar toplantısı ve hükümetlerarası toplantılara katılma hakkına da sahiptir. Sivil toplum bu toplantılara eşit bir aktör olarak katılabilir, uygun bulunduğu takdirde söz alabilir, konuşma hakkına sahip olabilir. Yine söz almanın dışında bu konferanslarda, delegelere dağıtılmak üzere belli konularda yazılı enformasyon dokümanları hazırlayıp, dağıtabilir. UNESCO Genel Merkezinde gerçekleştirilen hükümetlerarası ve taraflar toplantılarında sivil toplum kuruluşlarının toplantıları da paralel olarak yapılmaktadır. Bu durum sivil toplumun KİFAÇ Sözleşmesi bağlamında oluşturulacak küresel politikalarda aktif bir aktör olarak tanındığı anlamına gelmektedir. Sivil Toplum Kuruluşları için oluşturulan fon ise, bir sonraki konuşmada detaylı olarak anlatılacağı gibi, bu kuruluşların projelerini desteklemek için önemli bir katkı sunmaktadır,

Sözleşmenin 11. Maddesi Sivil Toplumun Katılımı başlığı ile daha önce ifade ettiğim üzere, sivil toplumun rolünü ve sorumluklarını açıkça tanımlamıştı. Sözleşmenin diğer maddeleri de doğrudan ve dolaylı olarak sivil toplum kuruluşlarıyla ilişkilidir. Madde 6 Tarafların Ulusal Düzeydeki Hakları başlığı altında “Her bir taraf kültürel politikaları ve önlemleri çerçevesinde özel koşullarını göz önünde bulundurarak, kendi ülkesinde kültürel ifadelerin çeşitliliğini korumayı ve geliştirmeyi amaçlayan önlemler alabilir” demektedir, aynı maddenin e. fıkrasında ise, “kâr amacı gütmeyen örgütleri, kamu ve özel sektör kuruluşlarını, sanatçıları ve diğer kültür ustalarını fikirlerin, kültürel ifadelerin ve kültürel etkinliklerin, malların ve hizmetlerin özgür şekilde değişimini ve dolaşımını geliştirmeye, desteklemeye, faaliyetlerinde yaratıcı ve girişimci ruhu uyandırmaya teşvik etmeye yönelik önlemler alabilir” ifadesiyle sivil topluma işaret etmektedir.

Yine Madde 7 Kültürel İfadeleri Geliştirmeye Yönelik Önlemler başlığı altında, “Taraflar hem kendi ülkelerindeki hem de dünyanın diğer ülkelerindeki farklı kültürel ifadelerle erişmeye teşvik eden bir ortam yaratmaya çaba göstereceklerdir; ayrıca, sanatçıların, yaratıcılık sürecinde yer alan diğer kişilerin, kültürel toplulukların ve bunların çalışmalarını destekleyen örgütlerin katkılarının önemini ve kültürel ifadelerin çeşitliliğinin gelişmesindeki merkezi rollerini tanımaya çaba göstereceklerdir” denmektedir.

Madde 12 Uluslararası İşbirliğinin Teşvik Edilmesi başlığını taşımakta ve “Tarafların, sivil toplum, hükümet dışı örgütler ve özel sektör ile ve bunların arasında, kültürel ifadelerin çeşitliliğini teşvik etmeye ve geliştirmeye yönelik ortaklıkları desteklemek konusunda görev yapacakları” ifade edilmektedir. Madde 15’te Yenilikçi Ortaklıklar başlığı altında, “Tarafların, gelişmekte olan ülkeler ile kültürel ifadelerin çeşitliliğinin korunması ve geliştirilmesi alanındaki kapasitelerini artırmak amacıyla işbirliğinde bulunmak için, kamu sektörü, özel sektör ve *kâr amacı gütmeyen örgütler* arasında ve içerisinde ortaklıklar geliştirilmesini teşvik edecekleri”, ifade edilmektedir.

Sözleşmenin 16. Maddesinde ise “Gelişmekte Olan Ülkeler için Tercihli Muamele” ele alınmaktadır. Bu bağlamda, “Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler arasında kültürel değişimleri yaratacak kurumsal ve yasal çerçevelerin hazırlanması için sivil toplumun aktif rolünün gerekli olduğu” ve bunların yapacakları işler detaylı bir biçimde anlatılmaktadır. Bunlar arasında ihtiyaç değerlendirmesi yapmak, sanatçıların vize işlemlerinde bilgi sağlamak ve istişarede bulunmak, taraflara ve gözlemci sıfatıyla Sözleşmenin organlarına madde 16’nın uygulanmasındaki zorlukları bildirmek, madde 16’nın uygulanması için yenilikçi ve proaktif bir rol oynamak yer almaktadır. Sözleşmenin 19. Ucu maddesinde ise Bilgi Değişimi Analizi ve Yayımı başlığını taşımakta, “UNESCO aynı zamanda, kültürel ifadeler alanında yer alan farklı sektörlerle ve devlete ait, özel ve kâr amacı gütmeyen örgütlere ilişkin bir veri tabanı oluşturacak ve bu veri tabanını güncelleyecektir” denmektedir.

Görüldüğü üzere, Sözleşme’nin görünürlüğü ve teşvik edilmesini sağlamaya yönelik tedbirler açısından sivil toplum kuruluşları Sözleşme’nin çeşitli maddelerinde, önemli bir aktör olarak tanımlanmakta, rolleri ve işlevleri sıralanmaktadır. Sivil toplum kuruluşları ve sözleşme arasında iki yönlü bir ilişki söz konusudur. Sivil toplum kuruluşları Sözleşme’yi benimseyerek yaptıkları etkinliklerde, uygulamalarda Sözleşme’nin tanınmasını, uygulanmasını ve teşvik edilmesini sağlayabilirler. Diğer taraftan ise Sözleşme sivil toplum kuruluşlarına yapacakları etkinlik ve uygulamalarda bir meşruiyet zemini, bir dayanak oluşturabilir.

KİFAÇ Sözleşmesi için dijitalleşmenin olanakları ve fırsatları çok önemli bir konudur. Kültürel ve yaratıcı endüstriler dijitalleşmeden en çok etkilenen kesimi oluşturmaktadır. Sözleşme dijital teknolojilerin gelişimi ile sivil toplumun rolü arasında da bir ilişki kurmaktadır. Buna göre, dijital dünyanın gelişimini izlemeye katkıda bulunmak için sivil toplum örgütleriyle ortaklık kurulması ve böylece Sözleşme'nin hem dijital ortamda yayılımını sağlanması hem de etkinlik ve uygulamaların duyurulması için dijital ortamın nasıl kullanılabilceğine öneriler sunulmaktadır. Dijital Ortamda Sözleşmenin Uygulanmasına İlişkin Rehber başlığıyla, Sözleşme uygulama yönergelerinde yer alan önerilerde “Dijital dünyanın gelişimini izlemeye katkıda bulunmak suretiyle sivil toplum örgütleriyle ortaklık dijital ortamda esastır” denmektedir. Yapılması önerilen etkinlikler ise; dijital teknolojilerin (sosyal ağlar, mobil uygulamalar, çevrimiçi tartışma platformları gibi) kullanımıyla dijital ortamın potansiyelinin farkındalığını arttırmaya yönelik girişimler, etkinliklerin organizasyonu ve iletişim kanallarının yaratılması, Tarafların dört yıllık periyodik raporlarının hazırlanmasında, sanatçıların, diğer kültürel uzmanlar ve uygulayıcıların dijital teknolojilerden kaynaklanan fırsatlar ve zorluklarıyla ilgili bilgi sağlayarak, aktif katkı yapılması, dijital ortamda kültürel ifadelerin çeşitliliği ile ilgili konulara doğrudan veya dolaylı olarak odaklanan uluslararası kuruluşlara veri sağlanması için, sanatçılar ve kültür uzmanları, akademisyenler, araştırmacılar ve uzmanlar dahil sivil toplum temsilcileri arasında işbirliği yaratılması gibi etkinlikleri kapsamaktadır.

UNESCO Genel Merkezinde yapılan KİFAÇ Sözleşmesinin Taraflar ve Hükümetlerarası toplantılara sivil toplum kuruluşlarının gözlemci olarak aktif biçimde katılabileceklerini ifade etmiştim. Bu toplantılar, Tarafların ülkelerinde sözleşmeyle ilgili uygulamalarını değerlendirdikleri ve genel olarak UNESCO bünyesinde Sözleşme çıktılarının ortaya konulduğu, planların ve politikaların saptandığı toplantılardır. Bu toplantılara katılacak sivil toplum kuruluşlarının karşılması gereken belli kriterler Sözleşme hükümlerince saptanmıştır. Bunlar, sözleşmenin kapsadığı ilgili alanda faaliyet göstermek, kayıtlı olmak, yani mevcut bulunduğu ülkedeki belirlenmiş yargı kurallarına uygun olarak yasal bir statüye sahip olmak, kendi faaliyet alanlarını veya ilgili sosyal ve mesleki grupları temsil etmek gibi ve tüzük, yasal kuruluş belgesini sahip olmak, yönetim kurulu üye listesini belgelemek gibi koşulları içermektedir. Bu toplantılara katılmak isteyen sivil toplum kuruluşları UNESCO Türkiye Milli Komisyonu ve KİFAÇ'a danışmanlık almak üzere başvuruda bulunabilirler.

Sivil Toplum Kuruluşlarının tekrar KİFAÇ Sözleşmesi'nin temel aktörlerinden birisi olduğunu hatırlatarak, konuşmamı burada bitiriyor, bu konudaki detaylı bilgilerin UNESCO ve Sözleşme'nin Web sitesinde yer aldığını hatırlatıyor, katılımınız ve dikkatiniz için çok teşekkür ediyorum.

ZİYA TAŞKENT: Nilüfer Hanıma teşekkür ederiz. O, bunca sivil toplum dedikten sonra ben kamudan biri olarak söz almaya çekiniyorum. Şöyle bir şey yapacağız, süreyi daha efektif kullanmak adına öğlen arasını çok kaydırmak istemiyoruz. Soru cevap kısmını öğleden sonraya alıp da bu konuları soğutmak istemiyoruz. Dolayısıyla biz telif hakları sunumunu öğleden sonranın ilk sunumu olarak yapacağız ve şimdi katkılarınız için sözü size vereceğiz. 12.45'e kadar sizlerin görüşlerini not edersek öğleden sonra gün bitmeden tekrar söz sizde olacak. Söz alan kendisini ve temsil ettiği kurumu belirtirse daha sağlıklı iletişim kurmuş oluruz. Buyurunuz.

TAÇ VAKFI: Teşekkür ederim ben Sinan Genim, TAÇ VAKFI. Şimdi gerçekten siz Kültür Bakanlığı olarak konuşmadan sivil toplum kuruluşlarının sıkıntılarını dile getirmek ve buradaki

katkılarını beklemek lazım. Bu tür sözleşmeler bence iyi niyet kurallarını belirtir. Eğer taraflar iyi niyetle kurallara uyarlırsa, sözleşmeler çalışır, yoksa sözleşmelerle mahkemelik olursunuz. Burada da mahkemelik olacak bir konu yok. 50 yıldır serbest mimarlık faaliyeti sürdürdüğüm süre içinde yazılı yaptığım sözleşmelerin çoğunda problem oldu ama sözlü olarak yaptığımız anlaşmaların hiçbirinden bugüne kadar sıkıntı çekmediğimi de açıklıkla söylemek isterim. Bence bütün bunlar öncelikle devlet politikasıdır. Devlet büyümenin, dünyada söz sahibi olmanın enstrümanı olarak bu kültürel, gerek somut, gerek soyut varlıkları kullanmayı düşünüyor, istiyorsa farkına varırsa mesele değildir. Bu nedenle hükümetlerin değil, öncelikle devletin bu konudaki talebi gerekir ve bu talep yalnızca ekonomik olmamalıdır. İnsanları ve kurumları onore ederek de bu talebi büyütmek mümkündür. Ben bir sivil toplum kuruluşunun, özellikle de 50 yıla varan bir sivil toplum kuruluşunun en genç üyesiydim kuruluşunda. Bugün en yaşlı üyesiyim, gençlerin çok fazla bu işe katkıda bulunmadığını görüyoruz. Bir beklentileri yok yani. Görüyorlar ve talepleri daha farklı şeyler. Ne yazık ki farkına varamadığımız bir konu var günümüzde. Artık coğrafi olarak bilmek mümkün değil ancak kültürel çeşitlilik ve kültürel kökenlerden farklı olarak büyümemiz lazım, bu da geniş bir ticaret ağı ile ülkemizin zenginleşmesine katkıda bulunacaktır. Bunlar sözde kalmayacaktır veya nitelikli araştırmalar şeklinde ülkemizde binlerce yıldır var olan kültürün dar bir alana sıkıştırılması da doğru bir şey değildir. Yalnızca Selçuklu ve Osmanlı'yı kaale alan bir kültürel birikimden hareketle evrensel boyutta bir iş yapmamız mümkün değil. Demin sevgili Öcal Bey, Eyfel Kulesi ile Galata Kulesi'nin bir karşılaştırmasını yaptı. Doğrudur ama İstanbul'da çok daha önemli bir Adalet Kulemiz var bizim. Topkapı Sarayı'nda dünyada belki de hiçbir yerde, hiçbir kültürde olmayan, hem yönetimin, hem yönetimin devletin dağıttığı adaleti temsil eden Topkapı Sarayı'nda bir kule var. Noel Baba meselesine gelince. Ben 2000'de Taç Vakfı olarak bu konuyla iki sene boyunca uğraştım. Bizim Aya Nikola. Noel Baba dememiz doğru değil yani olay Noel Baba'dan farklı bir şeyi temsil ediyor veya biz ona bu temsiliyeti yükleyebiliriz. O çocuklara hediye getiren bir insan ama bizim yalnız çocuklara değil, tüm insanlara armağanlar veren figürümüz var. Mesela Akdeniz'den gelen böyle bir figürü Orta Asya'dan gelen bir Hızır fikriyle birleştirip dünyaya iki tane yeni figürü var olan ve büyük bir ağırlığı olan Noel babayla değil ama bizim yine de ortaya koyduğumuz bir figürle bunu ortaya çıkarmak ve bunu bir ekonomik değer getireceği ticaretin içine sokacak bir yola sokabilmek ve sivil toplum kuruluşunun değil ancak devletin talebi ile ve devletin bu konudaki uzun süreli çalışması ve enformasyon ile olacak iştir. Sivil toplum kuruluşları ile kuruluşların aktif olarak çalışması önce devletin talebiyle olmadı şimdi sayın hocam bir sürü görevlendirilecek var işte görev alması diyor ama bu emir komuta zinciri içinde olmaz; çünkü sivil toplum kuruluşlarının kar etmesi ve konuklarını gönül bağı ile olur gönül bağı ile bir insana bir şey yaptırmak istiyorsanız sırtını sıvazlamaz, başını okşamaz gerekir. Eğer bu devlet politikası olarak yapılıyorsa, sivil toplum boyutu kurumları bundan daha ilerde bir şey yapamazlar. Bunu özellikle söylemek istedim çünkü mimarlık faaliyetimin 50. Yılındayız. 50 yıldır benden beklenen mevcut kurallara bağlı kalarak konu oluşturulan kanunlar, yönetmelikler, kurallar ve Çorlu'daki bürokrasinin düşüncesi çerçevesinde bir şeyler yapmak istiyor, bunlarla hiçbir şey yapmak mümkün değil. Niye? Şehirlerimiz böyle oluyor, öyle istediği için öyle oluyor. Bayburt'un 65 kilometre kuzeyindeki Baksı Müzesi gibi projeler olur, o sırada herhangi bir şekilde bir belediye sınırlarına tabi değildi. Sonra 2014 Avrupa Konseyi ödülü aldı ama iskan alamadık, çünkü daha sonra belediye ve mücavir alan sınırlarına dahil olduğu için hiçbir kurala uymuyor, üç buçuk sene uğraştım. Bir senede inşaatı bitti, şimdi devletin bu konuda bir talebi yoksa sivil toplum kuruluşları veya kişiler binlerce yıldır var olan bu kültürel birikimden hareketle ortaya koydukları ve bir talep doğurması istenen sonsuza kadar talep doğurmayan veya geri dönüşü ve ekonomik geri dönüşü olan bir işi ne bir insanın ne bir kuruluşun yapması

mümkün değil. O yüzden bu işi hep birlikte yeniden ciddi olarak düşünmemiz gerekli. Eğer devletin böyle bir talebi doğmuyorsa bütün bunlar işte bu tür entellektüel tartışmalardan öteye gitmeyecektir. Sıkıntı çekiyoruz gerçekten bir heykeltıraş olarak bir ressam olarak ve edebiyatçı olarak bir şair olarak bir türkü söyleyen bir insan olarak bir enstrüman çalan insan olarak. Onu çabaları sonucu bir şey yaratmasını beklemek gerçekten çok zor bir şey yani olmazsa olmuyor çok sıkışmış bir haldeyiz. Bu sıkışmayı açmamız için de bu tür kültürel birikimlerin ekonomik dönüşümü olan bir metaya dönüşmesi gerekir. Bunu hepimiz biliyoruz ki Türkiye inanılmaz şekilde somut kültürel mirası restore eden bir ülkedir, aynı şekilde Göbeklitepe'yi de biz ekonomik olarak dönüştürmeyi ne yazık ki beceremedik. Bunun ekonomik getirisi yeteri kadar ülkemizin zenginleşmesi için kullanılmadı. Pek çok yapıyı restore ediyoruz herhangi bir geri dönüşü olmadan ekonomik bir dönüşüm olmadan tekrar restorasyona gerek duyuluyor. Aradan seneler geçiyor.

ZİYA TAŞKENT: Teşekkürler, Sinan Bey.

Yavuz Erdem, RATEM: Sözleşmelerle beraber bakarken ilk aklıma gelen şu oldu: KİFAÇ'ın bizim okullarımızda bir kültür dersi, bir ders olarak müfredata girmesinin çok faydası olur diye düşünüyorum. Yani düşünce olarak teklif olarak bunun kayıtlara geçmesini istiyorum. Çünkü kültür mirasımız çok. Önce onu tanımamız lazım, tanıdıktan sonra da bir tanıtmamız lazım, bunu da yapabilmek için bilinç lazım. Bunu sonradan değil yani böyle ilkokul çağlarından başlamalı ya da ortaokul çağları da uygun. Bu müfredatta olsa kültürümüze, tarihimize, memleketimize çok faydası olur diye düşünüyorum. Daha sonra bunu tabii ki kapitale çevirmek kolay olabilir doğrusu çok kolay olur ama öncelikle bunu ben arzu ediyorum, diliyorum.

ZİYA TAŞKENT: Teşekkür ederim. Hanımefendiye söz vermek istiyorum.

MERVE OKÇUOĞLU: Türkiye Yayıncılar Birliği ve şimdi ben mümkünse UNESCO temsilcilerinden bizi bir konuda aydınlatmalarını rica edeceğim. Türkiye sözleşme yani sözleşme Resmi gazetede yayınlandığında bildiğiniz üzere madde 7'ye ilişkin çekinceyle yayınlandı. Aynı zamanda madde 20 madde 7 ve madde 20 ayrı ayrı bu yani bu çekincelere ilişkin bizi aydınlatmalarını rica ediyorum. Ayrıca bu çekinceler Türkiye'de sözleşmenin uygulanırlığını ne kadar etkiler ya da etkileyecek.

ZİYA TAŞKENT: Öcal Hocam bir şey söylemek ister misiniz?

M. ÖCAL OĞUZ: Teşekkür ederim öncelikle. Kültürle ilgili eğitim müfredatımızda yeteri kadar duyarlılığın olmadığı konusunda RATEM'den saygıdeğer konuşmacıya katılıyorum. Beden eğitimi diye bir dersimiz var. Belki ona benzer şekilde dil eğitimi ve başka eğitimler de veriyoruz. Kültür eğitimi başlığı altında böyle bir şey yapılabilir. Öte yandan, beden eğitiminde ne kadar bedenimizi eğittik ki, kültür eğitiminde ne kadar kültürümüzü öğreniriz; ayrıca bir soru olarak da yine soralım. Ders oluşturmak kolay ama içerik oluşturmak ve onu hayata geçirmek daha zor bir konudur. Çekincelere gelince, UNESCO, bütün sözleşmelerinde taraf olmak isteyen ülkenin ulusal mevzuatından kaynaklanan, ulusal hassasiyetinden kaynaklanan kimi noktalarda çekince koyma hakkı tanıyor. Sözleşmeler dolayısıyla Kültür ve Turizm Bakanlığıyla Dışişleri Bakanlığı, UNESCO Türkiye Millî Komisyonu ve diğer paydaşlarla yapılan görüşmelerle konulmak istenen çekinceler böyle bir mutabakat neticesinde oluşmuştur. Türkiye'nin dışında da benzer çekinceler

pek çok sözleşmeye pek çok ülke tarafından konulmuştur. Ayrıca bu çekinceler, Sözleşmenin ruhuna ve mantığına hanel getirecek noktada değildir.

ZİYA TAŞKENT: Teşekkürler hocam, buyurun.

SORU: Piri Reis haritasını şu an kabul ettiler mi? Lütfen bana bu konuda bilgi verin. Bu kadar önemli bir eserin bile kabul edilmediğini biliyorum. Lütfen bana bilgi verir misiniz? Bu da bunun yanında bizim envanter olarak çok çaresiz kaldığımız İstanbul'da ve bir Türkiye çapında çok önemli eserlerimiz var. Hâlâ bunların sayıları ve bilgileri ortaya çıkmış da değil. Asıl mesele devlet politikası olarak lütfen, bunların arkasında durmamızın lazım geldiği kanaatindeyim. Hürmet ve saygılarımla efendim.

M. ÖCAL OĞUZ: Söz tekrar bana geldi ama soru bildiğim yerden çıktı. Şöyle söyleyeyim; biliyorsunuz 2013 yılı Piri Reis Haritasının 500. yılıydı ve UNESCO'da ve Türkiye'de biz bunu Anma ve Kutlama Yıldönümleri çerçevesinde kutladık. O yıl pek çok etkinlik yaptık fakat sorun şu: Biraz önce kültür eğitimi konusunda da söylediğimiz gibi yaptığımız işte süreklilik kazanamıyoruz ve sürekli gündemimizde tutamıyoruz bir konuyu. 2013 Piri Reis Yılı; 2014'te ne işi var Piri Reis'in diye bakıyoruz. UNESCO'da 2013 yılında Piri Reis Yılında Peri Reis Haritasını tükettik, 2014 yılında hiçbir şey yapmadık. Türkiye olarak, sanat eseri üretenler olarak, içerik üretenler olarak, onu tüketenler olarak eleştiri getirmediniz; üretenler olarak katkı sağlamadınız kısacası hep birlikte ihmal ederek sürdürülebilirliğini sağlayamadık. Bilindiği üzere UNESCO'nun bütün nadir, kırılğan, kaybolabilir, yok olabilir, depremde, savaşta, sel felaketinde yok olabilir eserlerin korunması, envanterlerinin çıkarılması, bunların güvence altına alınması ve dijitalleştirilmesi gibi süreçleri düzenleyen bir programı var: Dünya Belleği Programı. UNESCO'da bu programa 2001 ve 2003 yılında iki eserimizi kaydettirmiştik; İbni Sina Yazmaları ve Kandilli Rasathaneleri Yazmaları. Bundan sonra gelişen süreç içerisinde Kültepe Tabletlerini, Evliya Çelebi'nin Seyahatnamesini, Kaşgarlı Mahmud'un Divan'ı Lügat-it Türk'ünü ve 2013 yılından hemen sonra süreçleri tamamlayarak Piri Reis Haritasını Dünya Belleği Programına kaydettirdik. Haritanın kaynaklarını ve belgelerini UNESCO ile paylaştık. Onlar da bize ilgili belgelerini, sertifikalarını verdiler. İnşallah sizleri UNESCO Millî Komisyonumuzda ağırlarız; Milli Komisyonumuzun duvarları onların referans belgeleri ve sertifikaları ile mücehhezdir. Bunlar var. Ancak Evliya Çelebi Yılı ilân ettiğimizde bir yıl Evliya Çelebi'yi anıyoruz sonra unutuyoruz. Kuşaktan kuşağa aktarım tekrar biraz önce söylediğim gibi Piri Reis Haritasına sadece bakmak değildir. Piri Reis Haritasının filmini yapmaktır, tiyatrosunu yapmaktır, balesini yapmaktır, resim yapmaktır... Onun için, sanat dalında onunla meşgul olmak, nüfuz etmek ve tekrar kuşaktan kuşağa aktarmak gerekiyor. O yüzden de üstadım, Piri Reis Haritası Dünya Belleği Kütüğünde ama bunun benimsenmesi, duyurulması, yaşatılması, sanata mevzu yapılması gerekiyor. O listeyi de sürekli güncellemek için çalışıyoruz, yeni eserlerimizi de sunuyoruz. En son 12 ülkeyi de davet ederek Mevlana'nın külliyyatını şimdi UNESCO'ya hazırlıyoruz. Dolayısıyla biz bunu yapabiliriz, yapıyoruz da; son 10 yılda 8-9 mirasımızla Dünya Mirası Listesi'ndeydi. Bugün 18'e çıkardık, son 10 yılda somut olmayan mirasımızın 17'sini listeye kaydettirdik. Bunlar oluyor ama sorunumuz içerik oluşturma konusunda. Bu Sözleşmenin içinde eğer üreten sivil toplumsanız, üretim bakımından bize destek olmanız lazım. Tüketen sivil toplumsanız niye bu mirasları içerik konusu yapmıyorsunuz diye eleştiri getirmeniz lazım.

ZİYA TAŞKENT: Ali Rıza Bey buyurun belki bir soru daha alalım, katkı da alabiliriz. Süre kullanımına bağlı olarak efendim.

Ali RIZA BİNBOĞA-MESAM: Eğer vakte riayet edeceksek kalkalım gidelim çünkü efendim yani kimseyi açıktá bırakmayı istemek gibi bir derdim yok ancak hemen şuradaki hanıma dönerek söyleyeceğim diyeceğim ki, yaratıcı kültür endüstrilerinin ve sanatçıların desteklenmesi odaklı kültürel ifadelerin çeşitliliğinin korunması ve Geliştirilmesi Sözleşmesi şimdi bu KİFAÇ olarak yapmışız ama kültür endüstrilerini desteklemek olarak yapıyoruz unutmayalım kültürleri, sanatçılar oluşturuyor. Sanatçıların desteklenmesi olduğu zaman bu kültür endüstrilerinden söz edebiliriz. Sayın Öcal Bey güzel söylüyor. Diyor ki bu endüstrilerin korunması için hadi siz de film yapın şunu yapın bunu yapın. Bunları sanatçılar yapar. Şimdi değerli dostlar vaktinizi fazla almayacağım ben hızlı da konuşurum. 2005 yılında Washington'da Uluslararası bir toplantıda bu sözleşmeden söz edildi. 2005 yılında ve o zaman bir Amerikalı senatör mikrofonuna aynen şunu söyledi ve Çin'e dönerek söyledi. Dedi ki siz ve sizin gibiler bana 2 trilyon dolar borçlusunuz, çünkü benim ürettiğim sanatı ve üst eserleri alıyorsunuz ve pervasızca tüketiyorsunuz ve dolayısıyla bana borçlusunuz. Yani burada anlatıldığı gibi doğrudur, bütün bu sözleşmelerde nerede bir güzel çeşitlilik varsa dünyanın ortak mirasıdır diye UNESCO'nun 1985 Genel Kurulu'nda çıkan sonucu, Sayın Hocam 1985 Genel Kurulu'nda aynen şöyle dedi: Dünyanın neresinde olursa olsun bir kültür ürünü üretilmiş ise devletler, ulusal devletler ve bütün devletler onu koruyup kollamak ve onu üreten ve yaratanı da desteklemekle yükümlüdür. Bu bir sözleşmede yer almıyor fakat burada 16ncı maddede aynen böyle efendim onları da desteklemek, önünü açmak ve bununla ilgili de bu sözleşmede bir yeri var ancak bunu sürekli sivil toplum örgütlerine havale etmek nereye kadar doğruyu tartışabiliriz. O da şudur, Değerli dostlar, kültür ürünleri, özgürlük ve barış kavramını içinde barındıran ve bununla ilgili eser üreten insanların sürekli teşvikiyle ancak söz konusu olabilir. Bakın, UNESCO'nun doğuş sebebi savaşlar olmasın, hep barış olsun diye ancak Barış'ı yalnız ve yalnızca sanatçıların ürettiğini düşünelim, onu bilelim, öyle yaptığınız zaman şöyle diyeceğiz: Bütün ulusal devletlere düşen görev şudur: Sanatın önündeki her türlü engelin kaldırıldığı, nerede bir sanatsal ürün varsa teşvik edildiği, ne kadar aykırı olursa olsun alkışlandığı çünkü o sanat ürününün dünyanın ortak mirası olduğunun bilinciyle ve onu destekleyerek ve her türlü şekilde de gelişmesi için çaba sarfederek endüstriye yani kültür endüstrimize katıp o sanatçıyı destekleyerek bütün bu sözleşmeler hayata geçebilir, ben daha fazla sizi aç bırakmamak için şöyle söylemek isterim. Efendim, MESAM olarak biz dünyanın bütün üretimi, müzik üretimini Türkiye'de karşılıklı sözleşmelerle koruyan bir meslek birliğiyiz. Türkiye Müzik Eserleri Sahipleri Meslek Birliği, biz dünyadaki bütün bu mirasları adeta büyük bir özveriyle korurken, dünya gerçekten bizim üretimimizi aynı titizlikle koruyabiliyor mu? Korumadığını biz kendimiz görüyoruz. O yüzden buradaki KİFAÇ Sözleşmesi'nin hayata geçmesinde sivil toplum örgütlerinin bir de ayrıca başka türlü bir sivil toplum örgütü kurmak da söz konusu olabilir, o da şudur: Oluşan bütün sivil toplum örgütlerinin yaptığı ve yapacaklarını denetleyen, onlarla ilgili bir takım projeler üretmeyi sağlayan ve onların gözetilerek dünyadaki eğer Fransa'ya gidip katılacaksa bütün buralara projeler üretmesini sağlayacak bir başka türlü sivil toplum örgütü, devletin desteği ve bizim bir diğer sivil toplum örgütleri ile beraber yapmamızın zorunluluğu var neden çünkü özellikle kalkınmakta olan ülkelerin bütün yaratıları küçümseiyor sadece ve sadece çok dominant sanatçıları destekleniyor fakat yarattıklarımız dünya prömiyerine çıktıktan sonra vay be bu da varmış deniyordu. Ondan sonrası hiç kimse parmağını kıpırdatmıyor. Önerme olarak söyleyebilirim. Bir başka sivil toplum örgütü, devlet desteğiyle beraber bulunup, diğer bütün sivil toplum örgütlerinin yaptığı yapacaklarını denetleyen, kollayan, gözetken bunu Kültür Bakanlığımız diyebiliriz ama unutmayalım kendimizi aldatmayalım. Devlet erki belirli bir yerden sonra devlet politikalarının devamı olarak ve devlet politikalarını hayata geçirmek olarak varolduğu için eğer sivil toplum örgütlerinin bağımsızlığından bahsediyorsak bağımsız bir sivil toplum örgütünün de bu şekilde

hayata geçirilmesinde büyük yarar var. Çok acıkanlardan özür dileyerek burada kesiyorum sözlerimi. Öğleden sonra söyleyeceğim başka şeyler de olacaktır, söz verilirse ben teşekkür ederim.

ZİYA TAŞKENT: Teşekkürler Ali Rıza Bey.

ÖĞLEDEN SONRA OTURUMU:

ZİYA TAŞKENT:

Öğleden sonra oturumuna başlıyoruz, şimdi öğle öncesinden kalan sunumu dinleyeceğiz. Belgin Hanım'ın sunumu sonrasında yine üç adet sunum olacak. Benim konuşmacılardan ricam, akademisyen oldukları için elbette anlatacak çok şeyleri var, biz de istifade ederek dinliyoruz ama bunları, sürenin imkan verdiği oranda bize aktarmaları. Belgin Hanım buyurun.

BELGİN ASLAN (TELİF HAKLARI GENEL MÜDÜRLÜĞÜ- ULUSLARARASI İLİŞKİLER KOORDİNATÖRÜ-KİFAÇ SÖZLEŞME İRTİBAT KİŞİSİ)

Teşekkür ediyorum. Değerli katılımcılar; değerli hocalarımızın da kapsamlı sunumlarından sonra ben de Bakanlık olarak bu Sözleşme'nin neresindeyiz taraf olduktan bu yana biz Bakanlık olarak neler yaptık ve uzun ve orta vadede hedeflerimiz nelerdir? Kısaca onlardan bahsedeceğim.

Ekranında bazı tarihleri tekrar hatırlamak amacıyla yeniden görebilirsiniz, şöyle hatırlamak gerekirse 2017 yılı içerisinde uygun bulma kanunu Resmi Gazete'de yayınlandı. 2018 Şubat ayı itibarıyla resmen taraf olduğumuz UNESCO tarafından ülkemiz de bildirildi. Bu resmen taraf olma sürecinin başlamasıyla birlikte de kültür endüstrileri ile doğrudan ilgili olması sebebiyle Telif Hakları Genel Müdürlüğü, koordinasyondan sorumlu yetkili birim olarak Bakan oluruyla 8 Mayıs 2018 tarihi itibarıyla belirlenmiştir. Telif Hakları Genel Müdürlüğü yetkili birim olarak yetkilendirildikten sonra koordinasyon konusunda neler yaptık?

Bakanlık içinde bir KİFAÇ çalışma grubu oluşturduk öncelikle, daha sonra UNESCO genel merkezle iletişimi kurmak ve yazışmaları yürütmek üzere bir ülke irtibat kişisi belirledik. Sonrasında Bakanlık ilgili birimleri neler olabilir? Sinema Genel Müdürlüğü, Kütüphaneler Yayınlar Genel Müdürlüğü, Güzel Sanatlar gibi genel müdürlükleri toplayarak bu sözleşmeyi onlara da aktardık. Daha sonra idari yapımız içerisinde bulunan tüm kamu kurumlarının ilgili olabilecek olanları toplayıp yine bir istişare toplantısı yaptık. Bu süreçte koordinasyon birimi olarak nasıl bir misyon üstlendik dersek öncelikle biz Genel Müdürlük olarak bu alan da bu sözleşme ile doğrudan ilgili tüm işlemlerin ve toplantıların takibini bizzat yürütüyoruz, tüm ilgili kamu kurumları bakanlık birimleri nezdinde farkındalık artırma faaliyetlerini başlattık ve bunlar artarak devam edecek, aynı şekilde ilgili sektörlere yönelik ve sivil toplum kuruluşlarına yönelik farkındalık artırma ve bu istişare toplantılarına devam edeceğiz, diğer taraftan KİFAÇ ile ilgili olabilecek tüm kurumlar ve tüm paydaşlar arasında koordinasyonun yürütülmesini temel misyon olarak üstlendik. Sözleşmenin en temel sorumluluklarından biri olan 4 yıllık periyodik ülke raporları az önce sunular da bahsedildi, biz de 2018 itibarıyla taraf olduğumuz için 2022 Şubat ayından önce bu raporu hazırlayıp UNESCO Genel Merkez'i sunma yükümlülüğüne sahibiz.

Bizler istişare toplantıları yaptığımızda tüm kamu kurumlarına yürüttükleri faaliyetleri KİFAÇ sözleşmesi kapsamında yeniden değerlendirmelerini ve geçmişe dönük 5 yıllık bir rapor

oluşturarak Genel Müdürlüğümüze iletmelerini talep ettik. Aynı şekilde düzenli aralıklarla bundan sonra önümüzdeki dönemde 6 ayda bir yine bu sözleşme kapsamında, yani kültür endüstrilerine dokunan ne tarz bir faaliyet yapıyorlarsa bize bildirmelerini talep ettik, diğer taraftan her birimin bakanlık içi ve idari yapımızda olan diğer kamu kurumları içerisinde her kurumun yeterli sayıda insan kaynağını belirlemesi ve bu işe ayırmasını, bir irtibat kişisi belirlenmesini talep ettik.

Bu arada çalışma grubu olarak dünya örneklerini incelemeye başladık, tüm kurumlardan da bize düzenli olarak artık bir veri akışı başladığı için raporun altyapısını da oluşturmaya bu süreçte başlamış bulunmaktayız. Bu tarz farkındalık artırma toplantıları, yani bugünkü yapılan toplantıdan sonra da alacağımız geri dönüşlerin hepsini rapora yansıtmaya çalışacağız, bir temel hedefimiz var ki o da tüm paydaşların katılımıyla kamu kurumları, sivil toplum kuruluşları, özel sektör, yani kültür endüstrisi ile doğrudan ya da dolaylı ilgili tüm paydaşların katılacağı büyük bir çalıştay yapılarak kapsamlı bir politika belgesi oluşturulmasını da bu dört yıllık rapor oluşturma sürecinde planlamaktayız.

Diğer önemli bir belgeden bahsetmek istiyorum. Ulusal Fikri Haklar Strateji Belgesi ve belki daha önce duydunuz? 2015-2018 dönemi başarıyla tamamlandı, yaklaşık 55 tane eylem Türk Patent Marka Kurumu ve Telif Hakları Genel Müdürlüğü ve diğer ilgili olabilecek tüm kurumlarla birlikte 55 eylem tamamlandı. Şimdi bunu 2019-2023 yıllarını kapsayacak şekilde yeniden güncelledik bu güncellemeyi açıkçası biz bir fırsat olarak değerlendirdik. Çünkü aslında bu fikri haklar temelli bir belge olmasına rağmen KİFAÇ'a yeni taraf olmuş bir ülke olarak biz KİFAÇ ile ilgili kültür endüstrileri ile ilgili ne tarz hedeflerimiz varsa bu belgenin içinde resmileştirerek eylem haline dönüştürmek istedik.

Ekranda gördüğümüz eylemlerin yakın zamanda Resmi Gazete'de yayınlanması bekleniyor. İlk hedefimiz Kültür Endüstrisi'ne ilişkin mevcut kayıt, veri ve ulusal istatistiklerin çeşitlendirilmesi, yine bununla bağlantılı diğer hedefimiz kültür endüstrilerinin ekonomik boyutunun istatistiki verilerle ölçülmesi biz bu ekonomik boyutunun ölçülmesi işlemi 2014 yılında Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü ile gerçekleştirmiştik, aradan 5 yıl geçti ve biz bunu yeniden güncellemek istiyoruz açıkçası nasıl bir katma değer sağladığı, istihdama ve dış ticaret gelirlerine sağladığı katkının net bir şekilde ortaya konmasını istiyoruz, bunun için de bir proje başlattık. Diğer taraftan yine taslak strateji belgesinde yer alan eylemlere bakarsak, telif yoğun endüstrilere yönelik mevcut desteklerin etki analizinin yapılması, mükerrerliklerin giderilmesi destekleme sisteminin yeniden yapılandırılması yine ilk hedefle doğrudan bağlantılı.

Diğer eylem ise kültürel ifadelerin çeşitliliğine katkı sağlayacak nitelikte projelerin desteklenmesi şimdi bu eylemlerle biz aslında bakanlık olarak şunu hedefledik. hâlihazırda kamu kamu kaynaklı bir takım destekler verildiğini biliyorsunuz biz bunların daha etkin hale getirilmesini ve gerçekten doğru projelere yönlendirilmesini, kültür endüstrisinin potansiyeli ortaya çıkaracak, gerçekten katma değer yaratacak doğru projelere yönlendirilmesini hedefliyoruz aslında.

Son hedefimiz kültürel ifadelerin çeşitliliği ve kültür endüstrisi ve kalkınmaya etkisi konusunda farkındalık faaliyetlerinin düzenlenmesi de temel eylemlerimizden biri. Bu tip etkinliklerimiz paydaşların çeşitliliğine göre artarak devam edecek. Toparlamak gerekirse aslında biz Bakanlık olarak neden bu sözleşmeyi bu kadar önemsiyoruz dersiniz, biz şuan halihazırda güçlü kültür endüstrilerine sahip ülkelerin kültür ürünleri karşısında kendi kültürümüzün geleceğe aktarılması

konusunda dünya ölçeğinde rekabet edebilecek bir güce sahip bir kültür endüstrisi oluşturulması, kültürel öğelerimizin olumsuz küresel etkilerden korunması veya daha az etkilenmesi aynı şekilde kültür endüstrisi ürünlerimizin bilinirliğinin artırılması anlamında bu sözleşmenin gerçekten bir motivasyon ve disiplin aracı olacağına inanıyoruz.

Bakanlık olarak somut anlamda ülkemizin bu sözleşmeden kazanımları neler olabilir veya ne tarz somut çıktılar elde edebiliriz, buna ilişkin birtakım öngörülerimiz var açıkçası onlara da kısaca değinmek istiyorum. Biz bu sözleşmeyle birlikte açıkçası kültür endüstrimizi daha dinamik bir yapıya kavuşturulabilmesi için destek ve mali teşviklerin etkinleştirilebileceğine inanıyoruz, diğer taraftan birçok fikrin projelendirme ve kültürel bir ürüne dönüşme fırsatı bulabileceğine, aynı şekilde kültür endüstrilerinin korunması odaklı, sürdürülebilir bir ekonomik kalkınma modeli kurgulanabileceğine, sivil toplum kuruluşlarıyla koordinasyonun artırılmasının mümkün olabileceğine ve kültür endüstrileri alanında ortak yapım ve üretimler konusunda uluslararası işbirliğinin yapılması ve artırılması, son olarak dijital yaşam ve küreselleşen kültür ürünleri pazarında yeni iş modellerinin geliştirilmesi ve desteklenmesine önayak olabileceğine, diğer taraftan kültür endüstrilerinin istihdam, dış ticaret gelirleri ve gayri safi yurtiçi hasılaya katkısının artırılması, daha gelişmiş bir kültür endüstrisi ile ülkemize özgü kültürel ifadelerimizin dünya pazarlarına açılması ön ayak olacağına inandığımız bir sözleşme.

Bakanlığımızın misyonu kapsamında benim aktarabileceklerim bu kadar; ilginiz için çok teşekkür ediyorum.

ZİYA TAŞKENT:

Belgin Hanım'a derli toplu sunumu için teşekkür ederiz. Herhalde Bakanlığımız ve Telif Hakları Genel Müdürlüğü özelinde bakış açımız ve neler yapılabileceği konusu biraz daha somutlaşmış oldu.

Şimdi sözü yine KİFAÇ Komitesi üyesi Doçent Doktor Tuba Işınsu Durmuş Hocamıza vermek istiyorum. Kendisi, KİFAÇ sözleşmesinin sanatçılar ve kültür profesyonelleri ile ilgisini kuracağı bir sunum gerçekleştirecek. Buyurunuz, teşekkür ediyorum.

DOÇ. DR. TUBA İŞINSU DURMUŞ:

Sayın dinleyiciler, benim konu başlığım Kültürel İfadelerin Çeşitliliğinin Korunması ve Geliştirilmesi Sözleşmesinde sanatçılar ve kültür profesyonellerinin nasıl tanımlandığı ve bu sözleşmede onlardan nasıl ve hangi bağlamda söz edildiği üzerine olacak. Bu noktada sormam gereken bir soru var: UNESCO neden bu sözleşmede sanatçıları gündemine alıyor? Kültürel ifadelerin çeşitliliğinin korunması ve geliştirilmesini hedefleyen böyle bir başlıkta anahtar kavramımız kültürel kimliklerden doğan veya kültürel kimlikleri ifade eden simgesel anlam, sanatsal boyut ve kültürel değerleri ima eden kültürel içerik ise kültürel içeriğin bazen oluşturucuları bazen de aktörleri olarak sanatçıların ve kültür profesyonellerinin bu başlık altında ele alınan bir sözleşmede gündeme alınması elbette gereklidir. Üstelik sanatçılara yönelik bir gündemi olan ilk sözleşme olmasına rağmen UNESCO'nun sanatçılar özelinde aldığı kararların ilki değildir bu. Kültürel İfadelerin Çeşitliliğinin Korunması ve Geliştirilmesi Sözleşmesi 2005 tarihli olmasına rağmen bu sözleşmenin sanat ve sanatçı açısından ilgili maddeleri 1980 yılında Belgrad'da gerçekleşen UNESCO Genel konferansında alınan "Sanatçının Statüsü Hakkındaki Tavsiye Kararı"na dayanmaktadır. Bu kararda ayrıntılı bir biçimde sanatçı hakları ve statüsü

tanımlanmıştır. 2015 yılında yapılan UNESCO Genel Konferansında da aynı tavsiye kararı revize edilerek yeniden yayımlanmıştır.

KİFAÇ sözleşmesinde sanatçılar “Tarafların Ulusal Düzeydeki Hakları” alt başlığında üye devletlerin alması gereken önlemler arasında 2 ayrı madde halinde belirtilmektedir. Bunlardan ilki “kar amacı gütmeyen örgütleri, kamu ve özel sektör kuruluşlarını, sanatçıları ve diğer kültür ustalarını, fikirlerin, kültürel ifadelerin ve kültürel etkinliklerin, malların ve hizmetlerin özgür şekilde değişimini ve dolaşımını geliştirmeye, desteklemeye ve faaliyetlerinde yaratıcı ve girişimci ruhu uyandırmaya teşvik etmeye yönelik önlemler” olarak; ikinci madde ise “sanatçıları ve kültürel ifadelerin yaratımında yer alan diğer kişileri yetiştirmeye ve desteklemeye yönelik önlemler” olarak yer almaktadır. Her iki maddede de sanatçılar ya da kültür üreticileri/uygulayıcıları açısından özgür ifade ve yaratımın bir hak olduğu öne çıkarılsa da bu konumdaki kişilerin yetiştirilme ve desteklenmelerine yönelik bir vurgu da açıkça görülmektedir. Sözleşmede sanatçılardan söz eden bir başka başlık “Kültürel İfadeleri Geliştirmeye Yönelik Önlemler” adı altında verilmektedir. Bu başlıkta tarafların, “Sanatçıların, yaratıcılık sürecinde yer alan diğer kişilerin, kültürel toplulukların ve bunların çalışmalarını destekleyen örgütlerin katkılarının önemini ve kültürel ifadelerin çeşitliliğinin gelişmesindeki merkezi rollerini tanımaya çaba göstermelerinden söz edilmektedir. Sözleşmede ayrıca bu maddelerden başka özellikle gelişmekte olan ülkeler söz konusu olduğunda bu “Ülkelerin sanatçılarının yaratıcı çalışmalarına destek vererek ve hareket imkânlarını mümkün olduğunca kolaylaştırarak; gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler arasında diğerlerinin yanı sıra müzik ve film alanlarında uygun işbirliğini teşvik ederek güçlendirmek ve gelişmiş ülkelerin, gelişmekte olan ülkelerin sanatçılarına, diğer kültür ustalarına ve uygulayıcılarına ve kültürel mallarına ve hizmetlerine uygun kurumsal ve yasal çerçeveler yoluyla tercihli muamelede bulunarak gelişmekte olan ülkeler ile kültürel değişimleri kolaylaştırmak” vurguları yer almaktadır.

Sözleşmedeki sanatçıya yönelik bu başlıklar bütün olarak değerlendirildiğinde sözleşmenin sanatı ve sanatçıyı kültürel kalkınmanın temeli olarak ele aldığı anlaşılmaktadır. UNESCO’nun bu sözleşme bağlamında sanatçıların, kültür profesyonellerinin ve uygulayıcılarının aynı zamanda vatandaşların kültürel malları, hizmetleri ve faaliyetleri üretebileceği, yaratabileceği, dağıtabileceği ve bunlardan faydalanabileceğini temin ettiğini ve kapsayıcı ekonomik ve sosyal kalkınmanın bir aracı olarak yerel üretimi, yerel pazarların gelişimi ve bunların dünya genelinde erişimi/değişimi de dâhil olmak üzere yaratıcılığı ve dinamik kültürel ve yaratıcı endüstrilerin gelişimini güçlendiren mekanizmaları da desteklemenin gerekliliğini öne çıkardığı görülmektedir.

2005 tarihinde yürürlüğe giren KİFAÇ Sözleşmesinde sanatçılarla ilgili hükümler az önce de belirttiğim üzere UNESCO’nun “Sanatçının Statüsü Hakkındaki Tavsiye Kararı”na dayanmaktadır. Bu tavsiye kararında sanatçı ve statü kavramları ile ne kastedildiği öncelikle ortaya konmuştur. ‘Sanatçı’, yaratan veya yaratıcı ifadeyi sunan ya da sanat eserlerini yeniden yorumlayan, sanatsal yaratıcılığını hayatının gerekli bir parçası olarak gören ve bu şekilde sanat ve kültürün gelişimine katkı sağlayan, iş yeri veya derneğe herhangi bir ilişkiyle bağlı olsun veya olmasın sanatçı olarak tanımlanan veya tanımlanmayı isteyen herhangi bir kişi anlamında tanımlanmış ‘Statü’ kelimesi ise bir yandan yukarıda belirtildiği gibi bir toplum içerisinde, sanatçıların rol oynamak için talep gördükleri kısma/yere atfedilen öneme dayanarak sanatçılara gösterilen saygıyı diğer taraftansa sanatçının faydalanabileceği, gelir ve sosyal güvenlik konularına özel referansla ahlaki, ekonomik ve sosyal haklar dâhil hak ve özgürlüklerin tanınması şeklinde belirtilmiştir. Daha ayrıntıya inildiğinde ise ilgili tavsiye kararında sanatçı ve statü

kavramlarını bir arada düşünebileceğimiz bazı başlıkların öne çıktığı görülmektedir. Bu başlıkların ilkinin sanata teşvik ve destek çerçevesinde değerlendirilebiliriz. Bu bağlamda “Hükümetlerin, sadece sanatsal ifade özgürlüğünü teşvik eden çevrenin yaratılıp sürdürülmesine değil, yaratıcı zekânın ortaya çıkışını kolaylaştıracak maddi koşulları da yaratmaya ve sürdürmeye yardımcı olması gerekir. Ayrıca sanatçının toplumun yaşamı ve gelişiminde önemli bir role sahip olduğunu ve bu yüzden yaratıcı fikirlerini ve ifade özgürlüğünü muhafaza ederken, herhangi başka bir vatandaşa olduğu gibi, sanatçıya da toplumun gelişimine katkı sağlaması için, sorumluluklarını deneyimleyebileceği fırsatın verilmesi gerekir.” “Sanatın canlılığı ve sürdürülebilirliği, sanatçının hem bireysel hem de toplum yaşamındaki refahına bağlıdır. Sanatçıların sıkıntılarının giderilmesi için Taraf Devletlerin büyük bir kısmında gerçekleştirilen toplum otoriteleri aktivitelerinin, sanatçının yeteneklerinin gelişebilmesi ve hayat kalitesinin artırılmasında oynayabilecekleri role uygun olarak ülkelerin ve toplumların kültürel politika ve kültürel kalkınma aktivitelerinin uygulama ve planlanması için gerekli şartları sağlamak amacıyla özellikle insan hakları, ekonomi, sosyal durumlar ve sanatçıların istihdam şartlarını göz önünde bulundurmaları gerekli ve kaçınılmazdır.”

Tavsiye kararındaki maddelerin bir bölümü de sanatçıların haklarına dikkat çeken önerilerdir. “Her sanatçının, temel metinler, Bildirgeler, Sözleşme ve Tavsiye Kararlarında yer alan sosyal güvenlik ve sigorta hükümlerinden etkili bir şekilde faydalanma hakları vardır. Kültürel aktivitelerle doğrudan ilgilenen ve bu sayede çalışanlara ait tüm yasal, sosyal ve ekonomik avantajlardan faydalanan bir insan olarak sanatçının mesleki koşulları dikkate alınacak şekilde hakları verilmelidir. İster çalışan ister kendi işini yapan olsun sanatçının, kültürel gelişime yaptığı katkılar dikkate alınarak sosyal güvenliği, işgücü ve vergi şartlarının iyileştirilmesi gerekir. Sanatçıların ortak kaygılarını topluca/ortaklaşa değerlendirebilmesi ve gerekli durumlarda savunabilmesine olanak sağlayacak profesyonel (mesleki) bir zümre olarak tanınma ve sendika veya profesyonel organizasyonlar kurma hakkı vardır.”

Sanatçının istihdam, çalışma ve yaşam koşulları tavsiye kararında ayrıca dikkat çeken önerileri oluşturmaktadır. “Kamu harcamalarının bir kısmını sanatsal çalışmalara ayırarak sanatçılara kendi alanlarında istihdam sağlamak, sanat kuruluşlarına, komisyonlarına, bireysel sanatçılara veya yerel, bölgesel veya millî sanatsal aktivitelerin organizasyonuna yardımlar sağlayarak ve sanat fonları kurarak sanatçılar için ücretli iş olanaklarını artırmak amacıyla sanatsal etkinlik çıktıklarına karşı kamu ve özel talebin kalkınma ve canlanması kapsamında sanatsal faaliyetler sağlamak, ulusal ve yerel düzeydeki eğitim ve sosyal servis sistemlerinin ilgili kategorileri çerçevesinde kütüphanelerde, müzelerde, akademide ve diğer kamu kuruluşlarında sanatçıya fırsatlar sunmak, sanatın yayılmasını ve sanatçının toplumla buluşmasını teşvik etmeye olanak sağlayan gerekli tesislerin (müzeler, konser salonları, tiyatrolar ve diğer forum alanları) gelişimini cesaretlendirmek, aktif nüfusun farklı kesimlerinden sanatçılar için kabul edilen standartların icrasını kolaylaştırmak ve teşvik etmek ve sanatçıların çalışma koşullarıyla ilişkili olarak çalışan gruplar tarafından ortaya konan bütün bu haklardan faydalandığından emin olmak” gibi maddeler bu bağlamla ilgili olanlardır.

Tavsiye kararında dikkat çeken bir nokta da halkın sanata erişimi meselesidir. Sanatın yayılmasını ve sanatçının toplumla buluşmasını teşvik etmeye olanak sağlayan gerekli tesislerin (müzeler, konser salonları, tiyatrolar ve diğer forum alanları) gelişimini cesaretlendirmek, aktif nüfusun farklı kesimlerinden sanatçılar için kabul edilen standartların icrasını kolaylaştırmak ve teşvik etmek ile ilgili maddelerin sadece sanatçı açısından değil bu sanata erişim hakkı olanlar nezdinde

de önemine dikkat çekilmektedir. Sanatın kültürel kimlikleri yansıttığı, koruduğu ve güçlendirdiği, toplumların kültürel mirası olduğu, ifade ve iletişimin evrensel bir biçimi olduğu, etnik, dinsel ve kültürel farklılıkların ortak paydası olduğu, herkesin toplumunun bir üyesi olduğuna ilişkin aidiyet zeminini sağladığı, bu nedenle sanata erişimin herkese açık olması için üye ülkelerin özel çaba göstermesi gerektiği de vurgulanan öneriler arasındadır. Bu noktada sanatın herkes için ulaşılabilir olması bahsi sadece üye devletlerin üzerine düşen bir sorumluluk olarak gösterilmemekte “Çağdaş sanat eserlerinin halka açık yerlerde gösterimi ve bu sebeple iletişimin ihtiyaçlarına cevap verebilecek, toplum ve çevresi arasında yeni ve anlamlı bir ilişki kurulmasına etkili bir katkı sağlayabilecek halka açık yerler için estetik değerlerin oluşturulması amacıyla mimarların, yüklenicilerin ve sanatçıların yakın iş birliğiyle bu gösterimin sanatçının önemsendiği görüşlerin göz önünde bulundurulması yapılması gerekir” diyerek sanatçının da bu bağlamda aktif olmasına dikkat çekmektedir.

KİFAÇ sözleşmesinde ve Tavsiye Kararında sanatçılara yönelik madde ve öneriler bütün olarak değerlendirildiğinde “teşvik” ve “gelişime yönelik alınması gereken önlemler” anahtar kavramlarının öne çıktığı görülmektedir. Sanatçıların sosyal tanınırlıklarının gerçekleşmesinin moral ve maddi desteklere erişimin önündeki engellerin ortadan kaldırılmasıyla doğrudan ilişkili olduğu düşüncesinden yola çıkarak hem sözleşmede hem de tavsiye kararında eğitim, öğretim, örgütlenme, mesleki yeterlilik ve eğitim politikaları, yaratım ve bilginin aktarılmasının araçlarının sağlanması, seyahat hakkı, eğitim, üretme ve çalışma için maddi kaynak yaratılması gibi hususlar öne çıkmaktadır. Yine vurgulanan bir başka husus ise özellikle kadınların yaratıcılıklarının ve çeşitli branş ve alanlardaki konumlarının güçlendirilmesi ve kültürel mirasın ve kültürel kimliğin korunması ve aktarılması için yerel ve geleneksel sanatlar üzerine çalışan sanatçıların desteklenmesinin kültürel kalkınmanın temeli olarak görülmesi ve bu bağlamda da uluslararası işbirliklerinin güçlendirilmesi vurguları da dikkat çekicidir.

21 Nisan 2016 tarihli hükümetin açıkladığı Kültürel Kalkınma Programı çerçevesinde sanata ve sanatçılara destek açıklaması da bu bağlamda söz edilebilecek bir belgedir. “Kültürel Kalkınma” ana ismi ile sunulan proje toplam on başlık altında sunuldu. Medeniyet ve şehir vurgusuna dikkat çeken sunum, sonuç itibarı ile vatandaşların kültüre erişimi ve katılımının sağlanması esası üzerine kurulu. Telif hakları üzerinden sanatçıların başta hukuki olmak üzere her türlü desteklenme faaliyetlerinin devletin görevi olduğuna vurgu yapan program, somut olarak tiyatro ve sinema desteklerinin bir önceki yıla oranla da artacağını ifade etmektedir. Bu noktada aslında belki sadece kavramlar üzerinden daha derine inerek ilerlemek meselenin sağlıklı çözümüne katkı sağlayacak bir ilk adım olabilir. Cumhuriyetin kuruluşunu takiben o dönemin geçerli anlayışı olarak devlet sanatın hem koruyucusu hem de icracısıdır. Bu yüzden sanatçı deyince akla memur sanatçılar gelmektedir. Bunun dışında kalan çerçeve için daha sonraki yıllarda birtakım düzenlemeler yapılmış, meslek birlikleri kurulmuş, 2004 yılında çıkarılan yasa ile mahalli idarelere de bu konuda bir sorumluluk verilmiştir. Kanımca bu aşamada yapılması gereken öncelikle sanatçı tanımının bu karmaşık durumdan çıkarılarak kavram kargaşasına son verilerek yol alınması olacaktır. Böyle bir karmaşa UNESCO’nun 2015 tarihli bir çalışmasında açıkça ortaya çıkmıştır.

1980 yılında UNESCO’da kabul edilen “Sanatçının Statüsü Hakkındaki Tavsiye Kararı”nın 2015 yılında revize edilerek yeniden yayımlanması ve gündeme gelmesinin ardından sanatçının toplumdaki önemli rolünün kavranması ve tanınması ve nasıl desteklenmesi gerektiği düşüncelerine temel oluşturmak adına yine 2015 yılında tavsiye kararları ve sözleşmenin

uygulanışı üzerine analitik bir rapor düzenlenmiş ve yayınlanmıştır. Bu rapor oluşturulurken de Türkiye'nin de içinde olduğu 60 üye ülkenin ilgili bakanlıkları, uluslararası sanatçı birlikleri ve şemsiye örgütleri ile işbirliği içinde bir anket düzenlenmiş ve bu anketin sonuçları da raporlaştırılmıştır. Raporda öne çıkan soru başlıkları teknoloji ve internet, sanatçının uluslararası mobilitesi, sosyal koruma ve sanatsal ifade özgürlüğüdür. 60 ülkeden devlet ve sivil toplum kuruluşlarının cevaplarından oluşan anket rapora dönüşürken bazı zorluklarla karşılaşmıştır. Örneğin kimin profesyonel sanatçı olduğu, profesyonel sanatçının çalışma statüsünün ne olduğu, kimin bağlı çalıştığı, kimin düzensiz çalıştığı ve bunların statüsünün ne olduğu gibi konularda kavram kargaşası olduğu görülüyor. Bunun yanında bazı devletlerin karmaşık yapısı yüzünden ya da bakanlık çalışanlarının sık aralıklarla değişmesi gibi sebeplerle bazı temel konularda nüansların ayırında olamadıkları raporu oluştururken ortaya çıkan güçlüklerden bazıları olarak sıralanmıştır. Raporda bu tür sorunların çözümü olarak devletlerin bu konuda karar almaya yönelik yapacakları çalışmalarında meselelerin daha çok hukuki platforma dayandırılmasının ve tüm sanatçı örgütleri ile görüş alışverişi içerisinde olunmasının gerekliliği de vurgulanmaktadır. Bu çerçevede Kültürel İfadelerin Çeşitliliği Sözleşmesi'nin 10. Yılında 2015'te İstanbul'da düzenlenen farkındalık ve istişare toplantısının ardından sözleşmenin 1 Mart 2017'de resmi olarak TBMM'de görüşülerek oybirliği ile kabul edilmesi, yani resmi üyelik sonrasında yapılan bu ilk toplantının öncelikle sivil toplum kuruluşları ve meslek birlikleri ile yapılması tercihinin sebebi de budur. Sözleşmenin resmi olarak kabulünün ardından sözleşmede belirtildiği üzere bir temas ve irtibat merkezinin belirlenmesi gerekliliği üzerine Kültür ve Turizm Bakanlığı Telif Hakları Genel Müdürlüğü'nün bu konuda ilgili merci olarak saptanmış olması bu sözleşmenin içeriğini ilgilendiren muhatapların danışabilecekleri devlet düzeyinde bir merci olması açısından da yerinde bir karardır. Bu toplantının ilk ayağı olarak belirlediğimiz sözleşme ile ilgili farkındalık yaratma düşüncesi sözleşmenin aktif katılımını önerdiği siz değerli meslek birliklerini sözleşmede hangi başlıkların öncelikli olduğu ve destekleneceği hakkında bilgilendirmek; sonrasında da ikinci ayağı olan istişare ile sizin beklenti ve görüşlerinizin hangi doğrultuda olacağını görmek. Bu açıdan bu toplantının hem sözleşmede yer alan hususların destekçisi olan UNESCO'nun hem de ilgili devlet birimleri ile meslek birlikleri açısından çözüm önerileri ortaya koyma adına adım atacak karşılıklı bir iletişim platformu olacağını ve sizlerden gelen değerli katkılarla iyi bir kamuoyu oluşturularak yasal çerçeveye kavuşacak düzenlemelerin her iki taraf için daha sağlıklı sonuçları olacağını düşünüyorum. Teşekkürler.

ZİYA TAŞKENT:

Çok teşekkürler sunduğu bildiri için, Tuba Hanım teşekkür ederiz. Zannediyorum günün sonunda katkı vereceğiniz bir takım soruları doğuracak bir sunum oldu. Şimdi sözü Özlem Hanım'a vereceğim. Özlem Ece Aydınlık, KİFAÇ İhtisas Komitesi üyesi, kendisi daha somut bir şeyden bahsedecek, öyle ki Kültürel Çeşitlilik Fonu'nu anlatacak, Buyurun lütfen.

ÖZLEM ECE AYDINLIK-İKSV KÜLTÜR POLİTİKALARI ÇALIŞMALARI DİREKTÖRÜ - UNESCO KİFAÇ İHTİSAS KOMİTESİ ÜYESİ

Değerli katılımcılar; öncelikle KİFAÇ sözleşmesine ilişkin bu istişare toplantısına emeği geçen herkese teşekkürlerimi sunarak başlamak istiyorum. Özellikle Kültür ve Turizm Bakanlığı Telif Hakları Genel Müdürlüğü'nün Sözleşme ile ilgili farkındalık yaratmak ve sivil toplumun sürece katılımını desteklemek üzere böyle bir inisiyatif almasının Türkiye'de kültür politikalarının gelişimi açısından önemli ve umut verici olduğunu düşünüyorum.

Bağımsız bir kültür kurumu temsilcisi olarak, bugün izninizle masanın diğer tarafından, UTMK KİFAÇ İhtisas Komitesi üyesi şapkamla size sesleneceğim. Sayın Genel Müdürümüzün de belirttiği gibi, Uluslararası Kültürel Çeşitlilik Fonu'ndan bahsetme görevi bugün bana düştü. Sabah saatlerinden bu yana sözleşme ile ilgili oldukça ufuk açıcı, sözleşmenin ruhunu anlatan sunumlar dinledik. Ben bu sözleşmenin uygulama sürecinde, özellikle sivil topluma önemli katkılar sağlayacağına inandığımız Fon hakkında size kısaca bazı teknik bilgiler vermek ve sözleşme ile ilişkisini kurmaya çalışmak istiyorum.

Konuşmamda ekranda göreceğiniz sunumu takip edeceğim. Sözleşme'nin en temel amaçlarını ekranda gördüğünüz başlıklar altında özetleyebiliriz. Bu amaçlar doğrultusunda hayata geçirilen Uluslararası Kültürel Çeşitlilik Fonu ile sözleşmenin ilişkisini ise daha detaylı olarak biraz sonra anlatacağım. Aralık 2018'de Paris'teki UNESCO Genel Merkezi'nde gerçekleştirilen KİFAÇ Hükümetlerarası Komitesi'nin 12. Oturumu raporlarına bakarken, üye devletlerin sözleşmenin imzalanmasından bugüne kadar geçen sürede ciddi yol kat ettiklerini gördüm. Sözleşmenin üye ülkelerin kültür politikalarını bu şekilde yönlendirmeye başlamış olması oldukça etkileyicidir. Birçok ülkenin bu süreçte iç hukuk sisteminde 2005 sözleşmesinin uygulanmasını güçlendirecek düzenlemeler yaptığını görüyoruz. Katılımcıların ifadelerinden, özellikle yaratıcılık ve inovasyon alanlarında atılan her adımın sürdürülebilir kalkınmaya ne kadar etki ettiğini bu gelişmeler sayesinde görüyoruz.

Birleşmiş Milletler'in 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri kapsamında kültür ve sanatın önemli bir konu olduğunu biliyoruz. Bugün dinleyeceğimiz sunumlardan biri de bu konuda olacak. Bu bağlamda, özellikle kadın girişimciliği, sivil toplum kuruluşları ile kurulan diyalog ve işbirliği açısından 2005 Sözleşmesinin benzersiz olduğu dile getiriliyor. Sözleşmeyi temel amaçları doğrultusunda bu şekilde kısaca hatırladıktan sonra, Sözleşme kapsamında hayata geçirilen Uluslararası Kültürel Çeşitlilik Fonu'na kapsamı ve amaçları açısından bakalım istiyorum.

Bu fon, Sözleşmenin resmi fonu olarak 2010 yılında oluşturuluyor. Masalarımızdaki Sözleşme metninde söz konusu fonla ilgili bilgileri içeren 18. maddeyi ayrıntılı olarak inceleyebilirsiniz. Çok temel bir ihtiyaç doğrultusunda, sözleşmenin uygulama sürecinde tasarlanacak projelere kaynak sağlamak üzere yaratılan bir fon olduğunu söyleyebiliriz. Hedefi özellikle KİFAÇ Sözleşmesi'nin uygulama alanlarını, gelişmekte olan ülkelerde yaratıcı sektörlerin gelişimi açısından desteklemek. Fonun özel amaçları arasındaki bu maddeler oldukça önemli:

- Kültürel faaliyetlerin, malların ve hizmetlerin çeşitliliğine erişim imkanları yaratılması,
- Kültür endüstrilerinin erişilebilirliğin desteklenmesi,
- Kurumsal altyapıların güçlendirilmesi yoluyla yaratıcı sektörlerin ve kültür endüstrilerinin gelişimine dinamizm kazandırılması ve
- Yapısal değişime yol açabilecek, yerel ve bölgesel düzeyde uygulanabilir politika ve stratejilerin oluşturulmasına doğrudan etki edecek projelere yatırım yapılması.

Etki alanlarına bakmak gerekirse, Sözleşmenin (ekranda da gördüğünüz gibi) özellikle yönetim ve kamu politikaları açısından oldukça fazla başlığı var:

- Sektörler arası işbirlikleri,
- Sivil toplumun katılımı,
- Politika geliştirme,
- Kültür endüstrileri ve kültürel sektörlerin gelişimi.

Bu kapsamda inovasyon, yeni iş modelleri, sektörel gelişim, kapasite geliştirme, bağlantı ve işbirlikleri geliştirme gibi alanlarda etki edebilecek projelere destek verilmesi amaçlanıyor.

Bununla birlikte başvuru şartlarına dair teknik kısımları da sunumun sonuna doğru hep birlikte inceleyeceğiz ama oraya geçmeden evvel, bu etki alanlarına ilişkin olarak hangi disiplinlerden ve hangi UNESCO önceliklerinden bahsettiğimizi de sıralayalım istedim. Burada gördüğünüz kültürel alanlar tanımlanmış fakat bunlarla sınırlı olması şart koşulmamış. Aynı şekilde konu öncelikleri içinden bazı maddeler de seçilmiş fakat bunlar zorunlu olmasa da başvuru sürecinde avantaj sağlayabilecek konular olarak dikkatinize sunmak istedim.

UNESCO öncelikleri içinden toplumsal cinsiyet eşitliği ve gençlik konularını Türkiye açısından baktığımızda bizi ilgilendirebilecek iki öncelik alanı olarak dikkatinize sunabilirim. Sözleşme'nin amaçlarına uygun olarak, bu alanlarda özellikle sektörel işbirliğini, erişimi ve altyapıyı geliştirmeye etki edecek her türlü disiplinler arası projeye kaynak sağlanması söz konusudur.

Bugüne kadar fondan faydalanmış projeleri bölgelere, etki alanına ve disiplinlere göre sıralamaya çalıştım. Bölgeler açısından baktığımızda, özellikle Güney Amerika ve AB ülkelerinde kadın konusunun ön plana çıktığını görüyoruz. Bu fon kapsamında verilen destekler çerçevesinde birçok ülkenin politika oluşturma ve yasal düzenleme yapması süreçlerinin desteklendiğini görüyoruz. Gelişmekte olan ülkelerde özellikle kültür politikalarının ve stratejilerin, kültürel alanda yönetim anlayışının geliştirilmesi için bu destekler oldukça önemli. Zira en sağdaki tabloda, etki alanına göre fonlanan projelerin neredeyse yarısının kapasite geliştirme projelerinden ibaret olduğunu görüyoruz. Yönetim ve kamu politikaları, kültürel ve yaratıcı sektörlerde her türlü gelişim projesi de diğer öne çıkan başlıklar arasında yer alıyor.

Disiplinlere göre baktığımızda ise aşağı yukarı eşit bir dağılım olduğunu söylemek mümkün. Kültür endüstrisinin ve yaratıcı endüstrilerin bileşeni olan alanlarda etki alanına odaklanan çalışmalar destekleniyor. Çok hızlıca birkaç istatistik bilgi vermek gerekirse, 2018 yılında fonlanan projeleri incelediğimizde 262 sivil toplum kuruluşu ve kamu kurumları tarafından, 11 uluslararası kuruluş tarafından başvuru yapıldığını görüyoruz. 262 projeden 213'ünün ulusal komisyonlarca değerlendirildiğini, sekreteryanın toplam 94 proje incelediğini ve içlerinden 39 projenin desteklenmeye uygun seçildiğini, toplamda ise 8 projenin finanse edildiğini görüyoruz. 2018 yılında Türkiye'den destek almış bir proje yok. Bu seneki fon çağrısı UNESCO Türkiye Milli Komisyonu'nun web sitesinden yakın zamanda yayımlandı, siteyi ziyaret ederek ayrıntılı bilgilere erişebilirsiniz.

Bugüne kadar bu fon kapsamında finanse edilen projeler sayesinde birçok gelişme kaydedilmiş. Konuşmamın başında da ifade ettiğim gibi, özellikle iç hukukta düzenlemeler yapılmış, yaratıcı endüstrilerin gelişimine dinamizm kazandırılmış. Çok kısaca birkaç örnek vermek gerekirse,

örneğin Bosna Hersek tarafından sunulan ve 2018 yılında bu fondan faydalanan bir proje kapsamında Bosna Hersek Film Festivalinin Bosna Hersek'in ulusal sosyal ve ekonomik kalkınmasına etkisi ölçümlenmiş.

Desteklenen projelerden diğeri Kolombiya Kültür Bakanlığı Sinematografi bölümü tarafından geliştirilmiş. Proje kapsamında Latin Amerika sinemasında dağıtım ve erişimi destekleyerek dijital çağda film endüstrisinin ve dijital platformların geliştirilmesi, dağıtım tesislerinin güçlendirilmesi, ortaklıklar oluşturulması ve bölgesel entegrasyonun sağlanması hedeflenmiş.

Burada sadece birkaç örneği ekrana yansıttım ama ilginizi çekerse UNESCO'nun fona ilişkin sayfasında bütün projelere dair bilgileri bölgelere ve etki alanlarına göre sınıflandırılmış şekilde bulabilirsiniz. Fikir vermesi için birkaç projeden daha bahsedebiliriz. Örneğin, Ukrayna'da tiyatro endüstrisinin dönüştürülmesi yolunda yürütülen bir proje oldukça etkili olmuş. Hem kültür politikaları önerileri desteklenmiş, hem de bu alanda çalışan kültürel aktörlerin kapasitesinin geliştirilmesi sayesinde Ukraynalı profesyonellerle Avrupalı paydaşları arasında güçlü bir ağ kurulması amaçlanmış. Sözleşmenin uygulanması açısından nasıl bir katkı sağlamış diye bakmamız gerekirse, tiyatro sektöründe özellikle yönetim biçimlerinin sivil toplumun katılımıyla yeniden şekillendirilmesini teşvik eden bir uygulama yapılmış olması oldukça önemli; bu konu bizim için de ilham verici olabilir.

Yine aynı şekilde, sivil toplum temsilcileriyle Kültür Bakanlığı'nın başlattığı uzun dönemli reformlara aracılık eden bir proje gerçekleştirilmiş. Özellikle genç tiyatro profesyonellerinin sivil toplum aktörleri olarak politika uygulama süreçlerine dahil edilmesi açısından örnek bir proje olarak kabul edilebilir.

Hırvatistan'da gerçekleştirilen “Zagreb'in Yaratıcı Endüstrileri Üzerine Yaratıcı Şehri İnşa Etmek” başlıklı projede ise bir haritalama çalışması yapılmış. Haritalama çalışması, şehrin ekonomisini çeşitlendirecek yerel kültür politikalarının geliştirilmesi için yaratıcı endüstrilerin desteklenmesi ve kurumsal kapasitelerin geliştirilmesi için yapılmış. Sözleşmenin uygulamasına katkısı ise networking etkinlikleri, kapasite geliştirme, atölye çalışmaları gibi çeşitli proje faaliyetleri sayesinde dinamik bir kültür sektörünün gelişimine katkıda bulunması olarak tanımlanabilir.

Peki, bu fona başvurabilmek için uygunluk kriterleri neler? Burada gördüğümüz iki madde ile ağırlıklı olarak yapısal dönüşümü hedefleyen projelere destek veriliyor. Yani kültürel ifadelerin çeşitlerinin üretim, dağıtım ve erişimi üzerine, bu alanları doğrudan etkileyecek politikalar ve stratejiler geliştirilmesi hedefleniyor. Kültür endüstrilerinin desteklenmesi için, yerel ve bölgesel düzeyde faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşlarının ve kamu kurumlarının insan kaynakları ve kurumsal kapasitelerinin geliştirilmesi, ana hedefler olarak belirlenmiş.

Bugün burada toplanan herkesin proje yürütme ve başvuru yapma konusundaki tecrübesini bilmekle birlikte, yine de ipuçlarını hatırlamakta fayda olabilir diye düşünerek, size UNESCO tarafından tavsiye edilen 10 adımı hatırlatmak istedim.

Özellikle birinci maddede belirtilen araştırma adımı, Sözleşme hakkında bilgi edinmek ve yapacağınız proje ile fonun hedeflerine yapacağınız katkıyı belirlemek açısından önemli. İkinci maddede yer alan çözüm odaklı olmak başlığı, projenin çözmeyi hedeflediği problemi ve zorlukları tespit etmekten geçiyor. Yapacağımız proje ile hangi alanda gelişim sağlamak istiyoruz? Eylem odaklı olmakla kastımız, bir proje planı oluşturmak, sadece dilekleri değil,

problemi doğrudan hedef alan ve uygulanabilir projeler geliştirmek. Uygulanabilir çıktılar planlayın (çıkıtı derken proje faaliyetleri sonunda elde edilecek ürün, mal ve hizmetleri kast ediyoruz); soyut ya da somut olabilecek bu çıktılar fonun hedefleri ile uyumlu olmalı. Değerlendirme kriterlerini belirleyen kıstaslar geliştirin; başarının nasıl değerlendirileceğini bilmek, iyi örnekleri tespit ederek ders çıkarmak için bir anahtar olarak kabul edilebilir. Takım çalışması ile güçlü bir proje ekibi oluşturun. Proje ekibinin yeterliliği, vasıfları ve güçlü yönleri başvuruyu doğrudan etkileyecek adımlar arasında sayılabilir. Değerlendiriciler özellikle başvurucuların projeyi gerçekleştirebilme potansiyeline büyük önem veriyorlar, bunu ispat edebilmek oldukça önemli. Ortaklıklar geliştirin; proje ortaklıkları sürecin en başından itibaren iletişime geçmeyi gerektirir. Potansiyel ortakları fona başvuru yapılırken değil en baştan tespit ederek projeyi birlikte geliştirmeniz problemin çözümü yönünde bir adım atmanızı da mümkün kılabilir.

Ayrıntılı bütçe elbette çok gerekli; bu başlığı, başvuru detaylarına hakim olmak, gerekli belgeleri eksiksiz şekilde hazırlamak ve son başvuru tarihine dikkat etmek olarak hızlıca özetleyebiliriz. En önemli teknik bilgiler ise son slaytta yer alıyor. 13 Haziran 2019 son başvuru tarihi olarak belirlenmiş. Fransa zamanına göre gece yarısına kadar, oldukça az bir zaman olduğunu söyleyebiliriz.

Sözleşmeye taraf devletlerden kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum kuruluşları ve uluslararası sivil toplum kuruluşları bu fona başvurabilir. En yüksek fon miktarı olan 100.000 dolar üzerinden, en az 12 en fazla 24 ay sürebilecek projelere destek veriliyor. Başvuru dili İngilizce ya da Fransızca olmak durumundadır. Ekranda gördüğünüz bağlantı üzerinden başvuru formuna ulaşabilirsiniz. Herhangi bir sorunuz olması halinde UNESCO KİFAÇ İhtisas Komitesi size yardımcı olmaktan mutluluk duyacaktır.

Sabrınız için çok teşekkür ederim.

ZİYA TAŞKENT:

Özlem Hanım'a teşekkür ederiz. Özellikle fona ilişkin verdiği detaylara bakınca ÖSYM Sınav Başvuru Kılavuzu'nu inceliyor gibi hissettim kendimi, çok teşekkür ederiz. Burada bir kahve molası verelim, üçe beş kala başlamak üzere afiyet olsun.

UNESCO Sürdürülebilir Kalkınma İhtisas Komitesi üyesi Dr. Barış Alpaslan'a sunumunu yapmak üzere söz veriyorum.

Dr. BARIŞ ALPASLAN: Çok teşekkür ederim. Öncelikle sayın misafirler tekrardan hoş geldiniz. Ben de bugün sizlerle Sürdürülebilir Kalkınma 2030 Hedefleri doğrultusunda KİFAÇ sözleşmesini değerlendirmeye çalışacağım.

Bu bağlamda, bugünkü sunumumu 3 başlık altında topladım: Birincisi, sürdürülebilirlik ve sürdürülebilir kalkınma kavramlarının ele alınması. Zira her bir katılımcının farklı sosyal çevrelerden olmasından dolayı sürdürülebilirlik kavramını ve bu kavramı sürdürülebilir kalkınma çerçevesinde değerlendirdikten sonra kültürel ve yaratıcı endüstriler hususuna değineceğim. Son olarak, sürdürülebilir kalkınma 2030 hedefleri ekseninde 2005 Kültürel İfadelerin Çeşitliliğinin Korunması ve Geliştirilmesi Sözleşmesini tartışacağım. Bunu yaparken de amaçlar, ilkeler yani sözleşme kapsamında bizi ilgilendiren sürdürülebilir kalkınma açısından amaçlar, ilkeler,

tarafların hakları ve yükümlükleri çerçevesinde konuyu ele almaya çalışacağım. Çok fazla tutmayacağım kısa ve tatlı bir kapanış yapmayı düşünüyorum.

Evet, malumunuz dünyanın değişmesi ve nüfusun artmasıyla birlikte kaynaklar da hızla tükenmektedir. İklim değişikliği, göç, terör, toplumsal eşitsizlik gibi konular dünyanın ortak sorunları olarak karşımıza çıkmaktadır. Sürdürülebilirlik bir dünya meselesi, esas itibariyle bugünün ve bugünden şekillenen yarınların meselesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu noktada, toplumların geleceğe taşınabilmesi için yapılması gereken ise, herkesi içine alan kapsamlı ve kapsayıcı bir yolculuk. Nitekim sürdürülebilirlik, kalkınmanın olmazsa olmazıdır. Çünkü sadece ekonomik büyümeyi hedefleyen bir kalkınma modeli ile toplumun her kesimini kapsayan doğa dostu ve uzun vadeli faydanın elde edilemeyeceği aşikârdır.

Peki, sürdürülebilir kalkınmanın temeli nedir? Sürdürülebilir kalkınma, ekonominin çevresel ve toplumsal dinamiklerle barışık olması durumudur. Bir diğer ifade ile insan yaşamının gereksinimleriyle doğal kaynakların sürdürülebilirliği arasında bir denge kurmaktır. Sürdürülebilirlik ve sürdürülebilir kalkınma kavramlarına değindikten sonra şimdi kültürel ve yaratıcı endüstrilere dair birtakım istatistikleri sizlerle paylaşmak istiyorum. Kültürel endüstriler kültürel malları veya hizmetleri - Öcal Hocamın da daha önce bahsettiği üzere - somutlaştıran ve aktaran, üreten ve dağıtan endüstrileri ifade etmektedir. Kültürel ve yaratıcı endüstriler, dünyada en hızlı büyüyen sektörler arasında yer almaktadır. Öyle ki, istatistiklere baktığımızda yıllık tahmini olarak 4,3 trilyon ABD doları değerindeki kültür sektörü küresel ekonominin yaklaşık olarak yüzde 6,1'lik payını oluşturmaktadır. O halde, diğer sektörlerle kıyaslandığında 15 ila 29 yaş arasında daha fazla insan istihdam ederek dünya çapında yaklaşık 30 milyon işgücü ve yıllık 2.250 milyar ABD doları gelir yaratmaktadır. Ciddi bir potansiyel var değil mi? Dolayısıyla, kültürel ve yaratıcı endüstriler; kapsayıcı ekonomik büyüme, eşitsizlikleri azaltma ve sürdürülebilir kalkınma 2030 gündeminde - daha sonra konuşmamın sonunda tartışacağız - belirlenen hedeflere ulaşmak için çok önemli bir yer sahiptir. Zira bu tarihi anlaşmayla küresel toplum, sanatçılar ve ilgili uzmanlar tarafından üretilen çağdaş kültürel ifadelerin hem kültürel hem de ekonomik ikili bir yapısını tanımış olmuştur.

O halde, yaratıcı ekonomiden kastedilenin ne olduğuna kısaca değinmekte fayda var. Zira kültürel mal ve hizmetlerin oluşturulmasını, üretilmesini, dağılmasını ve erişimini destekleyen politika ve önlemlerin tasarımını ve uygulanmasını şekillendiren bu sözleşme yaratıcı ekonominin kalbindedir. Peki, yaratıcılıktan anladığımız nedir? Yaratıcılık, hayal gücü ve inovasyon yoluyla yeni ve inovatif çözümler, fikirler üretmek üzere insan kapasitesi olarak anlaşılmaktadır. Bir diğer ifade ile imitasyon sürecinden inovasyon sürecine geçiş olarak ifade edilebilir. Ancak, inovatif fikir oluşturmak için nitelikli bir beşeri sermayeye ihtiyacımız bulunmaktadır.

Öte yandan genel hatlarıyla sözleşme; *kültürel çeşitliliğin, tercihlerin çeşitliliğini artıran ve insani kapasiteler ile değerleri besleyen zengin ve çeşitli bir dünyanın oluşmasına imkan tanıyor olmasından yola çıkarak topluluklar, halklar ve uluslar için sürdürülebilir kalkınmanın ana etkeni olmasına; kültürün stratejik bir unsur olarak, hem ulusal düzeyde hem de uluslar düzeyde kalkınma politikalarına ve yoksulluğun ortadan kalkmasına yönelik yapmış olduğu vurguyla, Birleşmiş Milletler'in Milenyum Bildirisi'ni dikkate alarak uluslararası kalkınmaya işbirliği dâhil etmenin gerekliliğine ve kültürün genel olarak sosyal uyum için önemini ve özellikle kadınların*

toplum içindeki rol ve statüsünün geliştirilmesindeki katkılarına atıfta bulunması dolayısıyla önem arz etmektedir.

Sürdürülebilirlik ve sürdürülebilir kalkınma kavramlarını ele aldıktan sonra kültürel ve yaratıcı endüstrilere değindik. Peki, bunları sözleşme çerçevesinde nasıl bir araya getireceğiz? Amaçlara baktığımız zaman 1. maddenin (f) bendi diyor ki, *özellikle gelişmekte olan ülkeler olmak üzere bütün ülkeler için kültür ile kalkınma arasındaki bağlantının önemini teyit etmek ve bu bağlantının gerçek değerinin tanınmasını güvence altına almak için ve ulusal ve uluslararası kapsamda girilen eylemleri desteklemek.* Peki, rehber ilkelerimiz nedir? Sözleşme kapsamında iki tane rehber ilke karşımıza çıkıyor. Birincisi, kalkınmanın ekonomik ve kültürel yönlerinin tamamlayıcılık ilkesi; ikincisi de, sürdürülebilir kalkınma ilkesi. Peki, ilk ilke ne diyor bize? İlk ilke diyor ki, *kültür kalkınmanın ana etkenidir bu sebeple bireylerin ve halkların katılmakta ve yararlanmakta temel bir hakka sahip olduğu kültürel yönleri ekonomik yönleri kadar önemlidir.* Peki, kalkınma ilkesi ne diyor? Kalkınma ilkesi esas itibarıyla *kültürel çeşitliliğin korunması, geliştirilmesi ve sürdürülmesi* - burası çok önemli - *bugünkü ve gelecek kuşakların yararı için sürdürülebilir kalkınmanın temel bir gerekliliğidir.* Başka bir ifade ile sadece bugünkü kuşaklar için değil, aynı zamanda gelecek kuşakların da yararını gözetten bir kalkınmanın vurgusu yapılıyor. 7. madde ise, yine kültürel ifadeleri geliştirmeye yönelik bir takım önlemlerden bahsediyor. Bu maddenin (a) bendinde; *tarafların kendi ülkelerinde bireyleri ve sosyal grupları, kadınların ve azınlıklara mensup kişiler ile yerli halklar da dâhil çeşitli sosyal grupların, özel durumlarına ve ihtiyaçlarına gereken ilgiyi göstererek kendi kültürel ifadelerini yaratmaya, üretmeye, yaymaya ve bu ifadelere erişmeye çaba göstereceklerine* vurgu yapılmaktadır. Öte yandan, bir diğer tartışılması gereken husus kültürün sürdürülebilir kalkınmaya entegrasyonu meselesidir. Bu husus Sözleşmenin 13. maddesinde aslında güvence altına alınmış. Söz konusu madde, *tarafların sürdürülebilir kalkınmaya elverişli koşulların yaratılması için her düzeydeki kalkınma politikalarına kültürün entegre edilmesinden* bahsediyor. Yani kültürü hiçbir şekilde göz ardı edemeyiz. Zira kültür, özellikle son yıllarda literatürde sıkça tartışılan sosyal sermayenin oluşumunda ve birikiminde önemli bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır.

Peki, Sözleşmede kalkınma için işbirliği noktasında hangi hususlardan bahsediliyor? Bu da yine sözleşmenin 14. maddesinde güvence altına alınmış. Söz konusu bu madde sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması ve yoksulluğun azaltılması ile ilgili ki bu madde aynı zamanda sürdürülebilir kalkınma 2030 hedefleri doğrultusundaki 17 hedeften 1. hedefin (yoksulluğa son) başarılmasına hizmet etmektedir. O halde, sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması ve yoksulluğun azaltılması nasıl temin edilebilir? Bu hususla ilgili olarak Sözleşmenin 14. maddesinde:

- *Gelişmekte olan ülkelere kültürel üretim ve dağıtım kapasitelerini oluşturmak ve güçlendirmek*
- *Gelişmiş ülkelerde gelişmekte olan ülkelerin kültürel etkinliklerinin, mallarının ve hizmetlerinin küresel piyasaya ve uluslararası dağıtım şebekelerine daha geniş kapsamlı erişimi kolaylaştırmak ve önlemler almak;*
- *Kendi varlığını sürdürebilecek yerel ve bölgesel piyasaların oluşturulmasına imkân tanımak;*
- *Gelişmekte olan ülke sanatçılarının yaratıcı çalışmalarına destek vererek hareket imkânlarını mümkün olduğunca kolaylaştırmak;*
- *Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler arasında, diğerlerinin yanı sıra müzik ve film alanlarında uygun iş birliğini teşvik ederek güçlendirmek;*

- *Gelişmekte olan ülkelerde, diğerlerinin yanı sıra, stratejik ve yönetim kapasiteleri, politika geliştirme uygulama, kültürel ifadelerin geliştirilmesi ve dağıtılması, küçük orta ve büyük ölçekli teşebbüsün geliştirilmesi, teknoloji kullanımı, becerilerin geliştirilmesi ve aktarımına ilişkin kamu sektöründe ve özel sektörde bilgi, deneyim, uzmanlık değişimi ve insan kaynaklarının eğitimi yoluyla kapasite geliştirmek;*
- *Özellikle kültürel endüstriler ve girişimler alanında teknoloji ve teknik bilgi aktarımı için uygun teşvik önlemlerinin uygulamaya konulması yoluyla teknoloji aktarmak;*
- *18. maddede öngörüldüğü üzere Kültürel Çeşitlilik Fonu'nun oluşturulması;*

Söz konusu bu fon Sayın Özlem Ece Aydınlik tarafından detaylı bir şekilde tartışıldığı için ben tekrar değinmeyeceğim.

- *Yaratıcılığı teşvik etmek ve desteklemek için uygun olduğu takdirde teknik yardımı da içeren resmi kalkınma yardımının sağlanması;*
- *Son olarak, düşük faizli krediler, hibeler ve diğer finansman mekanizmaları gibi diğer mali yardım yöntemleri ile mali destekte bulunmak;*

olarak belirtilmiştir.

Sözleşmeyi bütünsel bir yaklaşımla ele aldığımızda tüm bu hususlar bizi sürdürülebilir kalkınma 2030 hedeflerine götürmektedir. Hepimizin bildiği üzere, söz konusu gündem bağlamında toplam 17 temel hedefimiz ve bu hedefler altında da 169 alt başlığımız bulunmaktadır. Bu temel hedeflerin ve alt başlıkların her birisi kendi içinde önemli ve birbiriyle bağlantılı olmakla birlikte bugünkü toplantının amacına hizmet etmesi bakımından müsaadeniz olursa bunlardan Sözleşme ile ilişkili olduğunu düşündüğüm hedeflere değinmeye çalışacağım. Öncelikle, daha önceden de bahsedildiği üzere, sözleşmenin 14. maddesi kapsamında yoksulluğun azaltılmasına yönelik çabalara vurgu yapılmaktadır. Bu bağlamda, söz konusu maddenin Sürdürülebilir Kalkınma 2030 gündeminde yer alan 1. hedefe (yoksulluğa son) hizmet ettiğinden daha önce bahsetmiştim. Yine benzer şekilde, daha önceden bahsettiğim üzere, kültür ya da kültürel aidiyet sosyal sermayenin oluşumunda ve birikiminde önem arz etmektedir. Öyle ki literatürdeki çalışmalar sosyal sermayesi yüksek olan bireylerin toplumla kurmuş oldukları sosyal bağlar ve paylaştıkları ortak değerler sayesinde daha yüksek bir beşeri sermaye düzeyine sahip olduklarını göstermektedir. Dolayısıyla, bu hususun 17 temel hedeften 4. hedef olan nitelikli eğitim ile ilişkilendirilebileceği söylenebilir. Ayrıca, daha önce konuşmamda sözleşmenin kadınların toplum içindeki rol ve statüsünün geliştirilmesindeki katkılarından bahsetmiştim. Bu husus da yine sürdürülebilir kalkınma 2030 gündeminin 5. hedefi olan toplumsal cinsiyet eşitliğine işaret etmektedir. Son olarak, konuşmamın başında kültürel ve yaratıcı endüstrilerin diğer sektörlerle nazaran dünya çapında yaklaşık 30 milyon işgücü ve yıllık 2.250 milyar ABD doları gelir yarattığına değinmiştim. Buradan yola çıkarak, 8. hedefe yani insana yakışır iş ve ekonomik büyüme açısından sağlamış olduğu katkılara atıfta bulunabiliriz. Ben sözümü Gandhi'nin güzel bir sözüyle bitirmek istiyorum: "Geleceği bugün yaptıklarınız şekillendirecektir." Hepinize beni dinlediğiniz için çok teşekkür ederim.

ZİYA TAŞKENT: Barış Bey'e teşekkür ederiz. Buyurun Burhan Bey,

BURHAN ŞEŞEN: Merhabalar efendim Burhan Şeşen ve Müzik Yorumcuları Meslek Birliği Yönetim Kurulu Başkanımı. Tuba Hocam da bahsettiği için, sözleşmede geçen bir sanatçı

tanımı var doğal olarak şimdi belki bir yapımcının, bir oyuncunun bir eser sahibinin hakkı somut olarak sözleşmede bulunabilir ama sanatçı lafı biraz muğlak bir laf. Yani şu anlamda muğlak Zambiya'daki bir sanatçıyla İngiltere gibi sanatçı aynı sözleşmeye koyarsanız ve ona hep silüette bakarsanız pratikte birtakım zorluklarla karşılaşılır diye düşünüyorum. Ayrıca kadınlarla ilgili süreç anlamında maddeler var ama ben buna çocuklarında dâhil edilmesi gerektiğini düşünüyorum, sadece kadınlarla sınırlı kalmamasını düşünüyorum. Ayrıca kültürün ve sanatın siyaset üstü olduğunu düşünüyorum. Sayın Bakanımız Romanlarla geçirdiği güzel bir iki saatten bahsetti ama bu ülkenin sadece renkleri Roman vatandaşlarımız değil Türkiye'nin 1001 türlü rengi var, onlara da bence ağırlık vermek lazım. Ayrıca kültür olarak ve sanat olarak baktığımızda sadece sinema, müzik ve tiyatroyu algılamamak lazım, yemek de bir kültürdür halk oyunları da bir kültürdür, oturuş kalkış da bunların hepsi kültürdür ve onun için de bunun siyaset üstü olmasını bekliyorum ve devletin buna çok çeşitli bakmasını istiyorum ve de hakikaten bir an evvel ülkedeki bu kutuplaşmanın sona erdirilip bir şekilde sona erip artık gerçekten de dostça kardeşçe bütün kültürleri kucaklamamız gerektiğini düşünüyorum. Teşekkür ederim sağ olun.

ZİYA TAŞKENT: Teşekkürler Burhan Bey. Bu arada, aralarda bana da sordular, muhtemelen sunum yapan akademisyenlere de sormuşlardır sizler açısından bir beis yok ise biz bu içerikleri, paylaştığımız içerikleri iletebiliriz katılımcılara hatta bu katkılarınızı deşifre edip bir dijital tutanak haline getirebiliriz, konuşulanları kayda almak açısından. Buyurun.

ŞAFAK ŞAHİN: Merhabalar, herkese; Ben Şafak Şahin, Bahçeşehir Üniversitesi Kreatif Araştırmalar Merkezi Direktörüyüm, aynı zamanda İletişim Fakültesi Dekan Yardımcısı görevini yürütmeye çalışıyorum. Öncelikle çok kıymetli bir toplantı olduğunu düşünüyorum. Öğleden önceki görüşlerden bir tanesi de bunun sadece iyi niyetle sınırlı olduğunu, dolayısıyla biraz yaptırım gücünden yoksun olmasından dolayı ve devletin ya da diğer kuruluşların kurumların çok müdahil olmasından dolayı etkisiz kalabileceği söylendi ama ben yine de adı üstünde niyetleri belli etmesi bakımından ve hele böylesi önemli bir devlet organının da el uzatmış olmasından dolayı önemli olduğunu düşünüyorum. İki konu daha var eklemek istediğim, RATEM idi galiba, eğitime dâhil olabilmesi mümkün müdür demişti.. Katılıyorum özellikle Barış hocam sürdürülebilirlikten bahsetti ki onun içerisinde en az yaklaşık olarak 3-4 madde bununla alakalı diye düşünüyorum ve sürdürülebilirlikle ilgili ve sürekliliği ile ilgili kültür ve aidiyet duygusunun birikimi, dolayısıyla birikime etki etmesinden dolayı bununla ilgili bir şey söylemek istiyorum, size izin verirseniz. Şimdi sabah konuşmanın başında dendi ki somut varlıklar ve soyut varlıklar diye bir sınıflandırma yapılmıştı. Kategorizasyon açısından baktığımız da akla yatkın geliyor ama bir şey söylemek istiyorum somut kültür varlıkları dediğimizde tarihi eserler, kalıntılar falan ya da işte bir takım dünya üzerinde yer alan eserlerden bahsediyoruz ama bunların her biri aslına bakarsanız soyut kültür varlıklarının varlığıyla ortaya çıktı diye düşünüyorum yani örnek vermek gerekirse işte Bergama'dan Asklepion, müzikle sağlık yani müzik yoksa böyle bir eser de olmayacaktı ya da işte Sagalassos'ta seramik olmasaydı, seramik sanat olmasaydı bununla ilgilenenler olmasaydı böyle bir yer olmayacaktı. Efes'te kütüphane günümüze kadar ayaktaysa... Dolayısıyla aslına bakarsanız entelektüel ya da soyut bir girişim destekli. Göbekli Tepe'ye bakıyoruz 12.000 yıl önceki, aynı şekilde üzerindeki eserlerin her biri bir sanat eseri. Kabartmalara baktığımızda amfi-tiyatrolar, Zeugma'lar, Antep'te hepsi, baktığımız da birer sanat eseri bunu niye söylüyorum? Dolayısıyla soyut eserler ve kreatif uygulamalar olmazsa somutun da bir anlamı kalmıyor ya da sürekliliğin, günümüze gelmesinin, soyut düşüncelerin devamlılığı kreatif üretimin varlığıyla ancak sağlanabiliyor, o anlamda bu çok önemli diye düşünüyorum, buna destek verilmiş olması. Ve içimi çok acıtan bir anekdot anlatmak istiyorum size British

Museum'u ziyaret etmiştim ve zaten toplamda iki kere gidebildim, o da ayrı konu. Ziyaret ettiğimde beni çok üzen, derinden yaralayan bir şeye şahit oldum. İlkokul çağında hatta daha küçük belki anaokulu çağındaki çocuklar müzeyi geziyorlardı fakat müze gezmenin çok ötesindeydi iş; bir oyuna başlamışlar müzeye gelmeden evvel bir oyun tasarlanmış oyunun bir parçası, bir ayağı da müzenin içindeydi ve bu oyun müzeyi gezerken oynanmaya devam ediyordu. Sonrasında müzeden çıktıklarında da muhtemelen oynamaya devam edeceklerdi ve o kadar güzel kurgulanmıştı ki bu, müzede yer alan eserler bizde olduğu gibi gezilip görülüp ezberlenecek sadece orada duran bir şey olmanın ötesine geçmiş, hayatlarına dâhil olmuştu. Ve ben buna çok üzüldüm, üstelik bizim topraklarımızdan gitmiş eserleri inceliyorlardı Avrupalı, İngiliz veya oradaki çocuklar. Aynı şeyi Berlin'de de Pergamon Müzesi'nde de yaşadım, bizden gitmiş eserleri bizim topraklarımızdan gitmiş eserleri böyle keyifle inceleyen çocuklar vardı. Ve bizim topraklarımızdaki çocukların hiçbirinin bundan haberi yok, bırakın haberi olmasını ismini bile bilmiyorlar o da ayrı konu. Şimdi bunu niye anlatıyorum şu sebepten dolayı anlatıyorum hep denir ya sanayi trenini kaçırdık. İşte uzay trenini kaçırdık. İşte bilgisayar trenini kaçırdık bence günümüzde çok önemli bir treni kaçırmadığımız gibi ilk vagonlardan binebiliriz. Bunlardan bir tanesi sosyal medya ve dijital olanaklar. Niye kaçırmadık ve ilk vagonlardan binebiliriz diyorum çünkü dünyada şu anda negatif bir durum gibi algılansa da pozitif çevirmemiz çok mümkün. Sosyal medya kullanım oranlarında en üst sıralardayız ülke olarak, telefona sahiplik oranlarında en üst sıralardayız, akıllı telefon internete erişim oranlarında üst sıralardayız ve şu anda baktığımızda bunun çocukların ve gençlerin elinde olması negatif bir durum gibi görünse de aslına bakarsanız doğru bir politikayla pozitif dönebilir ki biz burada eğer kreatif endüstrilerden bahsediyorsak ki Barış Hocam biraz önce dedi ki teknolojik adaptasyon çok önemli olduğunu söyledi ki katılıyorum tüm üretilmiş eserler, müzik eserleri, video eserleri, sinema eserleri, sanatla ilgili birçok eser ve burada kendine yer bulabilir, hem çocukların hem gençlerin dahil olması ve üretmesi için imkan sağlayabilir. Bunun için neler yapabiliriz; sanal gerçeklik uygulamaları, artırılmış gerçeklik uygulamaları, mobil uygulamalar gibi teknolojik birtakım çözümlerinin acilen bu tarz projeler içerisine dâhil edilip çocukların ve gençlerin öncelikle öğrenmesi gerekir ki bunun birikime katkı sağlaması ve kendilerinin üretim yapabilmesi için mutlaka ve mutlaka projeler içerisinde yer alması gerekiyor diye düşünüyorum. Çok uzattım lafı biliyorum ama tüm bu konuşulanlara baktığımızda iş anladığım kadarıyla şuraya dayanıyor, biz bir şekilde var olan değerlerimiz ve ortaya çıkarmak istediğimiz değerlerimizi geliştirmek istiyorsak *story-telling* dediğimiz hikayeleştirmeye önem vermemiz gerekiyor. Dolayısıyla hikayeleştirmenin araçlarına dikkat etmemiz odaklanmamız gerekiyor diye düşünüyorum. İkincisi de *gamification* bir şekilde oyunlaştırma. Çünkü gençler burada çocuklar burada ve buraya çok güzel adapte oluyorlar, bizler belki de buna doğru yaklaşırsak bu bahsettiğimiz gelişmeye dâhil olabiliriz diyorum. Çünkü Ali Rıza Bey biraz önce dedi ki sanatçı el üstünde tutulması gerekir narindir, dedi. Çok katılıyorum sadece devletin değil toplumun da aynı şekilde sanata ve sanatçıya haberdar olup değer vermesi lazım ki devlet kurumları da mecbur kalsın. Bunun bir yolu da çocuklara ve gençlere bu işi sevdirmekten ve benimsetmekten geçiyor diye düşünüyorum lafı uzattım, teşekkür ederim dinlediğiniz için.

ZİYA TAŞKENT: Teşekkür ederiz. Hanımefendi buyurun.

ASLI DEVRİM UĞURLU: MÜ-YAP Müzik Yapımcıları Meslek Birliği, Aslı Devrim Uğurlu. Ben sadece bir konuya vurgu yapmak istiyorum. Müzikal çeşitliliğin sürdürülebilirliği açısından müzik alanında çeşitliliği ön plana koyan, yaratıcı her türlü üretimin teşvik edilmesi. Müzik endüstrisine yönelik teşvik ve destek programlarının yeniden ele alınması düzenlenmesine ilişkin

atılması gereken adımların hızlandırılmasının önemini vurgulamak istiyorum. Teşekkürler.

ZİYA TAŞKENT: Teşekkür ederiz. Buyurun

MEHMET YILDIZLAR: Teşekkür ederim. Eğitim Yaybir, Mehmet Yıldızlar. Katılımcı arkadaşımızın ve Hocamızın da katıldığı bir konuyu eğitim açısından değerlendirmek istediğim için söz aldım. Sürecin eğitim programlarında yer almasını, ilkokuldan başlayarak çocuklara bu bilgi ve becerilerin verilmesi gerektiğini ifade ettiler. Hâlbuki bizim sanat tarihi derslerimiz var, edebiyat derslerimiz var, tarih derslerimiz var, bunların içerisine de yedirilebilir. Kaldı ki bugün konuştuğumuz konuların yüzde 90'dan daha fazla bir bölümü soyut konular. İlkokul çocuklarının zihinsel gelişim açısından değerlendirdiğimizde somut işlemler döneminde olan bireyler olduğunu düşündüğümüzde böyle bir önerinin çok haklı olmadığını düşünüyorum. Kaldı ki eğitim programlarımız o kadar yüklü ki şuna benziyor: A durağında tıka basa dolu bir otobüsteki yolcuların bir sonraki durakta rahatlayacakları umuduyla giderken, orada bir miktar da yolcunun otobüse binmesi gibi. Teşekkür ediyorum efendim.

ZİYA TAŞKENT: Teşekkürler. Elif Hanım, buyurun.

ELİF DAĞDEVİREN: Çok teşekkür ederim. Şimdi benim bu konuyla ilgili her birinize sorularım var. Hanginiz cevaplarsanız. Ama ondan evvel Öcal Bey'in söylediklerinden aldığım bir iki not var: Şimdi Türkiye'nin gelişimi için dendi ki; kültür ve yaratıcılığın geliştirilmesi, desteklenmesi, bunun devlet politikası olması çok önemli. Kore, Çin, Katar, Fransa biliyoruz ki zaten başta Amerika, bunları bir kültür politikası haline getirdiği için devlet politikası haline getirdiği için yol aldılar bu kadar ve biz bir takım unsurlarımızı kullanmakta güçlük çekiyoruz. Misal Öcal Bey'in verdiği örnek Eiffel-Galata karşılaştırması ya da Avatar'daki Zümrüdüanka. Ben 2007 yılından beri ilk Oscar adayı olduğumuzdan beri filmimle Amerikalılara şunu anlatıyorum, öyküleri tükettiniz, bizim öykülerimizi de kullanmanız gerekiyor. Doğudan ve batıdan sınırlarımıza dayandığımızı amma velakin bu bir politika olmadan, yani o öykülerin burada kullanılmasına yol açacak ortamlar yaratılmadan, onların buraya gelip bu yükleri değerlendirme şansı tamamen bireysel ve tesadüfi. Dolayısıyla devlet ve bizim sektörler arasındaki ilişkide hep yanlış anlaşılan bir şey var. Özellikle bizim ülkemizde. Sanki devlet maddi olarak destek olmak durumundaymış gibi tüm taleplerimiz, ya hani ben burada biraz baltayı kendinize vuruyorum, daimi olarak fonlama üzerine oluyor. Hâlbuki devlet politikaları, var olan fonların daha da aktif kullanılmasını, verimli kullanılmasını sağlayacağı gibi sektörün yaratıcı sektörlerin sadece kendi sektörü olan sinemadan bahsetmiyorum, bütün sektörlerin korunması, geliştirilmesi ve toparlanması ve uluslararası birer marka haline gelmesi için çok kıymetli. Ama hala konuşuyoruz, iyi niyetle konuşuyoruz ve konuşmaya devam edeceğiz. Bazen sıkılıyorum bir yere varmıyor diye ama bulduğum her yerde konuşuyorum, bunun bir devlet politikası haline gelmesi lazım, bütün burada insanların her birinin temsil ettiği bütün ürünlerin Türkiye'nin çok güçlü, tıpkı dizileri gibi diziler kadar ve dizilerden de kıymetli sinema, ürünleri çıkartması lazım; çünkü sinema dizi arası çok önemli fark vardır. Biri tercih ederek gidip biletinizi alır seyredersiniz. Çok emek harcanır dolayısıyla içindeki her türlü mesaj daha çok satın alınır. Dizilerdeki var olan gücümüzü şu anda kaybetmek üzereyiz, bunun en önemli nedenlerinden bir de RTÜK. Çünkü biz kendi dizilerimize kendi ürünlerimizi yerleştiremiyoruz RTÜK korkusundan. Dünyanın bütün ürünlerini afiyetle seyrediyoruz, yiyoruz, içiyoruz sonra da ancak kendi ürünlerimizi dünyaya aktaraktaramıyoruz bütün bu o bu disiplinlerin bir araya gelip dünyanın şu anda en güçlü iletişim aracı olan sinema, dizi filmler, seyir kültürünün her alanın,

yani sizin bahsettiğiniz dijital platformlar başta olmak üzere içlerine nasıl yer alacağını - soruma geliyorum merak etmeyin - cevaplanması gerekiyor şimdi buradaki sorum şu: Bu bahsettiğimiz sabahtan beri konuştuğumuz konular benim anladığım kadarıyla destek olan reformlar da arkanız da yapıcı güç, ulusal ve uluslararası *networking* ağı. Fonlamalar gibi avantajlar sunuyor bize bütün bu sektörler olarak A) bu bize. pratikte nasıl geri dönecek, yani ben nasıl pratik olarak faydalanabilirim hem vakıf olarak TÜRSAK - bu arada benim adım Elif Dağdeviren film yapımcısı ve TÜRSAK Vakfı'nın yeni başkanıyım. Özür dilerim onu söylemeyi unuttum. Vakıf olarak nasıl faydalanabiliriz, bir işbirliği nasıl geliştirilebilir. Örnekleri verdiniz, özellikle size Özlem Hanım teşekkür ederim ama biraz daha açıklayıcı olmak adına ve daha bireysel yani yapımcılar olarak veya üreticiler olarak bize nasıl destek olur böyle bir sözleşme. Biz mesela mektup gibi elimiz alıp arkamda bu var mı diyeceğiz. Yoksa daha böyle küçük toplantılarla varlığını mı hissedeceğiz ya da biz aramızda toplanıp birtakım yerlere vardığımızda bakın sizin sözleşmenizde bu var şimdi siz bize bunları vermek veya destek olmak durumundasınız mı diyeceğiz, gibi sorular var benim aklımda doğru mu anlamışım yani? Bu bahsettiğim bu üç dört madde ile bizim aramızdaki şimdi bütün bu anlatılan bütün maddeler çok kıymetli, örnekler de çok kıymetli ama bizim Türkiye biliyorsunuz her konuda *unique* kendi şahsına münhasır bir ülke olduğu için, biz kendi aramızda da problemleri bir ülkeyiz yaratıcı sektörümüz daha doğrusu sinemacılar bile - müzikçiler daha şanslı bizden - kendi aralarında bir konsensüs yok, misal bu kendi içimizde de bunlara faydası olabilecek bir şey haline getirilebilir mi, eğitim meselesine katkısı olur mu, yani aramızda konuşuruz da sizi bulmuşken, madem konumuz da bu, onun üzerinden gitmek faydalı diye düşünüyorum. Ama bir dipnot; ilkökul öğrencileri sadece somut değildir soyuttur. Sanatçıların çoğu tohumlarını o zaman alırlar ve eğer yük çok fazlaysa yeni bir şey koymaktan korkmayalım, eskileri temizlemeye doğru gidelim ve biraz daha analitik yaratıcı zihinlere yer açalım diye düşünüyorum, dolayısıyla eğitimin içine muhakkak girmeli, nasıl gireceği ayrı bir konuşma belki bu konuda da faydanız olur deyip şimdilik sözlerime son veriyorum. Teşekkür ederim.

ZİYA TAŞKENT: Teşekkürler. Burada, öyle şeyler sordunuz ki keşke cevabını bilsem, şöyle diyeyim: Birincisi Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın yapısından bahsedeyim. Bizim Bakanlık daha ziyade genel bütçeden aldığı payla ölçülen, nitelenen bir Bakanlık. Öyle baktığınızda çok mütevazı bir bakanlık olarak algılansa da topluma ve yurttışa değmesi açısından en az Milli Eğitim Bakanlığı kadar etkili bir Bakanlık. Çok fazla birim mevcut, farklı alanlarda faaliyet gösteren. Şimdi Elif Hanım'ın yorumuna ve sorusuna geleceğim, kendisi kendi alanından sinemadan örnek vererek başladı. Benim burada söyleyeceğim şeyler bile, bu Bakanlığın bir yöneticisi olmama rağmen, hâlihazırda verilmekte ya da tasarlanmakta olan Bakanlık birimleri destek fon mekanizmalarını ıskalamama engel değil, yani ıskalama ihtimalim çok yüksek. Çünkü bütünsel olarak bunlar bir manzume içinde tek bir yerde toplanmış değil. Demek istediğim şu, Sinema Genel Müdürlüğü'nün koordinasyonunda sinema kendi kanununu yaptı. Olmayan bazı şeyler getirecek, sizin değindiğiniz o Türk hikâyelerini anlatsın diye, işte yabancıya Türkiye'yi uygun bir plato olarak sunmanın şartlarını belki hazırlayacak. Telif Hakları Genel Müdürlüğü olarak biz, bütün üretim dallarına belli mesafedeyiz, hepsiyle temasımız var ama uygulama olarak tam içinde değiliz. Kendi zaviyemden şunu diyebilirim ki Türkiye yakın bir tarihte taraf olduğu için çok yeni bir metindir. Bu gerçekleştirdiğimiz, üçüncü halka toplantı; Belgin Hanım yaptığı sunumda, ben de konuşmamda bahsettim, Bakanlık birimleri ve kamu kuruluşları ile başladık. İnanın onlar da birçok şeyi ilk defa bizle beraber ya da bizden az sonra öğrenmiş oldular. Aslında bu destekleri fonlamanın ya da kolaylaştırmanın yolunu biraz da beraber bulacağız. Yani elimizde hazır bir formül yok ki ben size burada madde madde sıralayabileyim.

Ama şunu net görüyorum: metne bakan herkes de net görecektir. Devletimiz buna taraf olmakla ciddi bir taahhütte bulunuyor aslında. Yani bunları yapacağım, şunları edeceğim diyor. Çünkü taraf ülkelerin imzası bu anlama geliyor. Dolayısıyla Devletimizin orada imza attığı ve taahhüt ettiği şeyle mevcutta bulunduğumuz yerin arasındaki farkı kapatmamız lazım beraberce. Burada sizin yönlendirmeleriniz, talepleriniz, teklifleriniz kadar elbette bu bir kaynak yönetimidir. Kaynağı sadece maddi olarak anlamayın; *know-how*'dır, insan kaynağıdır ve sairedir, belli bir yordam tutturaktır. Bunun ortasını bir yerde beraber bulacağız. Konuşulmuş, tartışılmış, üst politikaya bağlanmış şeyler değil bu başlıklar, bu hâlihazırda Genel Müdürlüğümüzün öncelikli gündemlerinden biridir, Bakanlıkta belli düzlemde karşılığı olan bir şeydir ama bir bütünsel kültür politikasının bir bileşeni haline henüz gelmiş değil, yani bunun için çok erken bir safhadayız. Düşünün ki 2005'te ortaya çıkmış, imzalanmış bir metnin Türkiye tarafından müzakeresi ve kabulü bile 10 küsur sene sürmüş. 12 Şubat 2018'de UNESCO'nun "Ey Türkiye, sen de bunun tarafısın" demesinin üzerinden 13 ay geçmiş. On üç ayda yapıp edebildiğimiz, bunun bir repertuarını oluşturmak aslında; tarafları kimlerdir, sizler neler önerirsiniz, bakın talep edersiniz demiyorum, önerirsiniz. Kurguyu beraber yapmamız lazım. İş sadece mali kaynağa dönse belki zahmetli ama o oranda da basit ve derinliksiz bir şey olurdu. İşte "verdiğim parayı sen ne yaparsan yap" yok, beraber bir şey kurmamız gerekiyor. Burada yapılar kurmamız gerekiyor, bir şeyleri kurumsallaştırmamız gerekiyor. Dolayısıyla keşke sorunuza net cevap verebilecek durumda olsaydım ama zannetmiyorum ki bu masa etrafındaki herhangi birinin kafasında da berrak bir resim ve net cevaplar olsun. Ama şunu söyleyebilirim Telif Hakları Genel Müdürlüğü üstünden birçoğunuzun malumu, Kültür ve Turizm Bakanlığı meslek birliklerine ve belli projelere destek oluyor. Bu kanal yürüyecektir, bu kanal KİFAÇ şemsiyesine uygun projeleri öncelikli desteklemek şeklinde yürüyecektir. Ama bu kadar adama x saat mesai yaptıran, bu kadar hacimli bir metnin çıktısı ve bizim o metinden beklentimiz de bu kadar basit değil, dolayısıyla bilmiyorum, tam ve net cevap olmasa da etrafında döndüğümü zannediyorum en azından.

ELİF DAĞDEVİREN: Bu durumda anlıyorum ki biz biraz daha ders çalışacağız. Bugünkü çalıştığım sonunda ve sizle bir arada böyle buluşmalarla veya şahsen başvurarak önerilerde bulunacağız ve bunu bir geçerli sistem haline nasıl getireceğimize beraber yöntem bulacağız, doğru mudur?

ZİYA TAŞKENT: Şöyle diyeyim, son cümle olarak. Bugün buraya gelirken özellikle davet metnini biraz uzun tuttuk. Herkes çünkü aynı derecede aşına olmayabilir KİFAÇ'ın ne olduğuna. Bir kısmınız belki çok iyi biliyorlar ama. Davet metninin ekine gündemi koyduk yani biraz da merakınızı kışkırtmakla belki biraz okuyarak gelmenizi sağlamak için yaptık. Sizle sonunda paylaşacaktım madem şimdi paylaşayım bir mail adresi oluşturmuş arkadaşlar bugünkü toplantının tetikleme ile soracağınız sorular, görüşler... Bugün buraya yetişmeyen, sonradan üreteceğiniz şeyleri paylaşmanız için. Bir de başta ilan ettik, sunumda da geçti muhtemelen. Önümüzdeki aylarda daha derinlemesine bir buluşma, bir tur daha yapmak istiyoruz. Orada biraz daha somutlaşacak her şey. Öcal Hocalarla beraber üzerinde çalışıyoruz. Bizim derdimiz; bu işin asgarisi olan ve şekil şartı sağlayan şeyi, işte 4 yılın sonunda hazırlanan bir raporu UNESCO'ya sunmuş olmak değil. Biz hakikaten ülkeye faydalı mekanizmalar kuralım, örgütleyelim derdindeyiz. Nefesimiz nereye kadar yeterse. O mail adresini ben söyleyeyim, basit: kifac@telifhaklari.gov.tr 'ye bugüne dair, gündeme dair her türlü katkıda bulunabilirsiniz. Hocam benim atladığım bir şeyler mutlaka vardır, siz de söz almak ister misiniz?

M. ÖCAL OĞUZ: Bir iki cümle söyleyebilirim ama izninizle: UNESCO'nun yaptırım gücünün

olmaması sıklıkla ifade ediliyor. UNESCO'nun yaptırım gücü öncelikle entelektüel belleğidir; bir bilim insanının değerli bir şey üretmiş olması nasıl önemli ise 195 ülkenin uzmanlarının, akademisyenlerin, diplomatlarının bir araya gelerek değer atfedebileceğimiz bir şey üretmiş olması da başlı başına bir yaptırımdır esas itibarıyla. Ama Sayın Genel Müdürümüzün de söylediği gibi aynı zamanda bu kâğıdı ben de onaylıyorum ve ülkemde de icra edeceğim diye imza koymuş, taraf olmuş devletlerin sözü de bir yaptırım olarak önemlidir ve değerlidir. Bu bakımdan zayıf bir yaptırım olduğunu düşünmeyelim, çok güçlü bir yaptırım var, her şeyden önce burada entelektüel bellek bir şey üretmiştir: kültürel ifadelerin çeşitliliği. Bu çok önemli bir kavram ve terimleştirdiğimiz bir husus. Biz biraz kültürle kültürel miraslarla ilgili konuların tamamını istişare ettiğimiz için bazı noktalar birbirinin içerisine kayıyor burada. Çok net bir konumuz var o da şu: biz kültürel ifadelerin çeşitliliğini sağlayan endüstriyel ürünler üzerinde tartışıyoruz, ürünlerin kültürel olması gerekiyor. Bu kültürel ürünlerin de aynı zamanda endüstriyel olması gerekiyor, yani Sözleşme'nin ana teması bu. Bu kültürel ve endüstriyel ürün dediğimiz paketlenmiş bir şey. Yani “kültür ürünlerine kota getirmek isteyen ülkelere diğerlerinin o zaman siz de sanayi ürünlerine kota getirin” dediği yerdeki gibi böyle paketlenmiş bir üründen söz ediyoruz. Ancak tek yönlü üretimle kültürel endüstri, kültürel çeşitliliği bozuyor, tek tipleşmeye neden oluyor. Dolayısı ile tek tipleşmeyi sağlamadan herkesin kültürel, endüstriyel ürün üretmesi onu pazara sunması, serbestçe dolaşımını sağlaması, entelektüel üretim belleğini güçlendirecek şekilde sanatçıların dolaşması ve ürünlerin takasının yapılması, diyalogun böylece güçlendirilerek temel de UNESCO'nun varlık nedeni olan barışın sağlanması ve sürdürülebilir kılınması gibi temel faktörleri var. İçerik dediğimiz konuya tekrar dönecek olursak, biraz önce eğitim konusu konuşuldu aklımıza geldikçe, bahis açıldıkça eğitim şöyledir, böyledir diyoruz ama bunlar nihayetinde yaratıcı endüstriye içerik sağlama sistematığının nasıl oluşturulduğu, toplumda nasıl aktarıldığı konusu. Mesela bununla ilgili en iyi sözleşmelerden birisi kuşaktan kuşağa dededen toruna anneden toruna, babadan oğula, anadan kıza mirasın aktarımının yaşayabilirliğinin, sürdürülebilirliğinin sağlanması durumu, kültürel içeriğin garantisidir. Yani kültürel içerik garantisi kültürün yaşatılmasından geliyor, bu içerikleri sağlamanız gerekiyor, bunu eğitimle yaparsınız. Dolayısıyla bunları bir araya getirdiğimizde ana hedefi hiç kaybetmeden devam etmemiz lazım. İnsanlığın kültürel çeşitliliği, kültürel çeşitliliği sağlayan birikimlerin bu sözleşme ekseninde kültürel endüstriyel ürüne dönüşmesiyle sağlanabilir ümidiyle bu alandaki tartışmaları güçlendirmek, mekanizmaları ve farkındalıkları artırmak gerekiyor. Fon sağlamak, Bakanlık tarafından destek olmak ya da biraz önce konuştuğumuz gibi bağışçıların desteğini almak, ürünü üreten ve ürünü tüketen arasındaki etkileşimin bir endüstriyel alan olduğunu, satılabilir bir ürün olduğunu bunun, satın alındığı zaman da o satın alma ile zaten bağış, fon yardım dediğimiz şeylerin otomatikman sağlanmış olduğunu değerlendirmek gerekir. Buna ek olarak hayırsever iş adamlarının özel sektörde bu işlerin yapılmasını sağlayacak daha etkin mekanizmalar kurmalarını desteklemeliyiz. Yani ürünü üretenler, satanlar, gelir elde edenler olarak bizler, hepimiz daha lüks yaşamak üzerine değil de, acaba kültürün korunması, kültürel çeşitliliğin korunması, insanlığın bu çeşitlilik içerisindeki armonisinin korunması için daha fazla sosyal sorumluluklar üstlenebilir miyiz?

ZİYA TAŞKENT: Teşekkürler. Serhan Bey, buyurun.

SERHAN ADA: Teşekkür ederim Sayın Başkan bana son söz geldiği için. Bazı roller benden gitti kusura bakmayın. Serhan Ada, İstanbul Bilgi Üniversitesi Kültür Politikası ve Kültürel Diploması UNESCO kürsüsü. Söylenmiş bazı şeylerde bazı hesaplamalar yapmak istiyorum, izin verirseniz, eksik bilgileri belki tamamlamak üzere. Ama tabii ki içerik sağladığı için KİFAÇ

Komitesine ve aynı zamanda bu kadar kısa sürede bu kadar sahiplendiği için Telif Hakları Genel Müdürlüğüne ben teşekkür etmek istiyorum, çünkü Türkiye 126. onaylayan ülke. 200'e yakın bir dünya topluluğundan bahsediyoruz en azından bu sözleşme için en başlarda olmadığımız söylenebilir. Şimdi şuradan izninizle başlamak istiyorum; sürdürülebilir kalkınma hedefleri dendi, doğrudur. Amerika'nın çok büyük bir payı var, bu sözleşme biraz Amerika'ya karşı yapıldı diyelim, kestirmeden söyleyeyim, hiçbir zaman imzalanması da beklenmiyor, Japonya ile birlikte İsrail dâhil başka nedenlerle ayrıldı UNESCO'dan bu sözleşme nedeniyle değil. Dolayısıyla örnek olarak Amerika'nın bu sözleşme kapsamında çok gündeme gelmesi, kültürel ifadelerin çeşitliliği açısından yanlış hedef gösterme olabilir, ancak Bakanlığımızın bütçesi hepimiz ezbere biliyoruz ki on yıllardır kültür ve turizm olarak yüzde yarım; turizm olarak tahmini yüzde çeyrek. Buna karşılık sektörün yarattığı katma değer yüzde 2 buçuk 3 arasındadır, aynı şekilde istihdam da 3'ün üzerindedir, bu kültürün ve yaratıcı ekonomi dediğimiz şeyin ne kadar önemli olduğunu, benim bir zamanlar kullandığım bir deyimle öğretmenler kurulunun beden eğitimi öğretmenliğine tekabül etmediğini göstermektedir, izninizle kendi deyimim olduğu için kullanıyorum. Bir tanesi bu, ikincisi sivil toplum meselesi var, Elif Hanım'a da cevap vermek açısından 11. madde sivil toplumun elinde çok çok önemli bir araçtır Öcal Hoca söyledi, uluslararası hukuk en önce gelir. Türkiye bunu Meclis'inden geçirip Resmi Gazete'de yayımladıktan sonra açıkça sivil topluma madde ayırmış en önemli ve son sözleşmedir, açıkça sanatçıdan da bahseden en önemli ve ilk sözleşmedir. Bunun için de önemlidir nedeni şu: Artık “biz bekleriz kamu yapar”dan, “birlikte yapacağız ve size bunu dayattık bunu bekliyoruz”a geçiyoruz. Türkiye'nin bu nedenle bir tane sivil kültür politikası çalışması da var. Tarihi 2011 de olsa, demek ki onun da güncellenmesi ihtiyacı var. Dolayısıyla bu süreçte birlikte çalışmamız gerekiyor. Bence bu toplantının en fazla hayati noktası budur. Bunun ötesinde eğitim dedik, eğitimde de alanda çalışanların bildiği ve üçüncü Kültür Şurası belgelerinde de yer alır: Sanat ve kültür eğitimi dediğimiz ya da diğer bir deyişle kültürel okuryazarlık dediğimiz olay geleceğin sanat üreticilerini ve tüketicilerini yetiştirmektir. Onun için Telif Hakları Genel Müdürlüğü'nün kamu ile düzenlediği toplantıların da en az bunun kadar önemli olduğunu ve belki ilerleyen zamanlarda birlikte toplantılar da yapabileceğiz hep beraber konuşabileceğiz. Ama “bizler ister talep eder, onlar da verir vermez” pozisyonundan “bizler önerileri sıralar bunları hep beraber konuşuruz” pozisyona geçebileceğimizi umuyorum. Teşekkür ederim.

ZİYA TAŞKENT: Teşekkürler Serhan Bey. Hanımefendi buyurun

NECLA GÜVENÇ: Teşekkür ederim Yaratıcı Endüstriler Konseyinden Necla Güvenç. Tuba Hanım'dan bir not aldım UNESCO sanatçı statüsü, kültürel katkının temeli sanatçıdır peki sanatçı kimdir? Sanatçı hayal edebilendir. Geçmiş geleceğe taşıyabilendir, değere değer katabilen katma değer katabilendir. Sanatçı hayal edebiliyor, belki Türkiye olarak hayal edebilme yetimiz nerede diye sorguladığımızda da dünya sıralamasında 72 ülke arasında sondan ikinci sıradayız. Meksika bizden bir önce OECD'nin yaptığı araştırmalarda ve PISA Testi'ne baktığımız zaman okullar arası yapılan testlerde genel bir yüzdeye baktığımızda doğan her çocuk yüzde 5 hayal edebilme yeteneğiyle doğuyor. Eğitimle birlikte bunu yukarıya da çekebiliyoruz aşağıya da indirebiliyoruz. Avrupa yaptığı eğitimlerle yüzde 9'a-10'a çıkarabiliyor, Amerika'nın 11-12, Güney Kore'ye baktığımız zaman yüzde 18. Peki biz ne yapmışız biz yüzde 5 olan hayal edebilme sorgulayabilme okuduğunu anlayabilme yeteneğimizi eğitimle yüzde 2,5'e indirmişiz ve 15 yaşına kadar bilimsel olarak önce 7 yaşı ve sonraki 15 yaşı hayal edebilmemiz için beynimizi yapılandırdığımız bir dönem ve biz aslında geçmiş geleceğe taşırken nasıl katma değer koyacağız. Çünkü ülke olarak hayal edebilme konusunda problemlerimiz var o yüzden eğitim

sadece kültür endüstrisi için değil aslında algımızı yukarıya alabilmemiz bilim adına sanat adına bence öncelikler arasında olabilmeli ki biz sanatçılar hayal edebilme yeteneğimizi de sınırsız sonsuz açabilelim ve çocuklar geleceğe böyle başlasınlar. Ayrıca Barış Bey, nitelikli eğitim ve sürdürülebilir kalkınma, kadınların toplum içindeki rolü ve Özlem Hanım da cinsiyet eşitliği ve kadın girişimciliği... Baktığımız zaman yine eğitimdeki kadın-erkek eğitim-okur oranı, kadın oranı çok düşük. Ama okuyan kadın ve erkeklere baktığımız zaman aslında kadınların bu biraz önceki yüzdesi yüzde 22, daha yukarıda 15 yaşına kadar kız çocukların algısı daha yukarıda. Ve biz onları yukarıda algıda okutuyoruz sonra eğitim sisteminin sonunda işe ve ekonomiye katkıya baktığımız zaman bu sefer kadınların katkısı erkeklerden yüzde 50 arkada. Dolayısıyla eğitim hem kültürel eğitim, hem miras eğitimi hem ailevi eğitim. Ama önce okulda eğitim. Eğitim sisteminin hayal edebilen, geleceklere çocukları yetiştirebilmek adına olmasını temenni ediyorum böyle bir beklentimiz, teşekkür ederim.

ZİYA TAŞKENT: Teşekkürler Necla Hanım. Size öğleden önceden de borcumuz var, çift soru sorabilirsiniz.

SERHAN ŞAHİN: Merhaba Serhan Şahin ben, Bilgi Üniversitesi'nden. Çok kısa bir şey söylemek isterim. Öncelikle hepimize burada olduğunuz için bizi ağırladığınız için teşekkürler. Biraz malumun ilanı olacak belki... STK, sanat ve sanatçı üstünden gitmek istiyorum. Sözleşme ile bazı taahhütlerin yapıldığı ve bazı sözler verildiği söyleniyor ki bu da doğru metinde var. Fakat mevcut haklarımızı kullanamadığımız bir zaman içinden geçiyoruz, sanat, sanatçı ve sivil toplum gayet üretken olsa bile çekilen duvarlardan bahsediyoruz, bunu yaşıyoruz. Bu paradoksu aşmak için beraber çalışmamız gerektiğini ve sizden de destek almamız gerektiğini düşünüyorum ki bu durumu aşalım. Kültürel ifadelerin çeşitliliği içinde ifade özgürlüğünün gayet önemli olduğunu hepimiz biliyoruz fakat bunu sağlamaya çalışmamız gerekiyor. Bunu söylemek istiyorum, sadece teşekkürler.

ZİYA TAŞKENT: Serhan Bey teşekkür ederiz. Erman Bey.

ERMAN DEMİR: Öncelikle hem Bakanlık heyetine hem de Komiteye bütün katılımcılara böyle kıymetli bir amaç için toplandıkları için ben de teşekkür ediyorum. Ben Başkent Üniversitesi'nden Erman Demir. Biz hasbelkader yaratıcı kültür endüstrisi üzerine birkaç yıldır çalışmaya çalışıyoruz. Keşke bilseydik ki sizlere böyle ulaşabileceğimizi çok daha şevkle çalışırdık başta onu söyledim. Şimdi şöyle bir şey söylemek istiyorum, aslında ben bahsedilen her şeye katılıyorum, söylenen her şeye katılıyorum ama benim şöyle bir derdim var aslında; Sayın Genel Müdürümüzün dediği somutlaşma meselesi gibi sözleşmenin bize sunduğu vizyon çok olumlu ve hiçbirine karşı çıkamayacağımız çeşitlilikle, ilgili vurgusu, cinsiyet eşitliği, diğer bütün vurgular tamamen göçmen hakları hepsine katılıyorum. Ama nasıl konusuna geldiğimiz zaman nasılı düşünmek için artık bence birazcık somut yaklaşmak gerektiğini düşünüyorum şahsen. Genel Müdürüm söylediğiniz o çok sorulu. Ortama iki soru da benim katkım olacak ama önemli sorular olduğunu düşünüyorum ama baştan şunu söyleyeyim, konuştuğumuz konu hani kültürün de yüzlerce tanımı var aynı zamanda yaratıcılığın da bu alanda en önemli, en çok atif alan yazarların bile söylediği - Kaufman'ın söylediği mesela - yaratıcılık nedir sorusuna tek bir kesin cevap yoktur, diye başlıyor ve ondan sonra gidiyor. Bunu çok konuşuruz zaten güzelliği, zenginliği, potansiyeli de burada. Birincisi o. Sanatla ilgili tanımlamalara saygı değer alanlardan gelen sanatçılara ben de katılıyorum o da çok önemli ama ben şunu söylemek istiyorum. Biz bu konunun nasılına gideceksek birincisi şu, bence bu da bu amaçlara ulaşmak için kullanacağımız

kaynaklarla alakalı iki önemli soruya bir kategorizasyonla yaklaşmamız gerektiği düşünüyorum. Birincisi kaynaklar, yani maddi kaynakların ne kadarı devletin teşviki ya da Hocamın ifade ettiği gibi kurumsal sosyal sorumluluk başka sponsorluklar gibi olacak, ne kadarı kişiler de teklif ettiğimiz girişimci özellikler, yani talep yaratın o talebi karşılayın dünyada ve Türkiye'de rekabet edip para kazanın olacak ve bu hangi sektörlerde nasıl bir kompozisyonla olacak bence bunu önceden düşünmemiz lazım çünkü şöyle biliyoruz ki mesela tiyatrocular varsa alınmasınlar, tiyatro sektörün her zaman teşvike ihtiyacı var çünkü oyunların gelirleriyle salonu götürmek çok zor oluyor ama mesela müzik sektörü biraz daha bu konuda eli kuvvetli olabilir. Tamamen sektörü tam bilmeden, yani kimse kızmasın bana. İkincisi de başka bir kaynak bence şundan çok az bahsettik burada genç insanlar ben bu konuyla ilgili dersler veriyorum, mühendislik fakültesi öğrencilerine sırf bu kavramları anlatmak için uluslararası bir oyun geliştirme modülümüz var. Bizim İngiltere'den, Amerika'dan üniversitelerle böyle masa oyunları veya dijital ürünler artık çocukların yeteneğine göre geliştiriyoruz. Neden mühendislik öğrencisine bunu yaptırıyorum, şundan dolayı bizim amacımız ya da benim bakış açımına göre genç insanlara biz bu alanlarda nasıl bir gelecek resmi sunduğumuza karar vermemiz lazım şimdi burada bazı görüşler dile getirildi ama ben şöyle naifçe muhalefet edeyim: Birincisi teknolojik kültürün yayılması, kültürün görünür kılınması için bir araç olarak da mutlaka faydalıdır. Ama sadece öyle düşünmekte ya da tam tersine kültürü teknolojinin bir keyfi ya da nasıl diyeyim insani değerlerini katan bir tarafı diye görmek de bence iki yönlü araçsallaştırmak da tam olarak doğru değil. Onun yerine şunu düşünmemiz lazım, bir kişinin yaratıcılıkla ilgili ilişkisi hem kişinin hem de toplumun ve bu yaratıcılık kavramı ile ilişkisi üzerinden de biz eğitimde de dünyada yükseköğretimde de bunu nasıl tanımlıyoruz ve bu tanımlama genç insanlara nasıl bir gelecek mesajı veriyor onu ortaya koymamız lazım. Bu da ikinci önemli kaynağımız insan kaynağımız, çünkü insan kaynağımıza verdiğimiz mesajı biz bizim bile tam anlamadığımız bir sektörel yapı içerisinde ve geleceğe çok umutla bakmadığımız bir şeyden başlatırsak. Bence bu ulvi amaçlarımızı gerçekleştirmek için hani çaba gösteren ama gittikçe yaşlanan bir ekip haline geleceğiz. Gençleri buna katacak bazı işte bizim dediğimiz de benzer atölyeler, imkânlar, çalışmalar yapılması lazım ki bu kavram yaygınlaşsın gençlerin içinde Ben gerçekten son otomotiv teknolojisi okuyan iki yıllık otomotiv teknolojisi okuyup bu atölyeyi yaptıktan sonra "ya hocam aslında ben şöyle bir şeyi yapabiliyordum bu da hiç ayrı değilmiş yani yaratıcılık benim işimden mekanikten ayrı değilmiş" gibi tepkiler de aldım. Bu yüzden bence kıymetli. Bir de şey var, bu çok tehlikeli bir şey, o yüzden iki sorum var dedim. Bu iki soruyu sordum, bir tanesini de şöyle hemen söyleyip kaçacağım, çünkü biliyorum hani devletin ne kadar böyle eşit mesafede durması gerektiğini, ama yaratıcı kültür endüstrileri konu olduğu zaman ülkeler, farklı sektörleri amiral gemisi yapmışlar Singapur mesela eğitimi öne almış Güney Kore mesela büyük sanayi sektörünü öne almış, daha sonra sinemaya işte K-Pop'a vesaire ye gitmiş ve Yeni Zelanda'da mesela sinema sektörünü bir plato olarak kendisine dünyaya sunmuş. Biz acaba bütün sektörler de aynı şiddette ve aynı ağırlıkta ve aynı kaynaklarla mı yaklaşacağız? Yoksa burada da bir karar noktamız var mı, hangisine nasıl bakalım? Hangisinde hangi kaynaklarımızı öne çıkaralım, böyle bir nasıla cevap verecek sorular dizisi gündeme getirmek istiyorum dinlediğiniz için teşekkürler.

ZİYA TAŞKENT: Sorularımızı, sanki burada hemen cevap beklemiyor gibi sordunuz. İkincisine şimdi benim aklıma gelen ilk cevap: bence elimizde sağlıklı bir envanter yok ki aslında stratejik olarak hangi öncelik sırasına sokacağız. Yani konuşmada bahsettim, 2014'te biz bir ekonomi boyutunu ölçmüşüz, WIPO Guide'ına göre şimdi tekrar ölçeceğiz onu. Nereye geldik onu göreceğiz. Kişisel görüşüm, Telif Hakları Genel Müdürlüğü'nün görüşü, biz bunun ekonomik boyutunu, işte istihdama katkısı, katma değeri, dış ticaretteki payı vesaire bunu böyle dikkat

çekici bir şekilde resimleyebilirsek, bence devletin diğer paydaşları bunu daha somut olarak algılayarak sahiplenecek, yani yaratıcı kültür ekonomisinden ve bunun boyutundan bahsediyorum belki o zaman o çalışmada önceliklendirme mevzubahis olacak. İkinci bir konu, yani yapılan işin çok tek hatta kalmasını engellemek ve bir bütün içinde bir yere oturmasını teminen yine 2019-20 Strateji Belgesi'nden bahsettik. Belgin Hanım'ın sunumunda vardı, Türk Patent'le beraber fikri ve sınai olarak iki koldan yürüttüğümüz metne de hassaten bizim talebimizle bazı şeyleri yazdık ki en üst düzeyde takibi olsun. İlgili kurumlar, kuruluşlar da kendi ödevlerini yerine getirsinler, teşekkürler. Emre Bey, buyurun.

EMRE YETİM: Merhaba Emrah Yetim, BİROY Sinema Oyuncuları Meslek Birliği ve ÇASOD Çağdaş Sinema Oyuncuları Derneği Yönetim Kurulu üyesiyim, aynı zamanda oyuncuyum. Öncelikle tüm konuşmacılara ve emeği geçen herkese teşekkür etmek istiyorum. Kısaca ben aslında bir konu hakkında soru soracaktım ama pek çok konu konuyu açtı, eğitimle ilgili bir şey çok konuşuldu orada bu konunun muhatabı olarak gördüğüm aslında meslek eğitimi ve akademik eğitim veren YÖK. Burada bir durum saptaması yapmak gerekirse YÖK'ün şu anda ayrıcalıklı bulunduğu yüz tane araştırma alanı, bunlar da doktora yapan kişilere burs imkânı tanınması anlamında ayrıcalıklı alanlar, bunların hiçbirinde bu yaratıcı endüstrilerden hiçbirisi yok, maalesef. Sanat yok, edebiyat ne kadar var bilmiyorum, tam hâkim değilim ama bildiğim kadarıyla burada. Bizim sürdürülebilir katma değer olarak tanımlamaya çalıştığımız alanlar maalesef, aslında çok desteklenmesi gerekirken, çünkü katma değer üretme bakımından diğer anılan alanlardan biraz daha dezavantajlı konumdayken, pek desteklenmeyen bir duruma gelmiş. Ben bundan açıkçası tiyatro mezunu bir konservatuvar mezunu olarak üzüntü duyduğumu ifade etmek isterim. İkincisi istihdam anlamında sanatçının istihdamına dönük ya da sanatçının sanatını yapmasını, güvenli sosyal güvenceye ve ekonomik ve ahlaki haklarına sahip olarak yapmasını sağlamaya dönük çok paydaşlı bir çalışma aslında bu sanatçının itibarını hem toplumda hem de kamu nezdinde artırmaya dönük uzun soluklu bir şey, söylediğiniz gibi, o anlamda biz burada işi yapmaya soyunduk. Kültür Bakanlığı böyle bir irade gösterdi, tekrar teşekkür ediyorum. Yakın tarihe kadar Devlet Opera Balesi'nde, Devlet Tiyatroları'nda ve Güzel Sanatlarda da yevmiyeli gündelik usulü tıpkı mevsimlik işçi gibi çalışan ve bu şekilde sigortalanan yani ayda 6 gün temsil yapıyorsa 6 gün sigortalanan insanlar şu an yayınlanan - 2018 sonunda yayınlanan bir Cumhurbaşkanlığı Kararnamesiyle - aylıklı olarak istihdam edilecek idari sözleşmeye geçildi. İyi şeyleri de çok teşekkür ederek anmak istiyorum. Fakat işin garibi mesela bir SGK 4A'lı olarak kendimi düşündüğümde benim oyuncu olarak hem konaklama ve eğlence yerleri alanında hem de ticaret büro, güzel sanatlar alanında sigortalanamam gerekiyor. Yani tiyatro yapıyorsam ticaret büro, eğer sinema yapıyorsam konaklama ve eğlence yerleri alanında sayılıyorum. Şimdi burada bahsettiğimiz, birbirinin içinde olan pek çok konu, aslında mevzuatta bölünmüş şekilde. Yani ben bir oyuncular sendikasına üye olamam. Çünkü onlar büro ve güzel sanatlar alanında örgütlemişler. Fakat sinemada çalıştığım sigortalılığımın oraya üye olamıyorum gibi bir durum var. Orada bir yeknesaklık yok maalesef, çalışan tarafında kendi namına çalışanları onları ayrı tutuyorum. Buradan da oyuncular sendikasını adını almışken bu sivil toplum ve sanatçı ilişkisine de gelmek istiyorum. Şimdi sanatçı bizim açımızdan hem kendi namına çalışan hem de SGK'lı çalışan olarak değişik değişik formlarda olabiliyor, şimdi kendi namına çalışan kişi sendikaya üye olamadığı için sigortalı kişinin olması gerekiyor, o anlamda herkes sigortalı çalışmıyor. Ve oyuncular sendikasının adını almam nedeniyle kapatma durumuyla karşı karşıyayız, bir dava açıldı. Sizin üyeniz yok, aslında bunların hepsi hayalet üyedir diye şimdi bu noktada, buradaki ve özellikle Sanatçı Statüsüne İlişkin Tavsiye Kararı'ndaki örgütlenme özgürlüğüne dönük hani onun önünü rahatlatmak gerekirken uygulamada bir problemle karşılaşıyoruz ve onu belirtmek isterim.

Sizin yetki ve ilgi alanımız değil belki doğrudan ama... Şimdi soruma gelmek istiyorum en başta ifade ettiğimi yakın bir tarihe kadar, 2016'ya kadar biz Creative-Europe denilen bu Avrupa Parlamentosu'nun sanatsal etkinlikleri ve film festivallerini hibe olarak desteklediği sanatsal etkinlikleri de belli bir oranda desteklediği proje bütününe üyeydik. Birtakım nedenlerle benim duyduğum bir neden var ama bilmiyorum gerekçesini tam olarak, çünkü resmi bir gerekçe ilan edemedi. Ondan çıktık biz. Ondan çıktığımız için buradaki kültürel, dolaşım ve uluslararası işbirliği noktasında bir adım geri gitmiş olduk. Belki bu karar sonuçta burada karşılıklı eşit davranılması ve bu ülkeler nezdinde de eşit davranılması, kurumlar nezdinde de eşit davranılması gerekliliğini kılıyor ve çıkılması kararı o anlamda bir şey olabilir eşit davranılmadığı için. Ama acaba bunu tekrar geri almak, Bakanlar Kurulu'nun bu kararından dönmek ve tekrar orada sanatçının ve bizim kurumlarımızın sanatımızın dolaşımını Avrupa'da sağlayabilmek için Creative Europe'a dönebilir miyiz? Siz bunu önerebilir misiniz? Bunu sormak istiyorum, teşekkür ederim dinlediğiniz için.

ZİYA TAŞKENT: Creative-Europe bildiğim kadarıyla öncelikle Avrupa Komisyonu delegasyonu, dolayısıyla AB Başkanlığı - Dışişleri Bakanlığının konusu, bakabiliriz notumuzu aldık. Özlem Hanım söz mü istediniz?

ÖZLEM ECE AYDINLIK: Küçük bir yorum yapmak istiyorum, izninizle. Bütün dinlediğim soru ve yorumlardan yola çıkarak (sunumumun başında da ifade ettiğim üzere), KİFAÇ Sözleşmesinin Kültür Bakanlığı tarafından özellikle Telif Hakları Genel Müdürlüğü eliyle bu aşamada sivil toplumla beraber tartışmaya açılıyor olmasını çok umut verici buluyorum. Çünkü bu sözleşme zaten kültür politikaları alanında yönetim biçimlerinin yeniden gözden geçirilmesini, altyapının geliştirilmesini, ortak stratejiler geliştirilmesini öngörüyor. Bu süreçte bir irade gösterilirse, sözleşmenin işaret ettiği öncelikler doğrultusunda kültür politikaları yeniden şekillendirilebilir. Avrupa Konseyi tarafından yürütülen kültür politikalarının gözden geçirilmesi sürecinde, Kültür Bakanlığı'na paralel olarak İstanbul Bilgi Üniversitesi'nin girişimi ve sivil toplum bileşenlerinin katılımıyla bir kültür politikası stratejisi hazırlanmıştı. Şimdi UNESCO'nun yönlendirmesi ile sözleşmenin belirlediği öncelik alanlarında ortak stratejiler geliştirilmesi mümkün olabilir. Kültür politikalarına bu açıdan yeniden bakmak, önerilerimizi -Elif Hanım'ın da önerdiği şekilde- birlikte tartışarak somutlaştırmaya çalışmak ve Bakanlığa önerilerle gitmek etkili olabilir.

İzin verirseniz, İKSV adına da bir küçük ekleme yapmak istiyorum. Ben yaklaşık 10 yıldır çalıştığım İKSV'de kültür politikaları çalışmalarını yönetiyorum. Bu kapsamda her yıl farklı bir konuya odaklanan bir kültür politikası araştırması yürütüyor ve raporları kamuya paylaşıyoruz. Bugüne kadar Türkçe ve İngilizce olarak hazırlanan bütün raporlara İKSV'nin web sitesi üzerinden erişebilirsiniz. İlgili bakanlıklarla da paylaştığımız bu raporlar, tartışma sürecine veriler ve önerilerle olumlu bir katkıda bulunmak üzere hazırlanıyor. Sadece talepte bulunan değil, sürece somut şekilde katkıda bulunmaya çalışan bir kültür kurumu olarak, önerilerimizi sahanın ihtiyaçları üzerinden şekillendirmeye çalışıyoruz. Örneğin sanat eğitimi hakkında konuşuyorsak, önerilerimizi eğitimcilerle istişare ederek hazırlıyoruz. Kültür ekonomisinden bahsediyorsak ekonomistler ile çalışıyoruz. Kültür politikaları alanı, buradaki birçok değerli akademisyenin de bildiği üzere, sosyal bilimlerin birçok disiplininden beslenerek gelişiyor.

ZİYA TAŞKENT: Teşekkürler Özlem Hanım. Buyurun

EMRE YETİM: Unuttum da özür dilerim herkesten. Bu eğitime dair YÖK'e önerdiğim aslında bu ayrıcalıklı alanlardan birinin de bir sanat alanları olması, ayrıca eğitim mekanlarına dair, sadece içeriğe dair değil. Bence fiziksel ortama dair de birazcık ülkemizde dikkat edilmesi ve gözden geçirilmesi gereken bir durum olduğunu düşünüyorum. Yakın tarihte Mimar Sinan Üniversitesi Konservatuarı tahliye edilme durumu oldu, başka yer yoktu gibi. Aslında mevcutta buldukları yer de eğitime ne kadar çok elverişli onu da düşünmek tartmak lazım. O anlamda eğer YÖK'e bir öneri yapılacaksa biz de eğitimcilerle birlikte böyle bir çalışma yapıp; bir sanat eğitimi mekan nasıl olmalıdır? Üniversitede akademide nasıl yapılmalıdır... Katkı sunmaya çalışırım, teşekkür ederim.

ZİYA TAŞKENT: İlk kez katkı sunacaklardan söz almak isteyen var mı? Buyurunuz.

YAKUP ÖMEROĞLU: Ben de hazirunu saygıyla selamlıyorum çok verimli bir toplantı oluyor ve ifadelerin çeşitliliğinin geliştirilmesine de uygun bir atmosferdeyiz. Kültürel ifadelerin çeşitliliği son yüzyılda ağır darbeler almış bir konu aslında modern dönem kültür anlayışı, modern kültür, bütün dünyayı diğer kültürleri kendi etkisi altında bırakma, ezme ve yok etme siyasetindeydi ve bu sömürgeciliğin de bir enstrümanı gibiydi. Modern devletler, modern kültürü götürüyorlardı ve muhtelif yerlere oraları geliştirmiş oluyorlardı ve bu modern kültürün ezici etkisinin, peşinden bir küresel dalga ile karşılaştık ki, bir lapayla küresel kültürel bir lapa, toplumları etkisi altına alıyor ve bu birincisinden daha tehlikeli oldu. Modern kültürün diğer çeşitliliği ezmesinin etkilerini bugün hala kalıntıları yaşıyoruz. Musa Eroğlu Abdurrahim Karakoç'un şiirini besteliyor radyomuz Musa Eroğlu'ndan derlenen diye anons ediyor, çünkü halk müziği anonim olmalı, halk müziği bestelenmiş olamaz, şairi yaşıyor, bestekârı yaşıyor ama anonsu derlenen diye yapıyor. Geldiğimiz noktada tabii kültürel ifadelerin çeşitliliği biraz dezavantajlı durumdaki grupları öne çıkarıyor gibi olsa da kültürlerin bu çeşitliliğin bütün unsurlarına da bu çeşitliliğe ihtiyacımız olduğunu düşünüyorum. Yani Bakan Yardımcımız Romanlardan başladı ama Türk müziğinin de böyle bir gerileme döneminde olduğu ve sığlaşma döneminde olduğu kanaatindeyim. Sanat müziğimiz adeta yeni besteler, bakımından can çekiyor, halk müziğimizin kendi problemleri var, masallar, çocuk oyunları, Anadolu'daki, kültürler bunlar bu küresel lapanın içinde eriyorlar. Tabii bizim bir hususiyetimiz daha var bu Roman kültüründen başlarsak çok şükür bu toplumumuzun ve Anadolu insanımızın bir artısı diye düşünüyorum. Roman kültürü Roman adasında yaşanmıyor yani onların oyunları başka bir yerde düğünlerde o müziklerle dans ediliyor falan. Gruplar arasındaki bu geçirgenliğin fazla oluşu, Anadolu'daki bizim büyük avantajımız diye düşünüyorum ve çeşitliliğin korunmasında belki bize büyük imkân sağladı bugüne kadar. Buradan hareketle hep maddelerin kültür unsurları, maddelerini müzik efendim, sinema ve kitap kültürü, şiir, edebiyat, tiyatro, halinde gidilirse çok daha verimli neticeler alınabilir diye düşünüyorum ama bir çelişki de var. Efendim, kültürel ifadelerin çeşitliliği ile endüstrinin desteklenmesi arasında bir sanki hem çeşitlilik hem endüstri onu tek tipleştirip te pakete koyup falan böyle bir hal de çağrıştırıyor bana. Ama bu gayretler UNESCO'nun diğer çalışmalarıyla irtibatlı düşünüldüğünde o modern kültür döneminde milli devletler ve milli kültürler kurma telaşındaydık, ülkeler arasında kavgalar vardı, bunların devamı hala bugün de yaşanıyor. Genceli Nizami İranlı mı, Azerbaycanlı mı, Mevlana Türkiye'nin mi İran'ın mı falan? Halbuki hem Türkiye'nin hem İran'ın. Şimdi biliyoruz ki bu somut olmayan kültürel miras listelerinde hep birden fazla ülke desteklediğinde bunu önü daha açılıyor yani diyor ki UNESCO'ya da uluslararası kültür otoritesi diyelim, bu tabir de ne kadar doğru, bilmem “kavga etmeyin, paylaşmayı öğrenin” Mevlana'yı birlikte sahip Nevruzu birlikte sahipleri filan, dolayısıyla bu kültürel çeşitlilikte ve Dünya'nın geldiği ve yeni bir kültür

anlayışının evresi diye bir üst evre diye düşünüyorum. Belki buna adapte olmakta zorlanışımız da yeni oluşundan. Burada modern kültür, tırnak içinde modern kültürün dışında ya da Avrupa - santrik kültürün dışında kalan kültürler için çok yeni bir canlılık ve ifade alanı var, bunu da insanlık için çok faydalı görüyorum. Bizim tabii kendi ihmal edilmiş kültürel unsurlarımız ya kendi kendimize kör ettiğiniz işte o Abdurrahim Karakoç şiirine Musa Eroğlu bestesini toplumumuzun önüne koyamayışımız ve halk müziğinde bir beste yapılamaz anlayışını duvarını getirip koyuşumuz gibi pek çok noktada böyle engellerimiz var, önce bu engelleri yıkmalıyız diye düşünüyorum hepinizi saygıyla selamlıyorum.

ZİYA TAŞKENT: Teşekkürler Yakup Bey.

GÖRGÜN TANER: Aslında birçok şey söylendi onun için ben sadece çok kısa bir teşekkür etmek istedim. Hem buradaki katılımcılar hem de ben veya kurumumuzun temsilcileri bu tarz toplantılara sıkça katılıyoruz. Bu toplantıların önemli özelliklerinden bir tanesi de şudur; ilgilendiğimiz konular buraya yansıdığı zaman, hepimiz yansındaki maddelerin fotoğraflarını çekeriz. Onun için birinci sorum, acaba bize anlattığınız bu sunumlara ve dokümanlara nasıl erişebiliriz? Benim özellikle dijital dünya ile ilgili -Öcal Hocam çok iyi bilir- Twitter'ın nasıl daha iyi kullanılacağı, web sitelerinin nasıl geliştirilebileceği ve bu kaynaklara dijital olarak nerelerden erişilebileceği gibi sorularım var. İkincisi de burada birçok şey konuşuldu ve tartışıldı, bu ortamın geliştirilerek sürdürülmesi en büyük temennim. Teşekkürlerimin bir tanesi de Kültür ve Turizm Bakanlığı adına Telif Hakları olarak size gidiyor. Çünkü hem çok kısa sürede bu işin sahiplenilmesi, hem de bir tartışma ortamının yaratılması ile bir takım işlerin beraber yapılması *mottosunun* her şeyden önce kafalarda yerleştirilmesi önemli... Bu böyle bir iki seferle olmaz, tekrarını da gerektirir. Kısa bir teşekkür etmek istedim ama dokümanları nereden bulabileceğimizi söylerseniz çok seviniriz. Teşekkür ederiz.

ZİYA TAŞKENT: Hazirun cetvelinde belirttikleri e-posta adreslerine bunların *soft* kopyalarını ileticeğiz. Katkıların deşifresini tamamladığımızda tümünü web sitemize koyacağız. Şöyle bir tarassut ediyorum, Ali Rıza Bey buyurun.

ALİ RIZA BİNBOĞA: Teşekkür ederim Sayın Genel Müdürüm. Değerli dostların katkılarını dinledikten sonra bir şeyin altını çizme gereği duydum, UNESCO'ya neden ihtiyaç duyulduğunu ve Öcal Bey çok güzel anlattı: barışı sağlamadığınız sürece bir tane kendini bilmez, gelip dünyayı kana bulayabilir. Öyleyse UNESCO gibi bir kuruluşa ihtiyacımız var. Barışı sağlamak ihtiyacından doğmuştur, peki bu hangi ihtiyaçtan doğmuştur? İzin verirsiniz onun altını çizmek isterim. Bu da şu ihtiyaçtan doğmuştur; bu kadar insan gelişti, toplar yaptı, tüfekler yaptığı barutları icat etti, füzeler yaptı sonra bunların hepsi insanları yok etmek aracı olarak kullanıldı. Öyleyse arkadaşlar, sanayinin gelişmesi bu kadar hızla gelişmesi bize ne fayda sağladı ve bu sanayi nasıl gelişti. Eskiden şöyle bir düşünce vardı ve bu söyleniyordu, diyalektik de söyleniyordu deniyordu ki, altyapı kurumları geliştiği sürece ona paralel olarak da üst yapı kurumları gelişir. Fakat işte UNESCO oluşuktan sonra bu soru bir kez daha geldi gündeme, o da şu: acaba alt yapı kurumları mıdır üstyapı kurumlarını destekleyen, yoksa üst yapı kurumları dediğimiz sanat, kültür, alt yapı kurumlarının lokomotifleri olarak hayata geçip alt yapı kurumları yani sanayiler mi gelişiyor. Bunun için şöyle bir örnek verildi: O da şu çok önemli, bir matematik profesörü önce teoremini hipotezini anlatmak zorunda, eğer teoremini hipotezini gerçek anlamda anlatamıyorsa o zaman teoreminin anlaşılması mümkün olmuyor, x y z falan filan deyip

yapabilirsiniz ama önce çok iyi bir konuşmak gerekiyor dendi, öyleyse iyi konuşmak nedir, sanattır. Peki, bu sanat neyin aracı oldu o teoremin aracı oldu? Peki, o teorem neye yaradı o teorem de gitti işte sanayinin herhangi bir dalındaki bir öncülüğü bir şeyin icat edilmesine sebep oldu. Öyleyse neymiş, üstyapı kurumları, yani sanat aynı zamanda alt yapı kurumlarını destekleyen ve onun gelişmesine sebep olan tek lokomotif unsurdur. Barış Bey çok güzel bir şey söyledi, sunumun ortasında vardı. O da şuydu, gelişmişsiniz hiç bir anlam ifade etmiyor, işte şu kadar mülteci geliyor sana demek ki dert aynen devam ediyor. Peki, şöyle düşünelim, bir an için sanatçının kendi özgür düşüncesi ve yüreğinden koparak yaratılışından ötürü kendisine yüklenen ve o yeteneği barışı ve çok güzel bir takım ürünleri ortaya çıkardığında ve onu bütün insanlar paylaşıp birbirleriyle dayanışma içerisine geldiğinde acaba bu kadar mültecimiz olur muydu? Acaba bu kadar dünyada problem hallolur muydu? Acaba durmadan üstünde yaşadık, bir tane meczup gidip o camide o suçsuz günahsız insanları bombalar mıydı? Öyleyse, sanatın kendi gücünün önüne yaratının kendi yeteneğinin önüne engel koymadığımız sürece ancak bütün bunları bertaraf edebilirsiniz. Bizim artık bugün sanatçılar olarak şöyle bir dayanağımız daha oldu. Bir arkadaşımız olarak yıllardır 2005'ten beri bunu niye imzalamıyoruz, diye çeşitli platformlarda dile getirdiğim için söylüyorum artık. Benim elimde iki tane done var, bundan sonra herhangi bir engelle karşılaştığımızda ya da karşılaşıldığında şöyle diyeceğim: Anayasanın sanatı ve sanatçıyı koruyan maddesi ve ayrıca UNESCO'nun KİFAÇ Sözleşmesi diyeceğim, çünkü bu iki argüman sanatın önündeki engeli ortadan kaldıran iki argümandır. Çünkü bu iki argüman şöyle ya da böyle hayata geçirmek olarak değil, işin ruhu şudur, sen yeteneğinle özgürce yarat. Çünkü senin yarattığındır aslında insanları mutlu eden. Çünkü senin yarattığındır insanları insanca yaşatan. Çünkü senin yarattığındır çağdaşlaşmaya giden. Çünkü senin yarattığın olmazsa kavga bitmiyor. Çünkü senin yarattığın olmazsa insanların birbirini boğazlaması sona ermiyor. Gelişen her şey sadece bir bombayla yok olabiliyor ama yürekten gelen yeteneğinin getirdiği bir söz, Barış Bey en son Gandi'nin bir sözünü söyledi, çok doğrudur. Ben de size şu sözü söyleyeyim: Benjamin Franklin, Amerikan Anayasası oluşturulurken sadece şöyle bir katkıda bulunmuş demokratik bir ortamda doğruyla yanlış yarışarlarsa eğer, doğru yanlışa mutlak galip gelir, öyleyse sanatçılar için ve bütün yaratılar için kültür için demokratik bir ortamımızı gözümüzün nuru gibi koruyup, o zaman doğru ile yanlış ayırt etmek çok kolay olacaktır. Çok teşekkür ederim, sağ olun.

ZİYA TAŞKENT: Teşekkür ederiz Ali Rıza Bey. Buyurunuz.

NECLA GÜVENÇ: Ben aslında iki konuda ve destek isteyeceğim, Yaratıcı Endüstriler Konseyi ve TOBB Türkiye Kreatif Endüstriler Meclisi olarak, Türkiye'de katma değeri arttırabilmek ve aslında yaratıcı endüstrilerin Türkiye'nin neresinde olduğunu gözlemleyebilmek adına birtakım verilere ihtiyacımız oldu. Bir, Türkiye'nin yaratıcı ağı atlası, böyle bir veriye ulaşamadık hangi bölgenin yaratıcılığı kuvvetli ve ekonomide bu alanda nasıl katkı sağlıyor? Böyle bir veri elimizde yok. Aynı zamanda Türk ekonomisine ulusal ve uluslararası katkısı, ihracat katkısı böyle bir veri yok. Biz Konsey olarak toptan NACE kodlarını isteyerek ve diğer çalışmalarını talep ederek böyle bir çalışmaya başladık. Ancak Kültür Bakanlığı olarak acaba bu konuda yardımcı olabilir misiniz? Bütün yaratıcı endüstriler adına ve endüstrimizi ileriye taşımak adına. Teşekkür ederim.

ZİYA TAŞKENT: Necla Hanım, şöyle yapabiliriz, bildiğimiz kadarıyla arkadaşlarıma da sordum siz soruyu sorarken, yaratıcı ağı atlasına dair bir şey yok elimizde ama TÜİK kaynaklı bazı veriler var, ikinci talebinize ilişkin. Bunların, dediniz ya ihracat katkısı vesaire, ondan bahsediyorum.

Son veriler derken TÜİK'in aylık raporu var. Onun haricinde Özlem Hanım size daha cazip bir teklifle geliyor benim anladığım, isterseniz kendisinden duyalım:

ÖZLEM ECE AYDINLIK: Bu fikrinizi projelendirerek Uluslararası Kültürel Çeşitlilik Fonu'na başvurunuzu iletebilirsiniz.

ZİYA TAŞKENT: Merve Hanım ve sonra Beyefendi'ye söz vereceğim.

MERVE NİMETOĞLU:

Merve Nimetoğlu Müzik Yorumcuları Meslek Birliği'nin genel sekreteriyim, ayriyeten KİFAÇ komite üyesiyim. Müzik Yorumcuları Meslek Birliği, 2.000 üyesi olan, sanatçılar adına hak takibi yapan bir meslek birliğidir. STK değil ama bu Sözleşme kapsamında sanatçılar adına STK'nın görevini üstlenmesi gereken bir kurumdur.

Sözleşme ile STK'lar arasındaki ilişkiyi dinledik. Sözleşmenin dediklerinin uygulanabilmesi için STK'ların rolü çok önemli. Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın ve UNESCO'nun bu toplantıyı yapma amacı: STK'ları bilgilendirmek ve sürece aktif olarak dahil olabilmelerini sağlamak.

Kurum olarak sözleşmede bizim aktif olarak çalışmayı hedeflediğimiz konular: Sanatçıların statüsü, serbest dolaşımı, sanatçıların sigortalanması, dijitalleşmedir.

Herhangi bir endüstrinin gelişimini görebilmek için ölçmeniz gerekir. Ölçebilmek için de veriye ihtiyaç vardır. Müzik endüstrisinde çalışan biri olarak endüstrinin ne kadar büyüklükte olduğunu ve ne kadar potansiyeli olduğunu göremiyorum. Daha küçük bir pencereden baktığımda da müzik alanında çalışan 6 meslek birliği var; farklı hak takipleri yapan ama aynı alanda çalışan meslek birlikleridir. Her bir meslek birliğinin veri tutma şekli birbirinden farklı, meslek birlikleri içindeki verileri bile ayınlattırmak bugün mümkün değil.

Endüstrinin gelişimi için veriye ihtiyaç var ise bu hedefe yönelik çalışmayı yapmakta STK'ların başka bir deyişle meslek birliklerinin görevi olduğunu düşünüyorum. Kültür ve Turizm Bakanlığı da "veri"lerin önemi konusunda ilgili STK ve meslek birlikleri ile işbirliğine açık olduğunu işaret ettiler. Müzik alanında çok sayıda oyuncu bulunuyor: üreten, çoğaltan, dağıtan ve tüketen... Her bir oyuncunun topladığı veri eksiksiz ve doğru olsa da birbiri ile doğru konuşmayan veriler olursa bu da amacına ulaşamayan veriler olacaktır. Bu konuda büyük resime odaklı, tüm oyuncularla karşılıklı müzakereler yapıldıktan sonra yol haritası çıkararak bir projede mutabık kalınması gerekir. Özlem Hanım'ın anlattığı gibi UNESCO fonlarından faydalanacak bir proje haline getirilebilmesi de STK'lar için bir fırsattır.

MÜYORBİR olarak Kültür ve Turizm Bakanlığı moderatörlüğünde sanatçıların özel statüsü, serbest dolaşımı ve sigorta mevzuatı alanında ilgili diğer Bakanlıklarla çalışmak istiyoruz. İlgili diğer meslek birlikleri, STK'larla çalışma sürecini daha zenginleştirecektir. Müzik alanındaki sanatçıların derdi ne ise sinema alanındaki sanatçıların derdi de çok farklı değil. Dolayısıyla konu özelinde beraber olup çözmeye çalışmak faydalı olacaktır.

UNESCO'nun danışmanlığı ve Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın STK'larla yapacağı işbirlikleri ile verimli yollar alınabileceği çok açık. STK'ların çok önemli ödevleri var. STK'lar sözleşmeyi tekrar gözden geçirip - naçizane tavsiye - kendi kurumlarına dair nelere katkı ve fayda

sağlayabileceklerine dair projeler geliştirip KİFAÇ'a sunabilirler. Uzun bir yol, çok hızlı adımlar alınamayacak bir alan ne yazık ki ama sonunda çok verimlilik sağlayabilecek ve güzel adım atılabilecek alanlar var. Teşekkürler.

ZİYA TAŞKENT: Teşekkürler Merve Hanım. Buyurun.

BAHRİ SARP YILMAZ: Merhabalar İstanbul Ticaret Üniversitesi Uluslararası Kreatif Ekonomi Merkezi'nden Bahri Sarp Yılmaz ben. Ben de bu istatistiklerle alakalı birkaç şey söylemek istiyorum. Biz UNCTAD'la bir protokol çerçevesinde aslında bu yıl “İstanbul Creative Economy Report” isimli bir rapor hazırladık, bunu 2019 başında Cenevre'ye teslim ettik, Haziran gibi yayımlanmasını bekliyoruz. Fakat bu raporu hazırlarken gerçekten hani TÜİK verileri dediniz veya STK'lar dediniz. Biz mümkün olduğunca da hepsiyle iletişime geçmeye çalıştık veri elde etmek için fakat sağlıklı verilere ulaşamadık daha çok o yüzden UNCTAD'ın Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı'nın kendi verilerinden ve diğer uluslararası raporlardan faydalanmak durumunda kaldık. Benim sadece talebim, hani bununla alakalı bir çalışma yapılması, bu kreatif endüstrilerin kalem kalem belirlenip, bununla alakalı istatistiki çalışmaların yapılmasıdır) Böyle bir gündem var mı veya olacak mı?

ZİYA TAŞKENT: Şöyle, bahsettiğimiz gibi ekonomiyi boyutlandırmak için yapacağımız bir çalışma var ki içinde belli metrikler olacak, belli güncel ölçümler olacak. İkincisi ihtiyaç duyduğunuz veriler eğer TÜİK'in üretebileceği verilerse biz de sizin namınıza TÜİK'ten isteyebiliriz bazı şeyleri.

BAHRİ SARP YILMAZ: TÜİK ile biz Ankara'yla da iletişime geçtik, yani TÜİK Başkanlığıyla iletişime geçtik fakat mikro veriler ile NACE kodlarına göre belli ayrımlar yapılmamış, yani mikro verilerde bu örnekleme dediğimiz metot ve bir çok sektörün birlikte alınıp tek NACE kodu altında verilmesi gibi bir yöntem izlemişler ama mesela bu UNCTAD'ın sitesine girdiğinizde onların kreatif ekonomiyle alakalı orada güzel bir veri tabanı var. Hani bu örnek alınıp sadece kreatif ekonomi başlığı adı başlığı altında bununla alakalı böyle bir çalışma yapılırsa çok daha sağlıklı olur bence.

ZİYA TAŞKENT: Biz de o bahsettiğim çalışmayı güncellerken TÜİK'ten talepkar olacağız, belli şeyleri kırması için öte yandan siz bunu itici bir unsur olarak projelendirip bize de getirebilirsiniz, bir de “beraber ne yapabiliriz”e bakabiliriz, yani irtibat kuralım sizle. Yirmiden fazla katkı oldu, söylenmedik söz kalmadı muhtemelen, zaman sona doğru gelirken değerli Hocam sizin mutlaka bir toparlayıcı konuşmanız olacaktır finalde buyurunuz.

ÖCAL OĞUZ: Teşekkür ederim söz varsa...

ZİYA TAŞKENT: Görgün Bey...

GÖRGÜN TANER: Aslında denildi de ben bir daha söyleyeyim, dedim. Şimdi bu veri meselesi dönüp dolaşıp önümüze çıkıyor, strateji belgesi hazırlayalım, şunu bunu yapalım diyoruz, onu yazalım, bunu yazalım diyoruz vesaire ama tabii bunlar veri olmadan olmuyor, bir türlü bu verileri nasıl toplayacağımızı bilemiyoruz. Bu sadece kamunun görevi falan değil, bizim sivil toplum, özel sektör hepimizin görevi bugün müze ziyaretçi sayısını açıklıyorsunuz işte müzeleri bu kadar kişi gezdiriyorsunuz, ama hani o müzeyi özel sektörün bir sürü müzesi var bunun haricinde akla hayale gelmeyen müzeler var, toplamda müze ziyaretçi sayısını hiç kimse

bilmiyor. Çünkü bu rakamların hiçbirisi sağlıklı değil, bu nedenle bu veri toplama meselesine özel önem affetmemiz lazım, bunu çözmedikçe belge anlamlı olmayacaktır, ikinci bir şey daha var o da; bundan sonraki adımlar ne olacak diye, çok kısaca, belki kapanış, yeniden bir bizi bilgilendirirseniz, çok teşekkür ediyorum.

ZİYA TAŞKENT: Bu veri işi benim de hassas olduğum bir konu. Bu gündeme taraf olmadan turizm tarafından örnek vereyim. Geçen sene Bakanlıkta turizm yönetiminde görev alıyordum, bir 'sayısalcı' olarak veri işi benim özellikle ilgimi çekiyor, her istediğim veriyi ben TÜİK'ten alamadım, muhtemelen tuttukları ama paylaşmak istemediği veriler bunlar, ikinci soruyu sonda biraz toparlarız. Buyurun.

FAZİLET KENDİRCİ: İzin verirseniz, ismim Fazilet Kendirci, ressamım. Ancak burada Uluslararası Plastik Sanatlar Derneği Genel Sekreteri olarak bulunuyorum. Eğitim meselesi vurgulandı, ancak ben kayıtlara da geçtiği için UPSD olarak da eğitimin anaokulundan itibaren anaokulu, ilkokul, ortaokul, lise, - üniversite hiç söylemiyorum bile - oralardan başlayarak tekrar çok ciddi bir şekilde işin uzmanları tarafından değerlendirilmesini ve güncelleştirilmesini talep ediyorum izninizle. Ve diğer bir dikkat çekmek istediğimiz mevzu sanatçıların görsel sanatlar üreten sanatçılara yerel yönetimler tarafından atölye tahsis edilmesini talep ediyoruz. Değerlendirirseniz çok mutlu olacağız, çok teşekkürler.

ZİYA TAŞKENT: Teşekkürler, kendimi yalancı çıkardım, söz kalmadı diyordum ama hanımefendi buyurun.

BİLLUR TANSEL: Çok teşekkürler Billur Tansel ben. Baksı Müzesi'nin yönetim kurulu üyesi, Elgiz Müzesi için de buradayım. Ben demin müzelerin ziyaretleri hakkında görüşürken mevzu bahis oldu periferilerde bulunan müzeler Bayburt'taki Baksı Müzesi gibi. Oraya ulaşım son derece zor, bu konuda aslında bir destek Turizm Bakanlığı'ndan olabilirse... Çünkü oraya da dünyanın birçok yerinden ziyaretçiler geliyor, çok büyük bir desteği olur çünkü iki buçuk saat gibi bir otobüs yolu var havaalanından oraya her iki taraftan da, Trabzon'dan da Erzurum'dan daha büyük bir şey. Ayrıca toplantı için de çok teşekkür ederim, ben ilk defa katılıyorum ama hep birlikte bu çözümcü önerilerle farklı bir yılda gelebileceğimiz ve işbirliği içinde çok güzel şeyler yapabileceğimize inanıyorum. Çok teşekkürler.

ZİYA TAŞKENT: Bakanlık ödüllerinden birinin Baksı'ya gitmesiyle aslında Bakanlık Baksı'yı ne kadar benimseyip önemseydiğini gösterdi, ama biraz daha somutlaştırırsanız beklediğiniz desteği. Nasıl anlayalım, sanki lojistik gibi canlandı kafamda beklediğiniz destek?

BİLLUR TANSEL: Evet. Özellikle ulaşım için yani havaalanından, çünkü bunu müzenin her sefer bireysel olarak yapması çok zor. Bütün ziyaretçilerin bunu kendi başlarına organize etmelerini beklemek. Dolayısıyla ya havaalanlarından merkeze ve merkezden Baksı'ya iki ayrı şey olabilir, öyle bir şey acaba...

ZİYA TAŞKENT: Bunu yerel yönetimle görüştünüz mü? Ya da yerelde *incoming* yapan bir tur operatörüyle temas kurdunuz mu bununla ilgili?

BİLLUR TANSEL: Sanırım görüşmüşler ama onunla ilgili ben de daha kapsamlı bilgiyi size daha sonra verebilirim sanırım görüşülmüş ama bir geri dönüş olmamış o konuda.

ZİYA TAŞKENT: Not aldık, çok teşekkürler. Sözü verebilirim Öcal Hoca'ya.

M. ÖCAL OĞUZ: Teşekkür ederim, konuklarımız konuşsunlar, biz yeterince konuştuk esasında. Ben de ısrarla bakıyorum, konuşmak isteyen var mı diye. Zihnimi toparlayıcı birkaç cümleyi söylemek istiyorum. 2005 yılında UNESCO böyle bir sözleşmeyi yapmak için hükûmetler arası uzman sıfatıyla her ülkeden uzman istediler, ben de 2003 yılında somut olmayan mirasla ilgili böyle bir hükûmetler arası uzmanlık deneyimim olduğu için Türkiye Cumhuriyeti devletinin bu alandaki uzmanı sıfatıyla Paris'te haftalar boyunca kalarak bu metnin oluşumuna katkı veren 150 civarındaki hükûmetler arası uzmandan biri oldum. Devletimizle istişare ederek, diplomatlarımızla birlikte çalışarak metnin yazımına gerekli katkıları sağladık. 2006 yılında UNESCO Türkiye Millî Komisyonu Yönetim Kuruluna seçilince Somut Olmayan Kültürel Mirasın yanında Kültürel İfadelerin Çeşitliliği İhtisas Komitesini de kurdum. Buraya konuyla ilgili meslektaşlarımızı davet ettik. Adım adım, etap etap önce metni Türkçeye çevirmeye çalıştık; ondan sonra devletimizi, kamuyu bunun gerekliliğine ikna etmeye çalıştık. Çünkü Sözleşmenin adı kolay bir ad değil. Bu ad üzerinden ikna edici olmak ve bunun çok bambaşka bir dilinin ve sonuçlarının olacağını kabul ettirmek gerçekten sanıldığı kadar kolay değildi. Nitekim onay sürecinde de bu çekinceler, kaygılar, endişeler mutlaka bertaraf edile edile sistem oluşturula oluşturula, ikna oluna oluna gelindi. 2010 yılında ilk defa kamu ile buluştuk, bu Sözleşmeyi nasıl görüyorsunuz diye. Ali Rıza Bey hatırlarsınız, o zaman da toplantıda vardık, hepimiz gerçekten o ilk buluşmanın heyecanı ve yeni öğrenmenin sorunlarıyla karşı karşıyaydık. Sonra Kültür ve Turizm Bakanlığımızdaki odak nokta ile, Sayın Genel Müdürümüz ile, ekibinin gerçekten çok düzeyli ve çok nitelikli ve çok isabetli çalışmalarıyla, çok kısa sürede belli bir ivme kazandık. Bütün bu süreçler ve bugün geldiğimiz noktada gördüğümüz gibi mutlulukla söyleyeyim artık içerik yani derinlik üzerinden konuşuyoruz. Dolayısıyla bu derinliği konuşacak birikime gelmiş olmamız son derece memnuniyet verici. Birbirimizi ikna etme gayreti taşıyacağımız bir ortam yok. Genel çerçeveyi bilmek lazım ama tartışmak iyi, konuları ortaya koymak iyi, fakat bütün bunların içerisinde tekrar dönerek yanlış anlaşılmalara da giderecek şekilde şunu ifade etmek isterim: Buradan esas itibariyle ürün ortaya koymamız lâzım. Bu negatif bir dil değil lütfen yanlış anlamayın, ürünü yaratıcılıkla çıkarıyoruz. Burada zaten esas o yaratıcılığın da temelinde sanatçılık, yaratıcılık var. Onu bertaraf eden, onu görmezden gelen bir ürün değil bu. Burada esas olan sanatçıdır. Dolayısıyla da Sözleşme hem girişinde hem de içerideki maddelerinde sanata, sanatçıya çok önemli vurgu yapıyor ve yaparken de onların başta serbest dolaşımı olmak üzere iki çeşit dolaşımı Sözleşme dile getiriyor: 1) Sanatçının serbest dolaşımı 2) Sanatçının üretiminin serbest dolaşımı, yani ürününün ve fikrinin dolaşımı. Dolayısıyla bu dolaşımı sağlayacak altyapı, kültürler arasındaki tolerans ve kültürler arasındaki etkileşim. Kültürler arasındaki diyalog, kültürler arasındaki barışçı dil bu dolaşımı sağlayacak. Ben herhangi bir kültürel, endüstriyel ürün bir ülkeye girecekse, hem sanatçı olarak bu ülkenin insanların yönetiminin, sisteminin, benim bu üretimime karşı negatif veya düşmanca bir dilinin oluşmamış olması, gelişmemiş olması ve aksine olarak sempatiyle empatiyle karşılanmış olması gerekiyor, her şeyden önce. Dolayısıyla o zaman galaksiler içinde şu küçücük dünyamızın daha nitelikli, daha barışçı, daha güzel insanlarla yönetildiği, inşa edildiği bir sisteme doğru gitmesi lâzım ki bu tolerans iklimini oluşturabilelim ve sanatçılar da serbestçe dolaşabilsin. Burada sanatçılar derken hem sanatçılar hem de sanatçıların bir araya geldiği yapılardan söz ediyoruz. Sözleşmede bu husus üç yerde, 6 ncı maddede özellikle kâr amacı gütmeyen örgütler diye tanımlanıyor. Bir de çok değerli

buluyorum, kültür ustaları diye tanımlıyor. Yani onlarsız bu iş olmaz; kültürel ifade çeşitliliği sağlanamaz. Şimdi bir başka şey daha, bu eğitimle ilgili konuda öne çıkıyor, sanatçıların ve kültürel ifadelerin yaratımında yer alan diğer kişileri yetiştirmeye yönelik önlemler alınmalı diyor, yani bunları yetiştirme konusu da gündeme getirildi. Sözleşmenin 10 uncu Maddesi, “Eğitim ve Kamu Bilinci” adını taşıyor. İşte biraz önce benim belki eksik söylediğim yer, yani kamu bilinci ve eğitim güçlü bir şekilde öne çıkarılmalı. İçeriğin oluşmuş olması yani kültürel içeriğin oluşmuş olması durumu aslında kamu bilincidir. Ne demek bu: sanatçıyı besleyecek akarlar, dereler, çaylar o kamu bilincinden oluşur. İçeriklerin varlığı ve tekrar sürdürülmesi... Sanatçı rastlantısal olarak oradan buradan, örgün eğitimden, yaygın eğitimden, sargın eğitimden bunlarla dolacak ve beslenecek, esinlenecek ve kendi olarak yeni bir şeyi ortaya çıkaracak. Bir diğer husus YÖK’ün uyguladığı 100/2000 diye bir program var. Onlar da yeni programları doktora düzeyinde destekliyorlar ve bunları araştırıyorlar. Somut olmayan kültürel mirasla ilgili 100/2000 Programında doktora yapan öğrencilere YÖK burs vermeye başladı. Şimdi bu toplantının çıktısı ve talebi olarak müsaadenizle YÖK’e başvurarak 100/2000 Doktora Programının KİFAÇ için de uygulanması ile ilgili bir talep hazırlayalım. Dolayısıyla bunun aynı zamanda bu alanda çalışanlar için daha teşvik edici olacağını düşünüyorum. Necla Hanım’ın da zannediyorum ısrarla soruları vardı, yaratıcılık alanlarıyla ilgili istatistiki verilerimiz durumumuz nedir diye. Biz Yaratıcı Şehirlerle ilgili, hani Gaziantep’imiz, Hatay’ımız Yaratıcı Şehir oldu, İstanbul’un tasarımıda, Kütahya’nın el sanatlarında olduğu o süreçte acaba hangi şehirlerimiz Yaratıcı Şehir olabilir, elimizdeki veriler nedir, diye TÜİK’e ve Sayın Genel Müdürün ifade ettiği gibi çeşitli kurumlarımıza başvurduğumuzda, kuşkusuz araştırmalar yapılıyor. Ama bizim ihtiyaç duyduğumuz sorular sorulmazsa, bizim ihtiyaç duyduğumuz veriler de elde edilemiyor ve bununla ilgili de daha fazla çalışmamız, soruların bu yönde sorulması, ele alınabilir ve değerlendirilebilir istatistiki veri oluşturmamız, bu alanlarda da gerekiyor. Çünkü marifet iltifata tabidir; bizim için de, sizin için de. Yani devletin böyle bir şey deme lüksü yok ama motivasyon önemlidir demek istiyorum. Mutlaka karşılıklı motivasyonu güçlü tutarak daha yararlı sonuçlara gideceğimizden bugünden sonra çok daha eminim. Hepinize ayrı ayrı çok teşekkür ediyorum. Sağ olun, var olun.

ZİYA TAŞKENT: Öcal Hocamıza teşekkür ederiz, müsaade ederseniz finalde bir kaç cümle etmek isterim. Bunlardan bir tanesi Elif Hanım’ın tetiklediği “bundan sonra devlet ne yapacak?” Orada bir şey sanki eksik kaldı, hani insan zihni biraz somuta indirgeyerek çalışıyor, destekleme fonlama vesaire dedik ama devletin yapabileceği en büyük katkılardan biri mevzuat düzenlemesidir. Yani birçok şeyin önündeki asıl bariyeri, belki lafız ile kaldırmak mümkün. Telif Hakları Genel Müdürlüğü bunun takipçisi olacak. Çünkü kişisel inancım da odur; devlet ön alıcı, ön açıcı, çerçeve çizici ve sırt sıvazlayıcı olup belli bir eşikte durmalıdır. Belki biraz da kişisel olarak çok uzun süre özel sektörde çalıştım diye böyle diyorum. Devletin bizatihi yapıp ettiği, sizlerin faaliyet alanlarıyla çatışacaktır birçok yerde, devletin duracağı belli bir sınırı vardır, orada denetleme ve çerçeveleme ödevini sürdürecektir. İkincisi burada gündeme gelmedi ama bizim meslek birlikleriyle yine çok canlı gündemimizde yer alan, 10 küsur yıldır belli bir kıvama getirilmeye çalışılan telif yasası. Telif yasasını, tarafların yüksek oranda memnun olacağı -yüzde yüz memnuniyeti olmayacak bu işin yani eşyanın doğasına aykırı- ama mevcudun çok daha ilerisinde alanını genişleten ve hacmini büyüten, ekonomik anlamda da havuzu büyüten bir yapıya kavuşturabilirsek elbirliğiyle önümüzdeki aylarda, mutlaka bugün konuştuğumuz başlıktaki paydaşlar da bundan faydalanacaktır. Sadece yasa metniyle başlayıp biten bir şey değil bu iyileştirme. Yasa metnine bağlı olarak bizim ikincil mevzuat dediğimiz düzenlemeler de buna dâhil olacaktır. Bundan sonra ne olacak? Bundan sonra resmen ilan etmemekle beraber biz bu

görüşmelerin sonucunda bir strateji belgesi ya da benzeri bir metin oluşturma niyetindeyiz, bunu eylem planına döneceğiz yani bu işin tarafları, taraflardan beklentilerimiz, tarafların üstleneceği roller belli olacak. Bunu bir şekilde zapt etmezsek, “entelektüel paylaşım yapıp dağılan taraflar” olmak istemeyiz. Bunun müsebbibi olmak istemeyiz, niyetimiz bunu bir şekilde kayda almak, kayda dökmek. UNESCO Türkiye Milli Komisyonu’na başta Öcal Hoca'ya çok teşekkür ederiz. Tüm bu süreç boyunca katkılarından ötürü, entelektüel katkılarından ötürü, içerik katkılarından ötürü keza deneyim aktarımlarından ötürü, Telif Hakları Genel Müdürlüğündeki çalışma arkadaşlarıma teşekkür ederim. Organizasyonda emeği geçenlere teşekkür ederim, sizlere de katıldığınız için çok teşekkür ederim, bu beraber yürüyeceğimiz bir yol olacak, bunun temposunu beraberce belirleyeceğiz, görüşmek ümidiyle hepinize iyi akşamlar dilerim.

-----&-----